

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma

Miten taloudelliset tekijät vaikuttavat valtioiden demokraattisuuteen?

Tutkimus taloudellisen eriarvoisuuden vaikutuksesta demokratiaan

Laura Tiihonen

Pro gradu -tutkielma

Ohjaaja: Kaisa Herne

Tampereen yliopisto

Johtamiskorkeakoulu

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma, valtio-opin opintosuunta

TIIHONEN, LAURA: Miten taloudelliset tekijät vaikuttavat valtioiden demokraattisuuteen?

Tutkimus taloudellisen eriarvoisuuden vaikutuksesta demokratiaan

Pro gradu -tutkielma, 64 s, 2 liitettä.

Helmikuu 2018

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia valtioiden demokraattisuuteen vaikuttajia tekijöitä. Tutkimuksen pääpaino on taloudellisissa tekijöissä, joita ovat bruttokansantuotteen keskiarvo ja mediaani sekä gini-kerroin. Muita selittäviä tekijöitä ovat valtioiden korruptoituneisuus sekä kristittyjen ja muslimien osuus valtion väestöstä. Taloudellisen kehityksen ja demokratian välistä riippuvuussuhdetta on pidetty ilmeisenä, mutta taloudellisen eriarvoisuuden tutkiminen ei ole saanut yhtä suurta suosiota. Vaikka taloudellista kehitystä ja hyvinvointia pidetään demokratiaa edistävinä tekijöinä, on tärkeää myös tarkastella, kuinka tämä taloudellinen vauraus jakaantuu yhteiskunnassa. Tässä tutkimuksessa taloudellisen eriarvoisuuden ja demokratian välistä suhdetta tutkitaan gini-kertoimen lisäksi mediaanibruttokansantuotteen avulla. Sen ja demokratian välistä riippuvuussuhdetta ei ole tutkittu aiemmin.

Muut selittävät tekijät ovat valtioiden korruptoituneisuus sekä kristittyjen ja muslimien osuus väestöstä. Tutkimuskirjallisuuden valossa korruption tiedetään olevan haitallista yhteiskunnan toimivuudelle ja lisäävän taloudellista eriarvoisuutta. Demokratian nähdäänkin vähentävän korruption ilmenemistä ja vähäisen korruption lisäävän demokratiaa. Aiempien tutkimusten perusteella kristittyjen suuri osuus väestöstä on nähty demokratiaa edesauttavana tekijänä, kun taas muslimien suuri osuus väestöstä on nähty demokratialle haitallisena.

Analyysissa demokratian mittarina käytetään Freedom Housen demokratiamittaria *Freedom in the World*. Tiedot valtioiden bruttokansantuotteen keskiarvosta ja gini-kertoimista on saatavilla Maailmanpankilta. Aineisto mediaanibruttokansantuotteesta on peräisin brittiläiseltä hyväntekeväisyysjärjestöltä Giving What We Can. Tiedot valtioiden korruptoituneisuudesta on tuottanut Transparency International. Kristittyjen ja muslimien määrät on saatu uskontoihin keskittyneeltä Association of Religion Data Archives -organisaatiolta. Analyysissa ovat mukana kaikki maailman itsenäiset valtiot ja valtioita tarkastellaan vuonna 2014. Demokratian ja selittävien tekijöiden välistä suhdetta tutkitaan parametristen ja epäparametristen korrelaatioiden avulla. Lisäksi aineiston tarkasteluun käytetään frekvenssijakaumia ja hajontakuvioita.

Selittävästä tekijöistä parhaiten demokratia-asteen vaihteluita selittävät valtioiden korruptoituneisuus ja kristittyjen suuri osuus väestöstä. Vähäinen korruptio ja kristittyjen suuri osuus siten edesauttavat demokratiaa. Taloudellisista tekijöistä mediaanibruttokansantuote vaikuttaa demokratia-asteen vaihteluihin eniten. Demokratian kannalta on suotuisaa, että väestön enemmistöllä on kohtuullinen tulotaso, ja tällöin ei haittaa, vaikka tulonjakauma olisi jossakin määrin epätasainen.

Asiasanat: demokratia, demokratisoituminen, taloudellinen tasa-arvo, tulonjako, bruttokansantuote, korruptio, kristinusko, islam

Sisällysluettelo

1. Johdanto	1
2. Demokratian ja demokratisoitumisen määrittelyminen	4
2.1. Demokratiakäsite	4
2.2. Demokratiateoriat.....	6
2.3. Demokratisoituminen.....	10
3. Talouden vaikutus demokratiaan.....	17
3.1. Eri koulukunnat.....	17
3.2. Talouden ja hallintojärjestelmän välinen suhde	19
3.3. Taloudellinen eriarvoisuus	23
4. Kansalaisyhteiskunta ja sosiaalinen pääoma.....	29
4.1. Korruptio.....	31
4.2. Uskonto	34
4.3. Etnisyys.....	36
4.4. Tutkimusasetelma.....	37
5. Aineisto ja metodit	40
5.1. Demokratiamittarit	40
5.2. Analyysin muuttujat	42
5.3. Metodi	43
6. Analyysi	46
7. Johtopäätökset.....	60
Lähdeluettelo.....	65
Primäärilähteet	65
Sekundaarilähteet	65

1. Johdanto

Demokraattisen rauhan teorian mukaan demokraattiset valtiot eivät sodi keskenään (Babst 1964). Valtion ollessa demokraattinen valtion sisäiset yhteenotot myös vähenevät. Demokratiaa on kutsuttu viimeiseksi valtiomuodoksi ja sitä on yritetty levittää eri puolille maailmaa. Demokratiaa voidaan melkeinpä pitää synonyyminä sanalle hyvä ja se nähdään arvokkaana sekä tavoittelemisen arvoisena asiana. Demokratia ja hyvä hallinto kuuluvat oleellisesti yhteen. Hyvään hallintoon kuuluu muun muassa läpinäkyvyys, tilivelvollisuus, kansalaisten välinen tasa-arvo ja vähäinen korruptio. Hyvä hallinto ja demokratia luovatkin edellytykset vakaalle yhteiskunnalle. Demokratia tarkoittaa kirjaimellisesti kansanvaltaa ja nimensä mukaisesti sen ydinajatus on, että hallintovalta kuuluu loppupeleissä kansalle. (Setälä 2003, 9,26; Ulkoasiainministeriö 2014.)

Kylmän sodan loppumisen jälkeen paljon huomiota sai Francis Fukuyman (1992) näkemys siitä, että länsimaiset arvot ja markkinatalous dominoivat maailmaa eikä kilpailevia ideologioita enää synny. Teos sai osakseen paljon kritiikkiä, ja maailmanpolitiikan tapahtumat ovat osoittaneet, että liberaali demokratia ei ole ainut voimissaan oleva ideologia, ja demokraattiset arvot eivät ole kaikkialla turvattuina.

Seymour Lipset (1959) on esittänyt todennäköisesti kuuluisimman demokratisoitumisteorian, jonka mukaan taloudellisen vaurastumisen seurauksena yhteiskunnista tulee demokraattisia. Teorialla on kuitenkin omat puutteensa, ja se ei päde empiirisesti kaikkiin maailman valtioihin. Aikana, jolloin Lipsetin teoria ilmestyi, ei pystytty esimerkiksi selittämään miksi Intian kaltainen köyhä maa on demokraattinen. Senkin jälkeen, kun valtiot ovat demokratisoituneet, ne voivat palata takaisin autoritaariseen järjestelmään. Tästä esimerkkinä käy vaikkapa Venäjä (Tilly 2003). Kuitenkin Itä-Euroopan entisissä kommunistisissa maissa taloudellinen vapautuminen edesauttoi demokratisoitumista. Maailmasta löytyy siis yksittäistapauksia, jotka eivät sovi Lipsetin teoriaan. Yksi nykyajan suurimmista ihmetyksen aiheista on Kiina, joka nauttii valtavasta talouskasvusta siitä huolimatta, että maassa vallitsee yksipuoluejärjestelmä (Acemoglu 2014, 1).

Demokratian suhteen on löydettävissä alueellisia eroja, joiden takana on mitä moninaisempia syitä. Demokratian puuttumiseen on pidetty syyppäänä muun muassa taloutta, uskontoa, historiaa ja kulttuuria. On kuitenkin hyvä tiedostaa, että kulttuuristen ja historiallisten tekijöiden tutkiminen voi

olla haastavaa. Yleensä, kun historian vaikutusta demokratiaan on tutkittu, sitä on tutkittu kolonialistisen perinnön valossa. Erityisesti brittiläisen siirtomaavallan on nähty luoneen pohjan demokraattisille poliittisille järjestelmille sen entisiin siirtomaihin. (Anckar 2011, 18.) Myös valtioiden kokoa ja eristäytyneisyyttä on pidetty mahdollisena selittäjänä demokratialle. Valtion pienen koon nähdään edistävän demokratiaa, koska pienessä valtiossa demokratian toimiminen on helpompaa ihmisten jakaessa samat arvot, mutta myös ongelmat. (Hadenius 1992, 126 – 27; Diamond & Tsalik 1999, 117 – 19.) Eristäytyneisyydellä viitataan erityisesti saarivaltioihin. Eristäytyneisyys luo yhtenäisyyttä ihmisten välille ja edesauttaa siten demokratiaa. (Anckar & Anckar 1995.)

Elinvoimaisella kansalaisyhteiskunnalla on merkittävä rooli toimivassa demokratiassa. Ihmisten toimiminen valtiosta erillään olevissa organisaatioissa lisää heidän poliittista aktiivisuuttaan ja keskinäistä luottamusta ja tämä taas on oleellista demokratian toimimisen kannalta. Jos ihmiset eivät luota toisiinsa ja yhteiskunnalliset instituutiot eivät toimi hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti, luo tämä hedelmällisen maaperän korruptiolle. Yhteiskunnan vakauteen vaikuttavat myös sosiaaliset ja uskonnolliset jännitteet. Väestön jakautuminen etnisiin ja uskonnollisiin ryhmiin voi lisätä konfliktien riskiä. Riski kasvaa erityisesti, jos näiden ryhmien välillä on suuria eroavaisuuksia ja ryhmien väliltä puuttuu vuoropuhelu. (Putnam 1993; Dahl 1998.)

Yhteiskunnassa vallitseva epätasa-arvo on selvä uhka demokratialle. Epätasa-arvo voi olla esimerkiksi taloudellista, sosiaalista tai poliittista. Taloudellinen eriarvoisuus voi vaikuttaa yhteiskunnalliseen vakauteen siten, että poliittisen konsensuksen löytäminen on vaikeampaa eri taloudellisissa asemassa olevien väestöryhmien välillä. Suuret tuloerot vaikuttavat ihmisten väliseen luottamukseen, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että kaupankäynti ja liikesopimusten tekeminen on hitaampaa ja työläämpää. Talouden kasvun ja demokratian välistä suhdetta on tutkittu paljon, mutta taloudellisen epätasa-arvon ja demokratian suhdetta ei läheskään samassa määrin. Vaikka taloudellista vaurautta ja hyvinvointia pidetään demokratiaa edistävinä tekijöinä, on myös hyvä pohtia, kuinka tämä taloudellinen vauraus jakaantuu yhteiskunnassa. Valtion taloudellinen tilanne sekä tulonjako vaikuttavat tutkitusti ihmisten äänestyskäyttäytymiseen ja tyytyväisyyteen demokratiaa kohtaan (Beramendi & Anderson 2008; Farrell & McAllister 2006; Anderson & Guillory 1997). Suuri taloudellinen eriarvoisuus on lisäksi nähty uhkana demokraattisille instituutioille (Acemoglu & Robinson 2006; Boix 2003).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia, millaisilla valtioilla on parhaat edellytykset saavuttaa ja ylläpitää demokratiaa. Miksi jotkin maat onnistuvat demokratisoitumisessa ja demokratian

ylläpitämisessä paremmin kuin toiset ja mitkä tekijät tähän vaikuttavat? Tätä tutkitaan erityisesti juuri taloudellisten tekijöiden kautta. Nämä taloudelliset tekijät ovat bruttokansantuotteen keskiarvo, jota on käytetty usein talouden ja demokratian välisen suhteen tutkimisessa. Tulojen tasa-arvoisuutta tarkastellaan gini-kertoimen avulla. Aiemmasta tutkimuksesta poiketen tutkitaan lisäksi demokratian ja mediaanibruttokansantuotteen välistä suhdetta. Mediaanibruttokansantuotteen käyttäminen tutkimuksessa tuo lisänäkökulmaa taloudellisen eriarvoisuuden vaikutuksista demokratiaan. Mediaanibruttokansantuote kuvaa tulojen jakaumaa luotettavammin kuin pelkkä bruttokansantuotteen keskiarvo sen kuvatessa paremmin keskimääräisen ihmisen tulotasoa. Tutkimuskohteena on myös korruption ja demokratian välinen suhde. Lisäksi tutkitaan uskonnon ja demokratian välistä suhdetta. Tämän suhteen tarkasteluun käytetään kristittyjen ja muslimien osuutta väestöstä. Kristinuskon on nähty vaikuttavan demokratiaan positiivisesti, mutta islamin ja demokratian yhteensovittaminen on nähty taas miltei mahdottomana (Hadenius 1992; Barro 1999; Anderson 2004).

Tutkielman rakenne on seuraavanlainen. Tutkielman alussa käydään läpi demokratian käsitettä, eri demokrateorioita ja demokratisoitumisprosessia. Tämän jälkeen siirrytään tutkielman pääpainotukseen eli talouden ja demokratian väliseen suhteeseen. Kansalaisyhteiskunnan rooli nostetaan myös esille, koska se on olennainen osa demokratiaa. Lisäksi käsitellään korruption ja uskonnon vaikutusta yhteiskuntaan. Myös etnisyyden merkitystä tarkastellaan lyhyesti, vaikka se ei olekaan mukana itse analyysissa.

Teoriaosan jälkeen siirrytään aineistoon ja menetelmiin. Valtioiden demokraattisuuden aineistona käytetään Freedom Housen *Freedom in the World* -demokratiaindeksiä. Tiedot valtioiden bruttokansantuotteen keskiarvosta ja gini-kertoimista on saatavilla Maailmanpankilta. Aineisto mediaanibruttokansantuotteesta on peräisin brittiläiseltä hyväntekeväisyysjärjestöltä Giving What We Can. Tiedot valtioiden korruptoituneisuudesta on Transparency Internationalin tuottamaa. Kristittyjen ja muslimien määrät on saatu uskontoihin keskittyneeltä Association of Religion Data Archives -organisaatiolta. Analyysissa ovat mukana kaikki maailman itsenäiset valtiot ja valtioita tarkastellaan vuonna 2014. Vuosi 2014 on valikoitunut tarkasteluajankohdaksi siitä syystä, että tältä vuodelta on saatavissa mahdollisimman tuore data mediaanibruttokansantuotteesta. Demokratian ja selittävien tekijöiden välistä suhdetta tutkitaan parametrisen ja epäparametrisen korrelaation avulla. Lisäksi aineiston tarkasteluun käytetään frekvenssijakaumia ja hajontakuvioita. Tutkielman lopussa tuloksia peilataan aiempaan tutkimuskirjallisuuteen.

2. Demokratian ja demokratisoitumisen määrittelyminen

2.1. Demokratiakäsite

Demokratiasta on olemassa erilaisia tulkintoja, ja sen merkitys on vaihdellut aikojen saatossa. Demokratia on sekä kuvaileva että normatiivinen käsite. Tutkijasta riippuen demokratian käsitteellistämässä voidaan korostaa hallinnon institutionaalisia piirteitä tai sitten demokratian arvoja ja ideaaleja. Demokratiakäsitteitä tarkasteltaessa on hyvä huomioda, että ne voivat olla pelkkiä ihanteita eikä niille välttämättä löydy tosielämän vastinetta. Nykyaikana demokratia on totuttu näkemään ainoana oikeana tavoittelemisen arvoisena järjestelmänä. Siihen liitetään helposti ajatukset vapaudesta, tasa-arvosta ja oikeudenmukaisuudesta. Monesti demokratia on yhtä kuin länsimaiset arvot ja ihanteet. Demokratiakäsitettä ollaankin valmis venyttämään siihen liittyvien positiivisten mielikuvien takia. Monet toimijat mainostavat itseään demokraattisina, koska haluavat liittää itseensä demokratiaan liitettävät myönteiset ja ihanteelliset mielikuvat. (Setälä 2003, 9,15; Birch 2001, 74; Piironen 2006, 22.)

Demokratia juontaa juurensa antiikin Kreikkaan, jolloin se klassisessa muodossaan tarkoitti vapaiden miespuolisten kansalaisten päätöksentekoa kansankokouksissa ja päätösten toimeenpanoa. Klassisen demokratiakäsityksen mukaan demokratia toimii vain pienissä homogeenisissä yhteisöissä, joissa kansalaiset tekevät itse heitä koskevat päätökset. Rooman tasavallassa ja Italian renessanssiajan kaupunkivaltioissa oli jo olemassa sellaisia demokraattisia piirteitä, jotka ovat löydettävissä myös nykyaikaisesta demokratiakäsityksestä. Näissä tasavalloissa esimerkiksi virkamiehet valittiin vaaleilla. Ajatus edustuksellisuudesta liitettiin vahvasti juuri tasavallaiseen hallintomuotoon. Ihmiskunnan historiassa oli kuitenkin pitkään yleistä osallistumisoikeuksien rajaaminen vain tietyille pienille ihmisryhmille, ja varsinaisesta edustuksellisesta demokratiasta alettiin puhua vasta 1700-luvun lopulla. (Setälä 2003, 9, 20; Setälä 2006, 1,2; Rousseau 1762.)

Se, kuinka ymmärrämme demokratian tänä päivänä, eroaa klassisesta demokratiakäsityksestä. Hyvin usein demokratiasta puhuttaessa demokratia käsitetään liberaaliksi ja edustukselliseksi demokratiaksi, ja siihen keskityn myös omassa tutkimuksessani. Moderni demokratiakäsitys alkoi muotoutua 1700-luvun loppupuolella. Liberaalin demokratiakäsityksen keskiössä ovat yksilön oikeudet ja vapaudet. Yksilöiden perusoikeudet sekä valtion vallankäytön rajoitukset on kirjattu perustuslakiin. Perustuslain lisäksi riippumattomat tuomioistuimet turvaavat yksilön oikeuksia. Moderniin demokratiaan liittyy oleellisesti myös käsitys edustuksellisuudesta, jossa kansalaiset

valitsevat vaaleissa edustajat ja antavat heille mandaatin toimia heidän puolestaan. Vaalit nähdään yhtenä keinona rajata hallitusten valtaa ja suojella yksilöiden oikeuksia. Huomattava ero klassiseen demokratiakäsitykseen on siinä, että kaikkien aikuisten kansalaisten on saatava osallistua yhteiseen päätöksentekoon, ja tämän voi nähdä konkretisoituvan yleisenä ja yhtäläisenä äänioikeutena. Antiikin Kreikan demokratiakäsitystä ei voikaan nähdä kovin tasa-arvoisena, sillä se sulki päätöksenteon ulkopuolelle suuren osan kansasta. Samoja piirteitä oli nähtävissä myös modernin demokratian alkuaikoina: kansalaisten osallistumismahdollisuudet saatettiin sitoa koulutustasoon, varakkuuteen, sukupuoleen tai rotuun. Näin oli esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa, joita on pidetty länsimaisen demokratian mallimaina. Näistä syrjivistä käytännöistä alettiin päästä eroon länsimaisissa demokratioissa vasta 1900-luvun puolella. Maailmassa on kuitenkin edelleen valtioita, joissa kaikilla kansalaisilla ei ole yhtäläisiä osallistumismahdollisuuksia. (Setälä 2006,1,2,7; Setälä 2003,22,69; Mill 1861.)

Setälä huomauttaa, että moderni demokratia ei ole kuitenkaan arvovapaa käsite. Demokratiaa määriteltäessä ja mitattaessa korostetaan tiettyjä ominaisuuksia, ja siten arvovapaus ei toteudu. Kilpailua käydään sen välillä, minkälaisia demokratian ominaisuuksia halutaan korostaa: liberaalia demokratiaa ja yksilön vapauksia sekä oikeuksia vai osallistuvaa demokratiaa eli ihmisten osallistumista ja yhteisöllisyyttä. (Setälä 2006, 11.)

Demokratian ja demokratisoitumisen edellytyksiä on pohdittu tutkijoiden keskuudessa paljon, ja modernin demokratian määrittely sekä mittaaminen vaihtelevat edelleen tutkijasta riippuen.

John Stuart Millin (1861) mielestä edustuksellinen demokratia on keino saavuttaa mahdollisimman laaja hyvinvointi koko yhteiskunnassa. Demokratian yksi näkyvimmistä piirteistä ovatkin vapaat ja rehelliset vaalit, joissa ihmisillä on oikeus äänestää sekä asettua ehdolle ja ehdokkaat kilpailevat kansalaisten äänistä. Vanhanen (2003, 56) ja Dahl (1971) ovat yhtä mieltä siitä, että julkinen kilpailu ja oikeus osallistua ovat elintärkeitä demokraattiselle järjestelmälle. Vaaleissa kilpailevien toimijoiden täytyy sitoutua yhteisiin pelisääntöihin ja ajatukseen siitä, että vaikka he eivät voittaisikaan, vaalitulokset on silti sitova. Demokraattisen järjestelmän toimiminen edellyttää sitä, että sekä kansalaiset että päätöksentekijät lupaavat noudattaa demokraattisia periaatteita. Lisäksi yhteiskuntaa johtava hallitus on toimistaan vastuunalainen. Päätöksenteolta toivotaan responsiivisuutta, eli sitä, että päätökset vastaavat kansalaisten mieltymyksiä. Responsiivisuutta voidaankin pitää toimivan demokratian ehtona. Tärkeässä asemassa ovat myös kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien toteutuminen. Demokraattiseen järjestelmään kuuluu lisäksi oleellisesti vapaa kansalaisyhteiskunta. (Boix 2006, 7; Setälä 2003, 101, 207; Linz & Stepan 1996, 7.)

Edustuksellisen demokratian haasteet liittyvät muun muassa juuri responsiivisuuteen ja ylikansallisuuteen. Päätöksentekoa on lisäksi siirtynyt ylikansallisille organisaatioille ja yrityksille, ja tämän on nähty nakertavan päättäjien demokraattista tilivelvollisuutta ja loitontavan ihmisiä poliittisesta osallistumisesta. Responsiivisuus ei siis läheskään aina toteudu päätöksenteossa, ja vain vaaleissa äänestämällä kansalaisilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa suoraan päätöksentekoon. Ihannetilanteessa poliittisen vaikuttamisen ketju etenee kansalaisyhteiskunnasta eduskuntaan ja sieltä hallitukseen sekä hallintoon ja sieltä lopulta takaisin kansalaisyhteiskuntaan. (Setälä 2003, 9,10; Paloheimo 2014, 39, 40.) Siksi onkin tärkeää, että on olemassa keinoja, joiden kautta kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa heille tärkeisiin ja heitä koskeviin asioihin. Suora demokratia tarkoittaa sitä, ettei osallistumisprosessissa ole ylimääräisiä välikäsiä, vaan kansalaiset saavat itse vaikuttaa asioihin suoraan. Suoran demokratian muotoja ovat esimerkiksi kansanäänestykset ja kansalaisaloitteet. (Demokratiasanasto 2015.) Teknologian kehittyminen on myös mahdollistanut kansalaisille enemmän vaikuttamiskanavia esimerkiksi verkossa, ja tulevaisuudessa teknologian kehityksen myötä vaikuttamiskanavien määrän ja laadun soisi paranevan entisestään.

2.2. Demokratiateoriat

Eri demokratiateoriat perustelevat demokratiaa eri tavoin. Normatiiviset demokratiateoriat esittelevät syitä sille, miksi demokratia on tavoittelemisen arvoinen asia. Voidaan muun muassa miettiä, oikeutetaanko demokratia sen seurauksilla vai demokraattisten menettelytapojen ominaisuuksilla. Demokratian lopputulosteorioiden mukaan demokratialla on arvokkaita, toivotunlaisia lopputuloksia. Lopputulosteoriat voidaan jakaa vielä kahteen kategoriaan, jotka ovat kansan tahto ja paras lopputulos -teoriat. Kansan tahto -teoriassa demokratian oikeutusperusteena on se, että demokratia tuottaa yhteisiä päätöksiä, jotka vastaavat kansalaisten preferenssejä. Paras lopputulos -teoriat puolestaan näkevät, että demokratia on keino ihanteellisten yhteiskunnallisten olosuhteiden saavuttamiseksi. Demokratia on tavoittelemisen arvoista siksi, koska sen koetaan tuottavan oikeita ja viisaita päätöksiä sekä se osaa hyödyntää riippumattomia moraalisia ja tiedollisia arvoja. Demokratia on oikeutettua kuitenkin vain silloin, jos se tuottaa parempia yhteisiä päätöksiä kuin muut järjestelmät. (Beitz 1989, 31–35; Christiano 1993, 174.) Liberaalin demokratian voi nähdä osana paras lopputulos -teorioita, koska sen mukaan edustuksellinen demokratia tukee yksilön vapautta. Liberaalin demokratia-ikäsiyksen mukaan valtiiovallan auktoriteetin voi oikeuttaa vain sillä ehdolla, että yksilöiden vapautta ja perusoikeuksia kunnioitetaan ja valtion vallankäyttöä rajoitetaan. (Setälä 2003, 13, 66, 69.)

Normatiivisia demokratiateorioita ovat myös proseduraaliset demokratiateoriat, joissa demokraattisten menettelytapojen ilmentämät arvot ovat demokratian oikeutus. Näitä ovat esimerkiksi poliittinen oikeudenmukaisuus ja poliittinen tasa-arvo. Päätösten sisällön tulee myös vastata näitä arvoja. (Setälä 2003, 14.)

Joseph Schumpeterin teoria demokratiasta (1942) on yksi siteeratuimmista. Hänen näkemyksensä mukaan ”demokratia on sellainen institutionaalinen järjestely poliittisten päätöksen tekemiseksi, jossa yksilöt saavuttavat päätösten tekemiseen tarvittavan vallan kilpailuun perustuvalla taistelulla ihmisten äänistä” (Schumpeter 1975, 269). Schumpeterin tavoitteena oli luoda arvovapaa määritelmä empiirisen tutkimuksen tueksi, ja hänen näkemyksensä demokratiasta on hyvin pelkistetty. Kriitikoiden mielestä liiankin pelkistetty, sillä se jättää kansalaisten osallistumisen ja kansalaisvapaudet liialle vähälle huomiolle. (Setälä 2006, 3.)

Puutteistaan huolimatta Schumpeterin teoria on silti vaikuttanut myöhempisiin demokratiateorioihin. Yksi näistä demokratiateorioista on Robert Dahlin teoria polyarkiasta, jolla hän havainnollistaa demokratian periaatteita nykyaikaisissa kansallisvaltioissa. (Setälä 2006, 4.) Polyarkia tarkoittaa monien valtaa. Dahl on hahmotellut polyarkialle tietyt tunnistettavat piirteet, joiden olemassaolo turvataan erilaisilla instituutioilla. Ensinnäkin hallitusvallan tulee olla vaaleissa valituilla edustajilla ja vaalien tulee olla vapaat ja reilut. Kaikilla aikuisilla on äänioikeus ja ehdokkaana olemista ei ole rajoitettu. Yhteiskunnassa on mielipiteen- ja ilmaisunvapaus ja ihmisillä on oikeus kritisoida ja protestoida hallitusta vastaan. Poliittisella oppositiolla täytyy olla myös tilaa toimia. Lisäksi kansalaisilla tulee olla mahdollisuus löytää vaihtoehtoisia tiedonlähteitä. Erilaiset järjestöt ja ryhmittymät ovat myös suhteellisen riippumattomia hallitusvallasta. Yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää kansalaisille tasa-arvoisia vaikutusmahdollisuuksia, mutta myös lisäksi mielipiteiden itsemääräämisoikeutta. Itsemääräämisoikeuden idea on, että kaikilla aikuisilla on vapaa tahto ja kyky järkevien valintojen tekoon. (Dahl 1989, 124–126, 177, 233.)

Dahlin ajattelussa poliittisella tasa-arvolla on keskeinen asema. Yhdenvertaisuus vaatii kaikkien kansalaisten mielipiteiden yhtäläistä huomioimista poliittisessa päätöksenteossa ja poliittinen tasa-arvo onkin ensisijaisesti mahdollisuuksien tasa-arvoa. Yksilöillä täytyy olla mahdollisuudet osallistua poliittiseen päätöksentekoon, mutta heitä ei voi toisaalta velvoittaa siihen. Lisäksi kansalaisille kuuluu vapaus muodostaa ja ilmaista itsenäisesti poliittisia mielipiteitään. Tiivistettynä Dahlin demokratiakäsitys perustuu seuraavanlaisille toimintaperiaatteille: poliittinen tasa-arvo toteutuu siten, että kaikkien yksilöiden hyvinvointi nähdään yhtä tärkeänä yhteisessä päätöksenteossa. Lisäksi

jokainen yksilö osaa itse parhaiten arvioida omia etujaan ja hyvinvointiaan. (Dahl 1989, 105, 115.)

Dahlin teoria polyarkiasta onkin paljon laajempi ja tasa-arvoisempi kuin Schumpeterin suppea teoria demokratiasta. Polyarkiassa painotetaan poliittisia oikeuksia ja instituutioita, ja sillä on paljon yhteneväisyyksiä edustuksellisen demokratiakäsityksen kanssa. Dahlin teoriaa onkin sovellettu laajasti demokratian empiirisessä tutkimuksessa, ja polyarkiakäsitteen piirteitä on nähtävissä esimerkiksi Freedom Housen demokratiaindeksissä. (Setälä 2003, 89,190.)

Dahlin teoria ei ole silti säästynyt kritiikiltä. Setälän mielestä Dahlin teorian keskeisin ongelma liittyy käsitykseen poliittisesta tasa-arvosta. Dahlin näkemystä voi kutsua yksinkertaiseksi käsitykseksi poliittisesta tasa-arvosta, sillä se olettaa, että kansalaisilla on yhtäläinen vaikutusvalta suhteessa kollektiivisiin päätöksiin. Päätöksentekoprosessissa täytyy kuitenkin lisäksi ottaa huomioon myös poliittisen agendan muodostuminen. Dahlin ajattelussa agendalle päätyvät asiat voidaan määrittellä ennakolta kansalaisten preferenssien mukaan. Tämä on kuitenkin riittämätön käsitys päätöksentekoprosessista. Kansalaisten näkemyksiin vaikuttavat nimittäin osittain myös julkinen keskustelu ja harkinta. Yksilöt voivat joutua tasapainottelemaan omien etujensa ja yhteiskunnallisen tilanteen välillä. Näin ollen poliittinen agenda muodostuu julkisen keskustelun ja harkinnan tuloksena. (Setälä 2003, 89–91.)

Setälä kritisoi lisäksi sitä, ettei yksinkertainen poliittinen tasa-arvo loppupeleissä välttämättä vastaa oikeudenmukaisuuden ihanteita. Yksinkertaisten preferenssien yhdisteleminen voi nimittäin aikaansaada epäoikeudenmukaisia päätöksiä. Dahl ei esimerkiksi määrittele rajoituksia sille millaiset mielipiteet tulisi huomioida enemmistöpäätöksissä. Demokraattisten enemmistöpäätösten seurauksena voikin syntyä päätöksiä, jotka vahingoittavat vähemmistöjen poliittisia oikeuksia. (Setälä 2003, 93.) Dahl (1989, 167–180) tosin tiedostaa tämän itsekin ja muistuttaa, että enemmistöpäätöksillä voi olla negatiivisia vaikutuksia demokratiaan.

Liberaalia demokratiakäsitystä on kritisoitu siitä, että se antaa loppupeleissä kansalaisille vain vähän vaikutusvaltaa (Barber 1984; Pateman 1970). Liberaalin demokratian heikkoutena voidaan pitää sitä, että se ei kerro riittävästi demokratian tilasta ja laadusta eikä kansalaisten kiinnostumisesta demokraattiseen järjestelmään. Sen voi myös nähdä korostavan liikaa vaalien merkitystä ja luovan suppean käsityksen ihmisten osallistumisesta. Liberaalin demokratian kritisoijat näkevät liberaalin demokratian pikemminkin teoriana vallan rajoituksista ja yksilön oikeuksista. Niinpä liberaalin demokratian vastapainoksi on syntynyt myös muunlaisia demokratian muotoja, jotka painottavat

kansalaisten omaa roolia ja vastuuta osallistumisprosesseissa. (Setälä 2006, 6,7; Huntington 1991,9.)

Yksi näistä kansalaisten roolia korostavista teorioista on deliberatiivinen demokratia. Deliberatiivisessa demokratiassa päätöksenteko perustuu tasa-arvoiseen julkiseen keskusteluun ja harkintaan. Kansalaisten tuntema legitimitetti vahvistuu prosesseissa, joissa he ovat itse vahvasti mukana. Osallistujia on informoitu aiheesta riittävästi ja he ovat painostuksesta vapaita. Nämä deliberatiivisen demokratian kokeilut lisäävät sekä nopeuttavat vuorovaikutusta vallanpitäjien ja tavallisen kansalaisen välillä. Deliberatiivisessa demokratiassa on sekä edustuksellisen että suoran demokratian piirteitä. Uusia vaikuttamiskanavia nykyään ovat muun muassa kansalaisraadit ja kansalaiskuulemiset, joissa yhdessä keskustelemalla ja pohtimalla pyritään pääsemään jonkinlaiseen yhteisymmärrykseen. Päätöksenteon julkisuus ja päätöksentekoon liittyvä kriittinen ja tasapuolinen keskustelu ovat avainasemassa. (Habermas 1996; Paloheimo 2014, 28; Deliberatiivisen demokratian instituutti 2017.)

Osallistuva demokratia puolestaan painottaa hyötyjä yksilöiden poliittiselle tiedolle ja aktiivisuudelle osallistuvan toiminnan kautta. Se huomioi valtiotason lisäksi demokraattisen toiminnan ihmisten jokapäiväisessä elämässä, muun muassa työpaikoilla ja järjestöissä. Kantava ajatus on, että yhteiskunnassa tapahtuva päätöksenteko ei saa olla ainoastaan vaaleilla valittujen päättäjien käsissä, vaan ihmiset tekevät itse heitä koskevat päätökset. Sen perusta onkin klassisessa demokratiakäsityksessä. Osallistuvan demokratian keinot ovat moninaisia: ne käsittävät muun muassa mielipidekirjoituksen julkaisun, yhteydenoton päättäjiin, mielenosoituksen tai lakkoilun. Sen muodot voivat siis vaihdella rauhallisiksi ja perinteisiksi mielletyistä vaikuttamiskeinoista myös astetta aggressiivisimpiin keinoihin. Osallistuvan demokratian teorian mukaan kaikilla ihmisillä kuuluisi olla yhtäläiset mahdollisuudet poliittiseen osallistumiseen, mutta taloudellisen ja koulutuksellisen eriarvoisuuden myötä kaikilla ihmisillä ei kuitenkaan ole samanlaisia resursseja poliittiseen osallistumiseen. (Setälä 2006, 8; Pateman 1970; Demokratiasanasto 2015; Osallistu 2017.)

Deliberatiivisen ja osallistuvan demokratian keinot ovatkin hyvä lisä kansalaisten vaikuttamiskeinoihin, koska pelkässä edustuksellisessa demokratiassa on omat puutteensa. Tässä tutkielmassa valtioiden demokraattisuutta kuitenkin tarkastellaan juuri edustuksellisen demokratian kautta, koska muunlaisen demokraattisuuden mittaaminen valtioiden välisessä vertailussa on haastavaa. Myös teoriat demokratian eduista rauhan ja hyvinvoinnin lisääjänä liitetään juuri edustukselliseen demokratiaan.

2.3. Demokratisoituminen

Demokratisoitumiseen vaikuttavia tekijöitä voi olla useita. Yksi tunnetuimmista demokratisoitumisteorioista on Seymour Lipsetin modernisaatio-teoria, jonka mukaan demokratia on taloudellisen vaurastumisen seuraus. Teoria pohjautuu havaintoihin kehittyneistä maista, ja sen oletuksena on, että tietyn taloudellisen kehityksen raja-arvon ylitettyään yhteiskunnista tulee liian monimutkaisia hallittavaksi autoritaarisesti. Suuren taloudellisen vaurauden ja hyvinvoinnin maat ovat todennäköisemmin demokraattisia. Koulutus, urbanisaatio sekä kasvava keskiluokka lisäävät ihmisten taipumusta poliittiseen osallistumiseen. Lipset näkee demokratian poliittisena järjestelmänä, joka tarjoaa perustuslailliset mahdollisuudet vaihtaa valtaa pitävät sekä sosiaalisen mekanismin, joka sallii laajimman mahdollisen osan populaatiosta vaikuttaa päätöksentekoon valitsemalla edustajat poliittisiin virkoihin. (Lipset 1959, 71.) Kritiikkiä modernisaatioteoria on saanut siitä, ettei se pysty kuitenkaan määrittämään raja-arvoa modernisaatiolle, joka mahdollistaisi demokratian (Hinnebusch 2006, 375). Lipset antaa painoarvoa myös muille tekijöille, kuten uskonnolle ja poliittiselle kulttuurille, mutta niiden ongelmaksi muodostuu se, että niitä on vaikea operationalisoida empiirisiksi mittareiksi (Vanhanen 2008, 54).

Demokratisoitumisprosessi on usein pitkä ja haastava. Linz ja Stepan kuvailevat demokratisoitumisprosessia seuraavanlaisesti. Demokratian vahvistuminen onnistuu vasta silloin, kun yhteiskunnan instituutionaalinen, sosiaalinen ja kulttuurinen perusta on tarpeeksi vahva eikä muita kilpailevia vaihtoehtoja demokratialle ole. Demokraattisen järjestelmän vahvistaminen edellyttää tärkeiden instituutioiden, kuten puolueiden ja vaalien kunnioittamista. Jotta demokratia toimisi, suuren osan kansalaisista täytyy mieltää demokratia parhaaksi järjestelmäksi yhteiskunnalle. Demokraattinen muutos on onnistunut, kun on saavutettu yhteisymmärrys siitä, kuinka hallitus valitaan, ja tämä hallitus todella valitaan vapailla ja rehellisillä vaaleilla. Hallituksella on myös oltava valtaa tehdä uudenlaista politiikkaa eikä toimeenpanovallan, lainsäädäntövallan tai tuomiovallan tarvitse jakaa valtaansa muiden organisaatioiden kanssa. Tarvitaan lisäksi toimiva hallintokoneisto, joka on demokraattisen hallituksen käytettävissä. Oikeusvaltioperiaatteen tulee ohjata valtion toimia ja oikeuslaitoksen tulee taata kansalaisille tasa-arvoinen kohtelu lain edessä. Tämä ajatus tiivistyy perustuslakiin, jossa kansalaisten perusoikeudet on turvattu. Yhteiskunnan sisällä ei myöskään saa olla huomattavia jakaumia tai erimielisyyksiä. (Linz & Stepan 1996, 3–13.)

Kansalaisyhteiskunnalla on lisäksi tärkeä rooli. Kansalaisyhteiskunnalla viitataan

vapaaehtoisjärjestöihin, jotka toimivat valtiosta ja markkinoista erillään. Tällaisia vapaaehtoisjärjestöjä ovat erilaiset seurakunnat, yhteisöt ja järjestöt. Niiden toimintaa ohjaavat yhteiset arvot ja tavoitteet, ja niiden jäsenillä on oltava mahdollisuus osallistua järjestöjen toimintaan vapaasti. Demokratisoitumisen onnistumisessa tarvitaan myös poliittista yhteiskuntaa. Sillä tarkoitetaan poliittisen järjestelmän instituutioita, joita ovat muun muassa vaalit, poliittiset puolueet ja lainsäädäntöelimet. Näiden instituutioiden toiminta on oleellista, jotta demokratisoituminen onnistuu, sillä ne vaikuttavat ratkaisevasti siihen, kuinka reilua kilpailu vallasta on. (Linz & Stepan 1996, 7,8.)

Linzin ja Stepanin demokratisoitumisprosessissa nousee esille myös taloudellisen toiminnan rooli. He puhuvat taloudellisesta yhteisöstä, jonka tehtävänä on toimia tasapainottavana voimana valtion ja markkinoiden välillä ja sen toimintaa ohjaavat yhteiskunnallisesti hyväksytyt instituutiot ja säännöt. Linz ja Stepan kuvailevat kuinka taloudellinen itsenäisyys ja omistusoikeus vaikuttavat positiivisesti kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuuteen. Toimiva kansalaisyhteiskunta puolestaan on olennainen osa demokratiaa, kuten aiemmin huomattiin. Kaiken taloudellisen toiminnan ja omaisuuden ollessa valtion kontrollissa myöskään poliittinen yhteiskunta ei voi olla itsenäinen. Tämän takia suunnitelmataloudet eivät voi olla demokraattisia. Toisaalta toinenkaan talouden ääripää, täysin vapaa markkinatalous ei ole toimiva vaihtoehto, koska se puolestaan jättää ihmiset hyvin haavoittuvaisiksi taloudellisten kriisien aikana. Talous tarvitsee aina valtion sääntelyä, eikä täysin vapaata markkinataloutta ole löydettävissä mistään maailmasta. Linzin ja Stepanin näkemyksen mukaan demokratisoituminen vaatii onnistuakseen säänneltyä markkinataloutta. (Linz & Stepan 1996, 11–13.)

Robert Dahl (1998) on puolestaan listannut viisi tekijää, jotka vaikuttavat demokratisoitumiseen. Hänen mukaansa armeijan ja poliisin tulee olla valittujen viranomaisten valvonnassa, ja tärkeää on demokraattinen poliittinen kulttuuri ja demokraattiset uskomukset. Maassa tulee vallita markkinatalous, eikä maa voi olla demokratiaa vastustavan ulkopuolisen valvonnan alaisena. Väestö ei myöskään saa jakautua paljoa etnisesti erilaisiin ryhmiin, sillä suuret etniset jakolinjat voivat lisätä jännitteitä yhteiskunnassa. Erilaisia etnisiä ryhmiä voi tietysti olla olemassa, mutta ongelma etnisyyden monimuotoisuudesta tulee silloin, jos eri ryhmien väliltä puuttuu vuoropuhelu.

Daniel Lernerin (1958) mukaan demokratian synty on kiinni modernisoitumisesta, joka alkaa kaupungistumisesta, jota seuraa lukutaidon yleistyminen ja tiedostusvälineiden kehitys. Tämän kehityksen kruunaa poliittinen osallistuminen. Przeworski ym. (1996) ovat puolestaan sitä mieltä, että korkea taloudellinen kehitysaste ei selitä demokratian syntyä, mutta se on suotuisa demokratian

säilymiselle. Samuel Huntington (1991) esittää, että demokratisoituminen vaihtelee eri paikoissa eri aikoina. Tätä vaihtelua voidaan selittää kulttuurisilla, rakenteellisilla ja kyseessä olevan maan ulkopuolisilla tekijöillä. Demokratisoitumiseen ei riitä vain sopivat sosiaaliset, taloudelliset ja ulkopuoliset tekijät, vaan tarvitaan lisäksi poliittista johtajuutta, joka saa demokratisoitumisen onnistumaan. Huntingtonin mielestä ei olekaan mahdollista löytää yksittäistä, kaikkiin valtioihin sopivaa selittävää tekijää. Laurence Whitehead (2004) on myös tutkimuksissaan päätenyt siihen tulokseen, että demokratisoitumisessa on enemmän poikkeavuuksia kuin säännönmukaisuuksia. Tästä syystä demokratisoitumiselle on vaikea löytää kaiken kattavaa selitystä. Lipsetin teoria taloudellisesta kehitystasosta näyttää tänä päivänä kuitenkin selittävän parhaiten demokratian todennäköisyyttä. Monien demokratisoitumisteorioiden heikkoutena on se, ettei niitä voida kunnolla mitata. Lipsetin teoria onkin ainoa teoria, jota on testattu empiirisellä aineistolla laajasti. (Vanhanen 2008, 53.)

Demokratisoitumisen on nähty tapahtuneen kolmessa aallossa. Ensimmäinen demokratia-aalto syntyi 1800-luvulla Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa. Silloin äänioikeus alkoi yleistyä joissakin maissa, mutta nämä oikeudet koskivat lähinnä miespuolisia kansalaisia. Demokratioiden määrä kasvoi 1920-luvulle asti, jonka jälkeen kehitys alkoi pikkuhiljaa hiipua, kun autoritaariset hallitsijat nousivat valtaan eri puolilla maailmaa. Demokratisoitumisen toinen aalto iski toisen maailmansodan jälkeen, ja demokratioiden määrä nousi taas hetkellisesti. Kehitys hiipui kuitenkin 1960-luvulla. Demokratian kolmas aalto viittaa ajankohtaan 1970-luvulta 1990-luvun alkuun, jolloin lukuisat maat siirtyivät demokraattiseen järjestelmään eri puolilla maailmaa. Näin tapahtui esimerkiksi Latinalaisessa Amerikassa, Itä-Euroopassa ja Aasiassa. Kaksi aiempaa aaltoa eivät olleet läheskään yhtä laajoja, ja kolmannen aallon seurauksena alettiin vahvasti uskomaan, että demokratia leviää mutkattomasti alueelta toiselle. Sekä Huntington että Galbreath kuitenkin huomauttavat, että jokainen valtio on erilainen, ja demokratisoitumiseen vaikuttavat niin monet tekijät, että ei ole mielekäästä ajatella demokratisoitumisprosessin tapahtuvan kaikkialla maailmassa täsmälleen samalla tavalla. (Huntington 1991, 15–26; Galbreath 2012, 30,31,33.)

Esille ovat nousseet myös niin sanotut alueelliset aallot. Acemoglu ym. (2014, 20) olettavat Huntingtonin tavoin, että demokratisoituminen tapahtuu aalloissa. He puhuvat erityisesti alueellisista aalloista, jolloin demokratisoituminen leviää aina naapurimaasta toiseen, demokraattisesta epädemokraattiseen. Alueellisten aaltojen aiheuttajaa ei tiedetä, mutta nykytutkimuksen valossa näyttää siltä, että tätä ketjureaktiota eivät aiheuta vain taloudelliset seikat. Demokratian leviäminen on todennäköisempää alueilla, jotka jakavat samankaltaisen historian, poliittisen kulttuurin ja

käytännön ongelmat.

Minkälaisia haasteita demokratisoitumiseen ja demokratian ylläpitämiseen sitten liittyy? Demokratisoitumisen haasteiksi on nimetty tutkimuksissa kolme tekijää. Ensimmäinen niistä on demokraattisen hallintojärjestelmän perustaminen autoritaariseen valtioon. Toinen haaste liittyy demokraattisten instituutioiden vahvistamiseen niissä maissa, jotka parhaillaan käyvät läpi demokratisoitumisprosessia. Kolmas haaste koskettaa vakaita demokratioita ja niiden kykyä omaksua demokraattiset toimintatavat myös uusien ilmiöiden, kuten globalisaation, edessä. (Huntington 1991; Dahl 2005; Held 1995). Denk ja Silander korostavat erityisesti juuri globalisaation ja uuden teknologian tuomia haasteita demokraattisille instituutioille (Denk & Silander 2011, 35).

Jo ennestään demokraattisiksi käsitetyt valtiot kohtaavat myös haasteita demokratian ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Perinteisesti demokratiatutkimuksessa on keskitytty ei-demokraattisten valtioiden epäkohtien tutkimiseen, mutta jo olemassa olevilla demokratioilla on omat haasteensa demokraattisen valtiomuodon säilyttämisessä ja kehittämisessä. Vaikka valtiota pidettäisiin demokratiana, sillä voi silti olla poliittisia instituutioita, jotka eivät kuitenkaan ole täysin demokraattisia. Toimivien poliittisten instituutioiden rooli demokratian onnistumisessa onkin oleellinen. (Denk & Silander 2011, 25–27.)

Monet valtiot täyttävät demokratian kriteerit tietyillä mittareilla, mutta toisilla mittareilla katsottuna ne eivät olekaan demokraattisia. Valtio voi esimerkiksi täyttää oikeusvaltion kriteerit, mutta samaan aikaan sen vaaliprosessit voivat olla demokratian toteutumisen kannalta puutteellisia. Suurimmat haasteet demokratian kehittämisessä ovat valtioilla, jotka ovat omaksuneet demokraattisen järjestelmän vasta verraten vähän aikaa sitten. Näillä valtioilla instituutioiden kehitys voi olla vielä kesken, mikä hidastaa demokratisoitumisprosessia. Täydellistä demokratiaa ei ole olemassa, ja niilläkin mailla, jotka käsitetään demokraattisiksi, on puutteita ja haasteita niiden toimintatavoissa. (Denk & Silander 2011, 30,31,32,34.) Demokraattisuutta voidaan kuitenkin pyrkiä parantamaan ja lisäämään eri keinoin. Näitä keinoja ovat esimerkiksi suoran ja deliberatiivisen demokratian sekä kansanäänestysten lisääminen. (Smith 2009; Cain ym. 2003.)

Galbreath korostaa valtion suorituskykyä demokratisoitumisen onnistumisessa. Valtion suorituskyky tarkoittaa valtion kykyä tarjota ja ylläpitää demokraattista hallintoa. Kansallinen yhtenäisyys ja valtion suorituskyky ovat avainasemassa demokratisoitumisen onnistumisessa. Galbreath nostaa esille myös käsityksen kansakunnan rakentamisesta. Se on prosessi, jossa päätetään, kenelle valtio

kuuluu. Tässä prosessissa erilaisten ihmisryhmien väliset erot sekä tarpeet nousevat esiin ja voivat lisätä jännitteitä eri ryhmien välillä. Valtion rakentamisessa ja suorituskyvyssä on puolestaan kyse tasa-arvoisten instituutioiden rakentamisesta. Kansakunnan ja valtion rakentamisprosessit voivat johtaa valtion sisäisiin tai eri valtioiden välisiin konflikteihin. Ihanneyhteiskunnassa kaikilla ihmisillä on samat resurssit poliittiseen kaupankäyntiin, mutta oikeassa elämässä näin ei ole. Jos valtio kuitenkin pystyy tarjoamaan julkisia hyödykkeitä kaikille tasa-arvoisesti, yhteiskuntarauhan säilyminen on todennäköisempää. (Galbreath 2012, 35,36; Rawls 1999; Mansfield & Snyder 2005.)

Jos valtion demokratian tasossa tapahtuu muutoksia, aseellisten konfliktien riski kasvaa ja demokratisoitumisprosessi voi johtaa sisällissotaan. Mansfield ja Snyder (1995, 2005, 2012) esittävät, että demokratisoituminen aiheuttaa joukkoliikehdintää, johon eliitit reagoivat korostamalla kansallismielisiä ajatuksia. Tämä toimintatapa voi taas johtaa valtion sisäisiin tai jopa eri valtioiden välisiin yhteenottoihin. Myös silloin, kun valtio on vain osittain demokraattinen, konfliktin riski lisääntyy. Tämä johtuu siitä, että niin sanotuilla puolidemokratioilla ei ole tarpeeksi keinoja ja voimaa tavoitteidensa saavuttamiseksi. Demokratioissa ongelmat pyritään ratkaisemaan sisällyttämällä mahdollisimman monet kansalaiset mukaan prosesseihin, kun taas autoritaarisissa valtioissa asiat tapahtuvat alistamisen ja pakon avulla. (Bueno de Mesquita ym. 2003.) Vaikka autoritaarisen valtion keinot ovat kyseenalaisia, niillä on kykyä toteuttaa asioita ja tukahduttaa yhteiskunnassa oleva vastarinta. Voimankäyttö mahdollistaa hallitsijoiden vallassa pysymisen. Puolidemokratiat voivat kunnioittaa ihmisoikeuksia, mutta ne eivät silti pysty reagoimaan riittävästi yhteiskunnan epäkohtiin. Niiltä puuttuu lisäksi tehokas voimankäyttö eikä niillä ole resursseja hillitä mielenosoituksia tai kapinointia. Yhteiskunnallisten jännitteiden kasvaessa myös konfliktien mahdollisuus kasvaa. Konfliktien seurauksena puolidemokraattinen järjestelmä voi tulla tiensä päähän. (Hegre 2014,163; Gleditsch & Hegre 2014, 146, 147.)

Keskiluokan rooli nousee usein esille demokratisoitumiskeskustelussa. Keskiluokka toimii puskurina eliitin ja kansalaisten välillä, eikä luo uhkaa eliitin intresseille. Se myös vaalii vakautta ja turvallisuutta ja sillä on hillittyjä poliittisia näkemyksiä. Lisääntyvä vauraus tekee ryhmäidentifioitumisesta vaikeampaa, ja tämä edesauttaa demokratiaa, sillä poliittisesti epäjohtonmukaiset yhteydet ja lojaliteetit ovat kannustin, joka vähentää tunteiden määrää poliittisissa valinnoissa. (Lipset 1959, 83,96; Acemoglu & Johnson 2006, 30–37.)

Vanhanen on omassa tutkimuksessaan keskittynyt tarkastelemaan erityisesti taloudellisten ja henkisten resurssien jakautumista demokratisoitumisen selittäjänä. Ihmisluonto on kaikkialla

samanlainen, ja siksi demokratisoitumisen evoluutisista juurista on mahdollista löytää kaikkiin tapauksiin soveltuva selittävä tekijä. Vanhasen mukaan ihmiset tavoittelevat valtaa, jotta pääsisivät käsiksi rajoitettuihin resursseihin ja päättämään niiden jakautumisesta. Vallan keskittyminen ja jakautuminen ovat riippuvaisia resurssien jakautumisesta. Jos resurssit ovat vain harvojen saatavilla, myös poliittinen valta on keskittynyt harvojen käsiin. Jos taas resurssit ovat jakautuneet monien kesken, myös poliittinen valta on jakautunut. Resurssien keskittyminen vain harvoille johtaa autokratiaan, kun taas resurssien laaja jakautuminen johtaa demokratiaan. Riittää, että merkittävät resurssit jakautuvat laajasti kilpailevien ryhmien kesken, vaikka ne saattavat jakautua epätasa-arvoisesti ryhmien sisällä. Demokratisoitumista tapahtuu silloin, kun valtaresurssit jakautuvat niin laajasti, että yksikään ryhmä ei voi alistaa kilpailijoitaan tai ylläpitää hegemoniaa. Vanhasen mielestä ainoa selittävä tekijä demokratisoitumisessa on juuri resurssit. Kun talous kasvaa, yleensä myös taloudelliset resurssit jakautuvat, ja sidosryhmien ja etujärjestöjen määrä lisääntyy. Vanhanen esittääkin, että valtaresurssien jakautuminen on parempi demokratian selittäjä kuin henkeä kohti laskettu kansantulo. Hän ei myöskään usko monien selittävien tekijöiden tai ajan ja paikan vaikutusta demokratisoitumiseen. (Vanhanen 2003, 27–33; Vanhanen 2008, 54.)

Vanhanen tosin huomauttaa, että on mahdotonta tietää kaikkia vallan resursseja. Hänen mielestään on kuitenkin olemassa muutamia keskeisiä resursseja, jotka ovat olemassa kaikissa nykyaikaisissa yhteiskunnissa. Näitä ovat taloudelliset ja henkiset resurssit, jotka voidaan jakaa tarkemmin vielä neljään muuttujaan. Nämä muuttujat ovat yliopistoissa tai muissa kolmannen asteen oppilaitoksissa olevien opiskelijoiden määrää 100 000 asukasta kohti, lukutaitoisten prosenttiosuus aikuisväestöstä, perheviljelmien prosenttiosuus maatalojen kokonaisalasta tai viljellyn maan kokonaisalasta sekä maatalouden ulkopuolisten taloudellisten valtaresurssien omistuksen ja valvonnan desentralisoitumisaste. Opiskelijoiden määrä ja lukutaidon osuus mittaavat henkisten resurssien jakautumista yhteiskunnassa. Mitä korkeampi lukutaitoprosentti on, sitä suuremmalla osalla kansasta on valmiudet hankkia tietoa ja osallistua poliittiseen toimintaan. Lisäksi silloin, kun yliopisto-opiskelijoita on paljon, älylliset valtaresurssit ovat jakautuneet laajasti. (Vanhanen 2008, 63,64.) Koulutus on hyvin merkityksellistä demokratisoitumisen kannalta, sillä se edesauttaa ihmisiä tekemään rationaalisia päätöksiä ja olemaan suvaitsevaisempi muita ihmisiä kohtaan. Koulutuksen lisääntyessä myös eliitti tulee suvaitsevammaksi massojen näkemyksille. Näin ollen tyrannian mahdollisuus vähenee taloudellisen vaurauden kasvaessa. (Lipset 1959.)

Perheviljelmien osuus ja maatalouden ulkopuolisten taloudellisten valtaresurssien omistuksen ja

valvonnan desentralisoitumisaste kuvaavat taloudellisten resurssien jakautumista. Kun perheviljelmien osuus maanomistuksesta on korkea, siitä toimeentulonsa saavilla on paremmat mahdollisuudet osallistua poliittiseen toimintaan. Vastaavasti mitä laajemmin tuotantovälineiden omistus ja kontrolli sekä muu omaisuus on levinnyt yhteiskunnassa, sitä suotuisimmat mahdollisuudet ihmisillä on osallistua poliittisesti ja perustaa keskenään kilpailevia ryhmittymiä. Tilanteessa, jossa ihmisten toimeentulo on hyvin niukkaa heillä ei ole resursseja osallistua politiikkaan, sillä heidän kaikki energiansa menee jokapäiväiseen selviytymiseen. (Vanhanen 2008, 63,64; Vanhanen 2003, 94, 96.) Boix ja Stokes (2003, 541) uskovat myös, että taloudellista epätasa-arvoa voidaan mitata henkisen pääoman ja perhefarmien määrän avulla, ja he tukeutuvat juuri Vanhasen tuottamaan dataan lukutaitoisten, opiskelijoiden ja perheviljelmien määrästä.

3. Talouden vaikutus demokratiaan

3.1. Eri koulukunnat

Kuten eri demokratisoitumisteorioiden pohjalta huomattiin, taloudellisten tekijöiden vaikutus demokratiaan nousee usein esille. Hallitsevaa kapitalistista talousjärjestelmää on kritisoitu epätasa-arvoiseksi ja epätasa-arvoisuus näyttäytyy yhteiskunnassa laajasti. Länsimaisissa teollistuneissa yhteiskunnissa liberaalit demokraattiset valtiot ovat legitimoineet kapitalistisen järjestelmän ja tämä legitimointi tapahtuu luomalla mielikuva valtiosta, joka ajaa koko yhteiskunnan etua ja reagoi kansalaisten vaatimuksiin. Modernien yhteiskuntien kansalaiset haluavat, että valtiovalta todella huomio heidät vastapalvelukseksi siitä, että he suostuvat valtion hallittaviksi. Nykyaikainen valtio onkin riippuvainen valtion ja kansalaisten välisestä yhteistyöstä. Tilanne on kuitenkin toisenlainen kehityksissä, joissa valtioiden kyky toimia on pelkistetympi ja tämän takia ne eivät tarvitse kansalaisilta hyväksyntää toiminnalleen samassa määrin. (Offe 1975, 127; Birch 2001, 66.)

Valtiot käyttävät toimiensa legitimoimiseksi hyvinvointipalveluita, jolloin ne ihmisryhmät, jotka kärsivät eniten kapitalistisesta järjestelmästä, saadaan järjestelmän puolelle. Offe esittää, että kapitalististen valtioiden legitimiys on alkanut ajautua kriisiin edellä mainituista toimista huolimatta. Tämä johtuu siitä, että hyvinvointipalveluiden menojen kasvaessa valtiot ajautuvat tilanteeseen, jossa ne eivät voi enää tarjota näitä palveluita kaikille tarvitseville. Tämä puolestaan vähentää järjestelmän legitimiyyttä kansalaisten keskuudessa. Muuttunut tilanne voi johtaa uudenslaisiin konflikteihin eri ryhmien välillä. Vastakkain ovat esimerkiksi sosiaaliturvien saajat ja sosiaaliturvien maksajat, eri ikäpolvet tai etniset vähemmistöt ja valtaväestö. Tällaisten konfliktien seurauksena valtioiden tukema kapitalistinen talousjärjestelmä joutuu kyseenalaiseksi ja näyttäytyy epätasa-arvoisena. (Offe 1980, 8–11; Birch 2001, 64, 65.)

Puhuttaessa demokratiasta ja taloudesta esille nousevat kaksi erilaista näkökulmaa: liberalismi ja sosiaalidemokratia. Liberalistit kannattavat talouden vapauttamista, kun taas sosiaalidemokraatit näkevät liiallisen talouden vapauttamisen ongelmallisena. Liberalistinen koulukunta käyttää käsitettä Washingtonin konsensus, jonka perusidea on se, että nopea taloudellinen muutos edesauttaa demokratisoitumista. Se uskoo, että investoinnit infrastruktuuriin, terveydenhuoltoon ja koulutukseen ovat valtion kannalta järkevimpiä investointeja kuin valtion yrityksille annettavat rahalliset avustukset. Sen mielestä on myös järkevää vähentää valtion sääntelyä ja vapauttaa kauppaa ja rahoitusta koskevia toimintatapoja. (Williamson 1990.) Tällainen liberaali ajattelumalli on ollut

vuosikymmeniä vahvana Yhdysvalloissa ja tämän ajattelumallin kannattajat uskovatkin, että edellä mainitut taloudelliset toimenpiteet edesauttavat myös demokratisoitumista kehitysmaissa sekä entisissä kommunistissa maissa. Onnistunut taloudellinen uudistus erottaa taloudelliset ja poliittiset voimat toisistaan, mikä luo tasapainoa yhteiskuntaan. Sen seurauksena kansalaisten on helpompi taistella tyranniaa vastaan ja vastustaa valtion väärinkäytöksiä. (Bobbio 1990; Diamond 1995; Friedman 1962; Hirschman 1977.) Jotkut teoreetikot esittävät, että taloudellisella vapautumisella voi olla myös psykologisia vaikutuksia. Ne, joilla on taloudellista valtaa ovat alttiimpia ja valmiimpia puolustamaan oikeuksiaan. Niinpä vapaampi talouselämä täten vähentää yksinvaltiutta. (Constant 1988.)

Sosiaalidemokraattinen konsensus näkee taloudellisen vapauttamisen seuraukset eri tavalla. Sen kannattajat vaativat muuan muassa valtion suurempaa sääntelyä taloudessa ja kannattavat progressiivista verotusta. (Fish & Choudhry 2007, 256.) Heidän mukaansa taloudellisen vapauden seurauksena hallitsijat voivat jättää huomiotta kansalaisten mielipiteet ja rajoittaa kansalaisten osallistumista. Talouden vapauttamisen pelätään vähentävän kansalaisten sosioekonomista hyvinvointia ja kasvattavan epätasa-arvoa. (Callaghy 1993.) Adam Przeworski väittääkin, että talouden uudistamisen myötä edustukselliset instituutiot heikkenevät ja täten myös demokratia. Neoliberalististen uudistusten takia kansalaisten hyvinvointi vähenee ja kansalla onkin taipumusta vastustaa neoliberalismia. Koska päättäjät kuitenkin haluavat saada uudistukset läpi, he heikentävät edustuksellisten instituutioiden toimintaa ja jättävät kansan mielipiteet huomiotta. (Przeworski 1991, 183, 186, 187.)

Varsinkin kehitysmaissa talouden vapauttaminen harvoin palvelee kehitysmaiden kansalaisia. Länsimaiden kysyntä ohjaa tuotantoa kehitysmaissa ja tämä tuotanto vastaa länsimaalaisten tarpeisiin. Seurauksena on kehitysmaiden kansalaisten kasvava köyhyys. (Landsberg 1979.) Tilanteessa, jossa valtioiden kotimainen tuotanto on hyvin kallista ja monimutkaista ylläpitää, päättäjät voivat yrittää ratkaista tilanteen kasvattamalla keskiluokan tuloja, jotta keskiluokka kasvattaisi kotimaista taloutta lisääntyneellä ostovoimallaan. Tämä politiikka kuitenkin pahentaa jo entisestään vähävaraisempien tilannetta. Lisäksi tilanteeseen ovat usein sekaantuneet länsimaalaiset pankit ja yritykset. Näin on käynyt esimerkiksi joissakin Etelä-Amerikan maissa. O'Donnell puhuuakin byrokraattisesta autoritarismista, jossa kansalaisten enemmistö, köyhät, jätetään poliittisen elämän ulkopuolelle. Lopputulos on, että tilanteesta hyötyvät vain pieni osa kotimaisista talouden ja politiikan toimijoista sekä kansainväliset yritykset. Tässä tapauksessa taloudellinen malli jyrää poliittisen hallintojärjestelmän. (O'Donnell 1973; Evans 1979.)

Nykyajan suurimmat haasteet liittyvät suunnitelmiin leikata valtioiden liiallista kuluttamista ja vapauttaa sääntelyä. Päättäjien tarkoituksena on saada valtioiden fiskaalinen tilanne paremmin tasapainoon sekä parantaa talouden tuotannollista tehokkuutta. Sosiaalidemokraattisen konsensuksen kannattajat pelkäävät, että näiden toimien seurauksena kansalaisten hyvinvointi vähenee, kun sosiaalipalveluista leikataan ja työpaikat vähenevät, kun taloutta uudistetaan. (Fish & Choudhry 2007, 260.) Ongelmana ovat lisäksi länsimaalaiset yritykset, jotka ajavat vain omaa ja liittolaistensa etua. Kehittyvien maiden eliitti haluaa hyötyä yhteistyöstä näiden yritysten kanssa ja maksimoidakseen oman hyötynsä, he ovat valmiita vähentämään kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja täten demokratisoitumista. (Fish & Choudhry 2007, 260.) Washingtonin konsensuksen ja sosiaalidemokraattisen konsensuksen välisen debatin innoittamana Fish ja Choudhry päätyvät omassa tutkimuksessaan tulokseen, jonka mukaan talouden vapauttaminen kuitenkin auttaa demokratisoitumista pitkällä aikavälillä.

William Riker (1982) kannattaa myös taloudellista vapautta. Silloin talous ei ole ainoastaan valtaapitävien käsissä ja avoimen sekä läpinäkyvän hallinnon olemassaolo on todennäköisempää. Riker väittääkin, ettei yksikään hallinto ole pystynyt saavuttamaan tai ylläpitämään demokratiaa, jos se on estänyt taloutta toimimasta vapaasti. Tämän hän perustelee sillä, että silloin kun kaikki taloudellinen toiminta on valtion vallassa, yhteiskunnassa ei ole enää taloudellista oppositiota. Oppositiolla onkin paremmat todennäköisyydet toimia, jos valtiolla ei ole mahdollisuutta omistaa kaikkia resursseja. Näin ollen valtiot, jotka kontrolloivat taloutta täysin, ovat diktatuureja. Esimerkkeinä tästä toimivat muun muassa Neuvostoliitto ja Maon aikainen Kiina.

3.2. Talouden ja hallintojärjestelmän välinen suhde

Historian valossa voidaan sanoa, että valtiot, jotka ovat maatalouspainotteisia ja taloudellisesti alikehittyneitä ovat alttiimpia diktatuurille. Diktaattori ja hänen lähipiirinsä eivät halua suosia talouden kehittymistä, koska he pelkäävät oman asemansa puolesta. Taloudellisen kehityksen myötä on mahdollista, että alistetut kansalaiset pääsevät ansaitsemaan enemmän varallisuutta itselleen, ja tämä varallisuus on pois diktatuurin varallisuudesta. Diktatuuri lisäksi pelkää, että vaurastumisen seurauksena kansalaiset alkavat vaatia myös poliittisia muutoksia. Kapitalismin synty ja sen tuoma kehitys sekä vaurastumisen leviäminen ovat avanneet tien demokraattisille yhteiskunnille. (Boix 2006,18.)

Autoritaaristen yhteiskuntien toiminnassa voidaan kuitenkin nähdä myös hyviä puolia. Vaikka talouskasvu ja demokratia yhdistetään useimmiten toisiinsa, taloudellinen kasvu ja yhteiskunnallinen vakaus ovat mahdollisia myös diktatuurissa. Autoritaarinen yhteiskunta yksipuoluejärjestelmiseen on toimiva silloin, kun sitä johtavat valistuneet ihmiset, joilla on kyky toimeenpanna päätöksiä, jotka voivat olla poliittisesti hankalia, mutta yhteiskunnan kehityksen kannalta ratkaisevia. Nykyajan malliesimerkkinä tässä tapauksessa toimii lähestulkoon aina Kiina. (Halperin ym. 2010, 1,2; Friedman 8.9. 2009.)

Autoritaarisissa yhteiskunnissa hallitsijat pystyvät valta-asemansa turvin toteuttamaan nopeasti haluamaansa talouspolitiikkaa. Tämä mahdollistaa esimerkiksi suurten rakennusprojektien toteuttamisen tai armeijan vahvistamisen. Näille yhteiskunnille on myös yleistä pidemmän ajan taloudelliset suunnitelmat. Talouden suunnittelu on näissä yhteiskunnissa helpompaa, koska valtaapitävien ei tarvitse neuvotella eri sidosryhmien kanssa tai pelätä, että seuraavien vaalien seurauksena joku toimija voi muuttaa suunnitelmat täysin. Valtaapitävien ei tarvitse myöskään huomioida köyhiä kansalaisia toisin kuin demokratioissa, missä kansalaiset voivat vaatia itselleen erilaisia avustuksia, kuten ilmaista koulutusta ja terveydenhoitoa. Tällaisten palveluiden tarjoaminen nakertaa valtion taloutta. Sillä, onko kansalaisilla poliittisia oikeuksia, ei ole merkitystä talouden kasvun kannalta. Kaikki edellä mainitut toimet nähdään toimivina ratkaisuina tosin vain köyhissä ja kehityksestä jäljessä olevissa maissa. Kun maat alkavat kehittyä tarpeeksi ja saavuttavat tarpeeksi hyvän tulotason, niillä on mahdollisuudet demokratisoitua. (Halperin ym. 2010, 4,5,7; Barro 1997,1).

Tang ym. ovat tutkineet taloudellisten kriisien ja valtion talouden roolin merkitystä demokratisoitumisprosessissa. He tulevat siihen tulokseen, että taloudelliset kriisit vaikuttavat valtiossa tapahtuviin demokraattisiin muutoksiin ainoastaan, jos valtion talouden kontrollointi on suhteellisen korkealla tasolla. Autoritaarisissa valtioissa on yleistä, että valtaapitävät osallistuvat vahvasti talouden toimintaan. Valtion vahva ote talouden saralla aiheuttaa sen, että yhteiskunnalliset toimijat ovat riippuvaisia johtavasta eliitistä ja tämä nostaa taloudellisen kriisin riskiä. Talouden nousukauden aikana valtion kontrollista on hyötyä, mutta laskukauden iskiessä tilanne kääntyy pääläelleen. Poliittisen eliitin omistaessa suuren osan varallisuudesta taloudellinen eliitti ja massat joutuvat kärsimään eniten taloudellisen kriisin iskiessä. Tämä johtuu siitä, että poliittisella eliitillä on mahdollisuudet kartuttaa ja suojella tuloja, joita ne saavat valtion liiketoimista tavallisten kansalaisten kustannuksella. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi veroasteen nostoa tai kansalaisille tarjottujen resurssien vähentämistä. Poliittinen eliitti on voinut nauttia taloudellisen eliitin kannatuksesta niin

kauan kuin se on pystynyt tarjoamaan sille sen tarvitsemia resursseja. Mutta kriisin iskiessä poliittinen eliitti ei enää pysty tarjoamaan liittolaisilleen sitä mihin he ovat tottuneet, ja näin taloudelliset kriisit heikentävät valtaapitävän eliitin legitimitettä. Tämä taas johtaa hyvin todennäköisesti siihen, että talouden eliitti ja massat liittoutuvat keskenään ja alkavat protestoida poliittista eliittiä vastaan. Tang ym. esittävät, että taloudellinen kriisi vähentää taloudellisen eliitin ja massojen välisiä tuloeroja ja mahdollistaa näin yhteistyön näiden ryhmien välillä. Jos talouden eliitti ja massat liittoutuvat keskenään, niillä on mahdollisuus saada käsiinsä poliittisen eliitin hallinnassa olleet resurssit. Lopulta näiden kahden toimijan yhteistyö parantaa demokraattisen hallinnon mahdollisuuksia. (Tang ym. 2015, 73,74,78,80.)

Poliittiset instituutiot hillitsevätkin merkittävästi talouden negatiivisia vaikutuksia hallinnon kestävyteen. Kun yhteiskunnassa on monia kilpailevia toimijoita, vain yhden sektorin eli talouden merkitys vähenee. Demokratiat ovat siten vähemmän alttiita taloudellisten takaiskujen vaikutuksille, sillä demokraattisissa valtioissa elävät ihmiset ymmärtävät, että hallinnon legitimitetti ei perustu vain talouden tilaan. Niinpä on hyvin epätodennäköistä, että näissä maissa tapahtuisi suuria poliittisia mullistuksia. Autoritaarisissa valtioissa ihmiset puolestaan linkittävät talouden tilan ja hallinnon legitimitetin suoraan keskenään. Tämä on omiaan heikentämään hallintojärjestelmän kestävyttä. (Alesina ym. 1997; Tang ym. 2015, 75.)

Ei ole kuitenkaan itsestään selvää, että taloudellisen kriisin seurauksena autoritaariset valtiot muuttuisivat demokraattisiksi. Historia tarjoaa lukuisia todisteita tämän väitteen puolesta ja sitä vastaan. Esimerkiksi lukuisissa Latinalaisen Amerikan maissa valtiot siirtyivät demokratiaan taloudellisen kriisin seurauksena, kun taas monissa Afrikan maissa näin ei ole käynyt. Siihen siirtykö maa demokratiaan vai ei vaikuttaa muun muassa se, osaako hallitseva eliitti osallistaa kansalaisia riittävästi poliittiseen päätöksentekoon. Vaikutusta on myös sillä kuinka tasa-arvoista tulonjako on talouskriisin aikana. Tang ym. nostavat esille tässä yhteydessä Pohjois-Korean, jossa hallinnolla on täysi kontrolli taloudesta ja talous on ollut kuralla jo pitkään, mutta siitä huolimatta maan hallinto ei ole vaihtunut. Näyttää siis siltä, valtion demokratisoitumiseen vaikuttavat mitä erilaisemmat tekijät, ja poliittisen järjestelmän muutos voi olla hyvin tapauskohtaista. (Tang ym. 2015, 71,72,87,88.)

Uusimman tutkimustiedon valossa vaikuttaa siltä, että demokratia aiheuttaa taloudellista kasvua. Demokratia kasvattaa maiden bruttokansantuotetta rohkaisemalla investointeihin, lisäämällä koulutusta, taloudellisia uudistuksia ja julkishyödykkeitä. Demokratian ansioihin kuuluu myös se, että se vähentää yhteiskunnallista levottomuutta ja korruptiota, lisää päättäjien tilivelvollisuutta ja

estää heitä anastamasta kansalaisten omaisuutta mielivaltaisesti. (Acemoglu ym. 2014, 3.)

On hyvä kuitenkin tiedostaa, että demokratian kausaalisten vaikutusten arvioiminen talouskasvuun on hankalaa. Ensinnäkin demokratiaindeksejä käytettäessä tapahtuu paljon mittaamisvirheitä, jotka voivat johtaa harhaanjohtaviin muutoksiin demokratiapisteissä, vaikka oikeasti muutoksia ei olisikaan tapahtunut demokraattisissa instituutioissa. Bruttokansantuotteeseen vaikuttaa lisäksi monia tekijöitä, kuten historia ja kulttuuri, jotka jäävät mittauksissa huomioimatta. Näiden tekijöiden huomiotta jättäminen johtaa vääristymiin ja syy-seuraussuhdetta on vaikea osoittaa. Demokratisoituminen saattaa myös vaikuttaa eri tavalla eri aikoina bruttokansantuotteeseen, jota nykyiset mallit eivät ota huomioon. (Acemoglu ym. 2014, 1,2.)

Acemoglu ym. kumoavatkin väitteen siitä, että demokratia olisi vähemmän kehittyneissä maissa jollain tavalla rajoitus talouden kasvulle. He väittävät, että demokratialla on hyvin merkittävä vaikutus bruttokansantuotteeseen henkilöä kohti. Heidän tutkimuksensa mukaan demokratisoituminen kasvattaa bruttokansantuotetta henkilöä kohti noin 20 % pitkällä aikavälillä. Tämä vaikutus ei riipu talouden alkuperäisestä kehitystasosta. Tosin näyttää siltä, että demokratia vaikuttaa positiivisemmin bruttokansantuotteeseen maissa, joissa on enemmän toisen asteen koulutusta. Ennen demokratisoitumista on kuitenkin yleistä, että maan bruttokansantuote laskee. Taustalla saattaa olla esimerkiksi maassa tapahtuva sota tai vallankumous, jotka haittaavat normaalia taloustoimintaa. (Acemoglu ym. 2014, 1,2.)

Przeworski ja Limongi käsittelevät tarkemmin demokratian ja talouden välistä kehityskulkua. He esittelevät kaksi termiä, sisäisen ja ulkoisen demokratian. Sisäisellä demokratialla he tarkoittavat kehityskulkua, jossa taloudellisen kehityksen myötä köyhästä maasta tulee demokraattinen. Tämä kehityskulku vastaa Lipsetin käsitystä demokratisoitumisesta. Ulkoisen demokratian teoria perustuu taas ajatukseen siitä, että kerran demokratisoiduttuaan on epätodennäköistä, että maa muuttuisi diktatuuriksi. Tähän tosin vaikuttaa se, pystyykö maa ylläpitämään talouden kehitystä ja tulojen kasvua. Jos kasvu loppuu, demokraattinen järjestelmä tulee tiensä päähän. Przeworski ja Limongi eivät pidä sisäisen demokratian teoriaa uskottavana, mutta ulkoinen demokratia saa kannatusta heidän parissaan. Heidän käsityksensä mukaan demokratian ja varallisuuden yhteys selittyy sillä, että demokratialla on paremmat selviytymismahdollisuudet yhteiskunnassa, joka on jo tarpeeksi kehittynyt. Tässä yhteydessä varallisuudella tarkoitetaan bruttokansantuotetta henkilöä kohti. Przeworski ja Limongi korostavat valtion kehittyneisyyttä, mutta huomauttavat, että demokratia ei kuitenkaan ole modernisaation tulos. (Przeworski & Limongi 1997, 157, 159.)

Boix ja Stokes (2003, 521, 540) kumoavat Przeworskin ja Limongin tutkimuksen, ja ovat vahvasti sitä mieltä, että taloudellinen kehitys vaikuttaa demokratisoitumiseen. Heidän tutkimuksensa mukaan tulot itsessään eivät aiheuta demokratiaa, vaan muut yhteiskunnalliset muutokset, jotka syntyvät kehityksen tuotoksena. Yksi merkittävimmistä muutoksista on juuri tulojen tasavertaistuminen.

3.3. Taloudellinen eriarvoisuus

Kesti aikansa ennen kuin taloudellisen eriarvoisuuden merkitys demokratiatutkimuksessa ymmärrettiin. Saatettiin puhua siitä mitkä valtiot ovat rikkaita ja mitkä köyhiä, mutta varallisuuden tai köyhyyden jakautumiseen yhteiskuntien sisällä ei kiinnitetty huomiota. (Boix 2003, 6.) Epätasa-arvo on läsnä kaikissa yhteiskunnissa huolimatta siitä, onko kyse sitten demokraattisesta tai autoritaarisesta valtiosta. Epätasa-arvo syntyy tilanteissa, joissa valtio kohdentaa resursseja omien järjestelmiensä kautta tietyille ihmisryhmille ja pyrkii suojelemaan kannattajiensa etuja. Demokraattisten ja epädemokraattisten valtioiden ero on kuitenkin siinä, että demokraattiset valtiot pyrkivät ottamaan huomioon väestöä laajemmin ja jakamaan resursseja myös heikoimmassa asemassa oleville kansalaisille. Valtiovalta tosin myös ylläpitää eriarvoisuutta tukemalla jo olemassa olevia yhteiskunnallisia organisaatioita ja omistajuussuhteita. (Bunce 2001; Goodin ym. 1999; Przeworski ym. 2000; Spilerman 2000.)

Tang ym. (2015, 76) ovat luoneet mallin kuvaamaan ihmisten välistä eriarvoisuutta yhteiskunnassa. Yhteiskunnassa on kahdenlaisia ihmisiä: massat ja etuoikeutetut. Etuoikeutetut jakaantuvat vielä poliittiseen eliittiin ja taloudelliseen eliittiin. Poliittinen eliitti haluaa hyötyä taloudellisesti mahdollisimman paljon sekä samaan aikaan varmistaa poliittisen valta-asemansa. Se ottaa haltuunsa valtion resurssit, mutta ikään kuin vuokraa osan näistä resursseista talouden eliitille. Näin se mahdollistaa sekä helpottaa taloudellisten toimijoiden kykyä harjoittaa liiketoimintaa ja saa samalla heidän tukensa omalle poliittiselle toiminnalleen. Tosin on hyvä tiedostaa, että eroa poliittisen ja taloudellisen eliitin välille ei ole helppo tehdä, sillä useimmiten ne ovat kietoutuneet toisiinsa.

Eliitti perustelee talouden kontrollia sillä, että heikko talous tarvitsee eliitin suojelua, jotta talouskasvu olisi mahdollista. Talouden kontrollointi onkin yleistä kehitysmaissa, joiden talous saattaa pitkälti pohjautua ainoastaan luonnonvaroihin. Juuri resurssien kontrolloinnin kautta eliitti varmistaa resurssien jatkuvan saannin ja pystyy kohdentamaan näitä resursseja sille tärkeille

tukiryhmille. Tosin nykypäivänä globalisaation aikana valtioiden on vaikea kontrolloida talouttaan ja suojella sitä kansainvälisiltä talouskriiseiltä. Jos ja kun kansainvälinen talouskriisi iskee, tiukkaa valtion kontrollia harrastaneet valtiot kärsivät siitä todennäköisesti eniten. Talouskriisit ovat yksi yleisimmistä demokratian horjuttajista ja ne vaikuttavat köyhiin demokratioihin erityisen rankalla kädellä. (Tang ym. 2015, 73–75; Diamond & Linz 1989, 17.)

Tang ym. (2015, 76,79,80) puhuvat myös julkisista ja yksityisistä hyödykkeistä. On olemassa hyödykkeitä, jotka ovat kaikkien saatavilla, ja sitten on olemassa hyödykkeitä, joita ainoastaan valtaapitävien liittolaiset saavat. Poliitiikan tapahtumat ja käänteet ovatkin pitkälti kiinni siitä, kuinka tärkeiksi eri ryhmät kokevat nämä julkiset ja yksityiset hyödykkeet. Ihmiset joutuvat miettimään ovatko hyödykkeet tarpeeksi riittäviä vaihtokaupassa poliittisesta lojaliteetista. Tämä tarkoittaa juuri poliittisen eliitin tarjoamia yksityisiä hyödykkeitä taloudelliselle eliitille. Mitä suurempi osa talouden sektoreista ja tuloista on poliittisen eliitin hallinnassa, sitä todennäköisemmin taloudellinen eliitti hylkää yhteistyön talouskriisin iskiessä. Autoritaariset yhteiskunnat ovat elinvoimaisia siis niin kauan kuin niiden hallitsijat nauttivat etuoikeutettujen kansalaisten suosiota ja lojaliteettia. Se, että taloudellinen eliitti hylkää poliittisen eliitin tai massat mellakoivat valtaapitäviä vastaan, ei tarkoita sitä, että valtio siirtyisi automaattisesti demokraattiseen järjestelmään. Massat voivat haluta esimerkiksi sosialistisen järjestelmän tai talouden toimijat voivat muuttua oligarkeiksi.

Perinteisesti on ajateltu, että sosioekonomisen kehityksen myötä taloudellinen varakkuus jakaantuu laajemmin yhteiskunnassa ja eriarvoisuus vähenee. Tämän kehityksen myötä ihmisillä on uudenlaisia resursseja toimia, ja lopputuloksena voi olla hallintajärjestelmän muutos tai sitten lisääntyneitä konflikteja. (Boix 2003.) Demokraattisen hallintojärjestelmän käyttöönotto talouden laskukauden aikana voi lisätä konfliktien määrää, kun taas olosuhteet demokratisoitumisen onnistumiselle ovat paremmat talouskasvun aikana (Cederman ym. 2013). Demokratisoituminen on mahdollista silloin, kun uudet vaurastuneet taloudelliset ryhmittymät kasvattavat osuuttaan maan kokonaistuloista. Heidän varakkuutensa lisääntyessä kuitenkin kuilu rikkaiden ja köyhien välillä kasvaa. Onkin yleistä, että talouden kehityksen myötä tulojen eriarvoisuus kasvaa eikä pienene, kuten yleisesti luullaan. (Ansell & Samuels 2010, 1545, 1548.) Kuznets (1955) väittääkin, että eriarvoisuus kasvaa teollisen sektorin kasvun takia maatalouden jäädessä kehityksestä jälkeen.

Ansell ja Samuels (2010, 1547,1548,1551,1569) korostavat talouden rakenteen muutoksen vaikutuksia taloudelliseen tasa-arvoon. He esittävät, että mitä tasa-arvoisemmin maa on jaettu kansalaisten kesken, sitä enemmän on maanomistajia, jotka pelkäävät, että eliitti pakkolunastaa

heidän omaisuutensa. Tästä pelosta johtuen pienviljelijät vaativat edustuksellista järjestelmää, joka suojaa heidän omistusoikeuksiaan. On tärkeää verrata maatalouden ja teollisen sektorin talouden kasvua keskenään, sillä niiden erilainen kehittyminen on omiaan aiheuttamaan eriarvoisuutta. Teollisella sektorilla kasvu on paljon todennäköisempää kuin maataloudessa. Kritiikkiä Ansell ja Samuels antavat siitä, että muut tutkijat eivät ole ottaneet tätä talouden rakenteen muutosta tarpeeksi huomioon. Ansellin ja Samuelsin mielestä autoritaarisissa valtioissa maanomistuksen tasa-arvoisuus sekä tulojen eriarvoisuus edesauttavat demokratisoitumista.

Acemogly ym. (2008, 812, 813) ovat puolestaan sitä mieltä, että demokratia on todennäköisempää teollistuneessa yhteiskunnassa, jossa eliitti omistaa merkittäviä henkisiä ja aineellisia pääomia verrattuna agrikulttuuriseen yhteiskuntaan, jossa eliitti omistaa maata. Eliitti voi antaa kansalaisille enemmän vapauksia, mutta nämä vapaudet eivät saa vaarantaa eliitin omaa asemaa. Eliittien valta voi näin ollen vahvistaa demokratiaa, mutta vain tiettyyn pisteeseen saakka. Liika valta nimittäin heikentää demokratiaa eikä paranna enemmistön hyvinvointia. Seurauksena on vallankumous tai eliitin harjoittama sortaminen. Omaisuutensa menettämisen pelossa eliitti mieluummin sortaa kansalaisia kuin antaa heille vapauksia. Acemoglu ja Robinson (2006, 30–37) ovat tosin sitä mieltä, että vaikka kansalaisten kesken vallitsisikin lähes täydellinen taloudellinen tasa-arvo, demokratisoitumista ei siltikään tapahtuisi. Tämä johtuu siitä, että taloudellisen tasa-arvon vallitessa kansalaisilla ei ole tarvetta vaatia muutosta. Näin ollen demokratisoituminen on todennäköisempää, jos epätasa-arvoisuus yhteiskunnassa on keskitasoa. Acemoglun ja Robinsonin tutkimus on saanut myös kritiikkiä (vrt. Ansell & Samuels 2010).

Demokratisoitumisessa oleellisessa asemassa ovatkin ne kansalaiset, joilla ei ole suuria vaikutusmahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa erityisesti keskiluokkaa ja sen turhautumista eliitin taloudelliseen hyväksikäyttöön. Keskiluokka kokee, että eliitti ottaa osansa resursseista, jotka kuuluisivat sille. Lopulta nämä kansalaiset saavat vaurastumisensa seurauksena voimavaroja nousta epäreilua hallintojärjestelmää vastaan. Keskiluokan rooli on tärkeä demokratisoitumisessa, koska se ei ole riippuvainen hallitsijoista tai maanomistajista. Keskiluokalla on lisäksi kyvykkyyttä tavoitella ja puolustaa omia oikeuksiaan. (Ansell & Samuels 2010, 1547,1548; Marx & Engels 1998.)

Taloudellisen varakkuuden jakautuminen eri puolille yhteiskuntaa voi siis vähentää autoritaarisen eliitin valtaa ja edesauttaa demokratisoitumista. Tämä on kuitenkin pitkä ja hidas prosessi. Toinen kehityskulku on väkivaltaisen tapahtumaketjun kautta, joka usein tapahtuu sodan tai ulkopuolisen toimijan toimesta. Vallanvaihtuminen voi tapahtua sisällissodan tai vallankumouksen kautta.

Historiallisen todistusaineiston myötä näyttää siltä, että vallankumouksien seurauksena vallankahvaan tarttuu taas uusi kansalaisia sortava hallitsija. Boix huomauttaa, että demokratian aikaansaaminen ulkopuolisen toimijan rahallisella avustuksella on vaikeaa. Valtaapitävän eliitin näkökulmasta heillä on silti liikaa menetettävää rahallisesta korvauksesta huolimatta. Lisäksi avustusvarat vaativat jatkuvaa tarkkailua ja sopimusta siitä, että vastaanottaja maa noudattaa yhteisiä sääntöjä rahojen käytöstä. Köyhiä maita voitaisiin tukea talouden kehityksessä päästämällä heidät helpommin kansainvälisille markkinoille ja toteuttamalla vapaan kaupan periaatteita. (Boix 2006, 17–21.)

Vanhanen on nostanut esille puolestaan käsitteen todellinen bruttokansatuote per henkilö, jonka avulla voidaan osoittaa oikeat erot taloudellisessa kehityksessä ja erot taloudellisten resurssien jakautumisessa. Se onkin parempi taloudellisten resurssien jakautumisen kuvaaja kuin pelkkä bruttokansantuote tai bruttokansantulo. Todellinen bruttokansantuote per henkilö mittaa välillisesti sosio-ekonomisten valtaresurssien suhteellista jakautumista koko talouden näkökulmasta. Sitä laajemmin sosio-ekonomiset valtaresurssit ovat jakautuneet yhteiskunnassa mitä korkeampi todellinen bruttokansantuote per henkilö on. Vanhanen tosin huomauttaa, että modernisaatio tai taloudellinen kehitys edistävät demokratisoitumista vain siihen asti, kunnes se aiheuttaa sosio-ekonomisten valtaresurssien muuttumisen laajemmin jakautuneeksi populaatiossa. (Vanhanen 2003, 97,98,132.)

Demokratia ei ole siis mahdollista niin kauan kuin valtaapitävät, rikkaat ryhmittymät eivät ole valmiita luopumaan varallisuudestaan ja vallasta. Vasta sitten, kun nämä ryhmät suostuvat varallisuuden ja vallan tasa-arvoisempaan uudelleenjakoon kansalaisten kesken, demokratia voi onnistua. Köyhille ja sorretuille poliittinen osallistuminen esimerkiksi vaalien kautta luo keinon parantaa omaa taloudellista ja sosiaalista asemaa ja siksi he usein kannattavat demokratiaa. Demokratisoituminen on siis todennäköisempää, jos epätasa-arvoisuus ei ole räikeää. Autoritaarisissa yhteiskunnissa eliitin kannattaa pyrkiä siihen, että mediaani äänestäjän tulotaso on mahdollisimman lähellä eliitin tulotaso. Näin eliitin ei tarvitse pelätä sen omien resurssien uudelleenjakoa. Eliitti on myötämielinen demokratialle silloin, kun sen ei tarvitse pelätä, että se joutuu luopumaan omaisuudestaan köyhemmän kansanpuoliskon hyödyksi. Boixin mielestä demokratisoituminen on kuitenkin mahdollista kaikkialla maailmassa eikä kulttuurisilla tekijöillä ole merkitystä. Talouden rakenteella tosin on merkitystä. Maatalousvaltaisilla ja luonnonresursseihin tukeutuvilla yhteiskunnilla demokratisoitumisen mahdollisuudet ovat epätodennäköisemmät. (Boix 2003; Boix

2006, 4, 6, 8.)

Talouden rakenteen vaikutusta demokratian ilmenemiselle voidaan arvioida tarkastelemalla sitä, mistä valtio saa tulonsa suurimmaksi osaksi. Taloutta dominoivan eliitin suhtautuminen demokratiaan voi nimittäin vaihdella sen mukaan missä muodossa sen varat ovat. Jos varallisuus on sellaista, jota ei voi liikuttaa tai kätkeä ulkomaille, eliitin suhtautuminen demokratiaan on hyvin kielteistä. Tästä esimerkkinä käy maanomistus tai öljylähteet. Jos varallisuutta on puolestaan mahdollista siirtää ja näin estää sen uudelleenjakaminen kansalaisten kesken, eliitti on suopeampi vaatimuksille demokratiasta. Toisaalta se fakta, että valtio saa suuren osan sen tuloista luonnonvaroista, ei muuta demokraattista valtiota autoritaariseksi. Keskiössä onkin varallisuuden jakaminen kansalaisten kesken tasa-arvoisesti. Suuri luonnonvarojen määrä voi muodostua uhkaksi valmiiksi autoritaarisissa tai demokraattisesti heikoissa valtioissa. (Boix 2006, 9–11.)

Mitä moninaisempi ja teollistuneempi valtion talous on, sitä avoimempi yhteiskunta on demokratisoitumiselle. Talouden teollistuminen onkin avainasemassa demokratian saavuttamisessa ja ylläpitämisessä. Epätasa-arvoiset ja vähän kehittyneet valtiot eivät puolestaan pysty ylläpitämään kestävästä demokraattista järjestelmää. Taloudellisesti tasa-arvoisessa yhteiskunnassa per henkeä lasketut tulot kasvavat, ja juuri tulojen yhdenvertaistuminen auttaa aikaansaamaan sekä ylläpitämään demokratiaa. Näin ollen yhteiskunnan taloudellinen kehitys vaikuttaa merkittävästi demokratisoitumiseen ja demokratian säilymiseen. (Boix & Stokes 2003, 543, 544.) Aiemman tutkimuskirjallisuuden perusteella siis tiedämme, että valtion taloudellinen hyvinvointi ja talouskasvu (korkea bruttokansantuotteen keskiarvo) edesauttavat demokratiaa. Olemme myös kuitenkin tietoisia taloudellisen eriarvoisuuden (gini-kerroin) vaikutuksista demokratiaan. Tämän tutkimuksen erityisenä kiinnostuksen kohteena on tutkia bruttokansantuotteen mediaanin vaikutusta demokratiaan. Bruttokansantuotteen mediaani kuvaa tulojen jakautumista realistisesti, koska se kertoo keskimääräisen henkilön tulotason. Tässä tutkielmassa oletan, että bruttokansantuotteen mediaani selittääkin demokraattisuuden astetta paremmin kuin bruttokansantuotteen keskiarvo. Tämän pohjalta muodostetaan seuraavanlaiset hypoteesit:

H1: Valtio on sitä demokraattisempi mitä korkeampi sen keskiarvo- tai mediaanibruttokansantuote on.

H2: Mediaanibruttokansantuote selittää valtion demokraattisuuden astetta paremmin kuin bruttokansantuotteen keskiarvo.

H3: Valtio on sitä demokraattisempi mitä pienempi valtion saama gini-arvo on.

4. Kansalaisyhteiskunta ja sosiaalinen pääoma

Kansalaisyhteiskunnalla on merkittävä ja oleellinen rooli demokratiassa. Kansalaisyhteiskunta tarkoittaa yhteiskuntaa, jossa toimii paljon erilaisia valtiosta ja markkinoista erillisiä vapaaehtoisjärjestöjä, joissa niiden jäsenet pystyvät toimimaan vapaasti. Nämä organisaatiot voivat olla muun muassa erilaisia yhteisöjä, seuroja ja järjestöjä, joilla on yhteiset arvot ja tavoitteet. Demokraattisten arvojen tulee ohjata kansalaisyhteiskunnan toimijoiden toimintaa. Toimijat voivat nostaa esille uusia poliittisia keskustelunaiheita ja viedä kehitystä eteenpäin yhteiskunnassa. (Blaydes & Lo 2011, 112,115; Linz & Stepan 1996, 7,8.) Toimiminen erilaisissa järjestöissä ja vapaaehtoinen kansalaistoiminta puolestaan vaikuttavat ihmisten poliittiseen aktiivisuuteen, sillä kansalaistoiminnassa ihmiset oppivat samoja taitoja, joita tarvitaan poliittisessa osallistumisessa (Putnam 2000). Lipsetin (1959,84,85) mielestä yhdistyksissä toimivat ihmiset osallistuvat poliittisiin prosesseihin todennäköisemmin, ja vapaaehtoisjärjestöt toimivatkin demokratian ja kehityksen välikätenä. Varakkuuden kasvaessa resurssit, kuten raha ja aika, vapautuvat ja mahdollistavat ihmisten osallistumisen vapaaehtoistoimintaan.

Taloudellisella kehityksellä on oma merkityksensä kansalaisyhteiskunnan syntymiselle. Mitä monimutkaisempi ja erilaistuneempi valtion taloudellinen rakenne on, sitä enemmän on kysyntää eri ammattialojen asiantuntijoille. Näiden asiantuntijoiden koulutus taas vaatii laajaa ja laadukasta koulutusverkostoa. Myös tarve tiedotusvälineiden toiminnalle kasvaa. Näin ollen taloudellisen kasvun seurauksena myös kansalaisyhteiskunta voimistuu. (Girling 2002, 28.)

Nykyaikana tärkeä osa kansalaisyhteiskuntaa ovat internet ja sosiaalinen media, jotka mahdollistavat informaation leviämisen helpommin ja nopeammin kuin koskaan aikaisemmin. Tiedon levittäminen massoille tapahtuu vaivattomasti ja ihmisten mobilisoimisesta on tullut helpompaa. Internetillä oli osansa esimerkiksi arabikevään tapahtumissa. (Birch 2001, 47; Khondker 2011, 678.)

Kansalaisyhteiskuntaan liittyy oleellisesti sosiaalisen pääoman käsite. Sosiaalinen pääoma voidaan määritellä joko yksilön tai yhteiskuntien kautta. Kun puhutaan yksilöiden sosiaalisesta pääomasta, tarkoitetaan yksilöiden sosiaalisia verkostoja. Tässä määritelmässä sosiaalinen pääoma on vain yksi monista pääoman muodoista, joita yksilöllä voi olla. Muita pääoman muotoja ovat esimerkiksi taloudellinen tai kulttuurinen pääoma. (Bourdieu 1986.)

Sosiaalista pääomaa voidaan myös tarkastella ihmisten välisen vuorovaikutuksen kautta. Robert

Putnam (1993, 167) määrittelee sosiaalisen pääoman ihmisten yhteistyön verkostoiksi ja vastavuoroisen yhteistyön säännöiksi. Yhteistyötä ohjaavat säännöt lisäävät ihmisten välistä luottamusta sekä vapaaehtoista yhteistyötä ja saavat näin ihmiset sitoutumaan yhteiseen toimintaan. Luottamus vauhdittaa yhteiskunnallista elämää ja vähentävää transaktiokustannuksia. Sosiaalisessa pääomassa tärkeää ovat siis sosiaaliset verkostot ja normit, ja sosiaalisen pääoma on tärkeää yhteiskunnan toimivuudelle. Yhteisö, jossa vallitsee vastavuoroisuuden kulttuuri on tehokkaampi kuin yhteisö, jossa vallitsee epäluottamuksen ilmapiiri. Sosiaalinen pääoma saa yksilöt osallistumaan yhteiskunnallisiin kampanjoihin sekä kasvattaa heidän haluaan tehdä yhteistyötä toisten ihmisten kanssa. Sosiaalinen pääoma muodostuu sekä virallisista organisaatioista, mutta myös epävirallisesta kanssakäymisestä, jota käydään esimerkiksi perheen tai ystävien kesken. Sen muodot voivat vaihdella, ja täytyy muistaa, ettei kaikki sosiaalinen pääoma ole hyväksi demokratialle. Esimerkkeinä tästä toimivat vaikkapa rikollisjengit tai terroristit. Putnamin teoriaa (2002) lukiessa täytyy kuitenkin ottaa huomioon, että se viittaa lähinnä länsimaisiin yhteiskuntiin.

Sosiaalisen pääoman ja poliittisen osallistumisen välinen suhde ei kuitenkaan ole suoraviivainen. Poliittiseen osallistumiseen tarvitaan nimittäin muutakin kuin vain sosiaalista pääomaa. Perinteinen poliittinen osallistuminen on tarkoittanut äänestämistä vaaleissa ja toimimista puolueorganisaatioissa. Näiden osallistumismuotojen rinnalle on tullut uusia osallistumisen muotoja, jotka eivät liity niin vahvasti puolueiden toimintaan ja joita ei ennen olla välttämättä nähty poliittisina. Nykyään kansalaisilla on käytettävissään laaja kirjo erilaisia keinoja, kun he haluavat vaikuttaa heille tärkeisiin asioihin. Perinteisestä poliittisesta osallistumisesta poikkeavia keinoja ovat muun muassa mielenosoitukseen tai boikotteihin osallistuminen ja vetoamusten allekirjoittaminen. Osallistumisella täytyy kuitenkin olla päämääriä, ja ihmisten täytyy uskoa, että heillä on mahdollisuus saavuttaa nämä päämäärät. Demokratioissa ihmisten luottamus poliittisiin instituutioihin voi selittää heidän poliittista aktiivisuuttaan, ja tämä heijastuu esimerkiksi ihmisten äänestyskäyttäytymiseen. Luottamus poliittisiin instituutioihin ei kuitenkaan välttämättä johdu sosiaalisesta pääomasta, vaan pikemminkin siitä, kuinka hyvin instituutiot pystyvät vastaamaan kansalaisten odotuksiin. Demokraattisissakin valtioissa esiintyy epäluottamusta eri toimijoiden välillä eivätkä demokraattiset instituutiot itsessään edistä sosiaalisen pääoman syntymistä. (Grönlund & Setälä 2006, 159; Bengtsson & Grönlund 2005.)

Badescu ja Uslaner (2003) painottavat poliittisen järjestelmän, uskonnon ja talouden vaikutusta sosiaaliseen pääomaan. He esittävät, että sosiaaliseen pääomaan vaikuttaa eniten tulonjako, ja tulonjaoltaan epätasa-arvoisissa yhteiskunnissa sosiaalista pääomaa on vähemmän kuin tulonjaoltaan tasa-arvoisemmissa yhteiskunnissa. Sosiaalisen pääoman nähdään vaikuttavan positiivisesti

taloudelliseen hyvinvointiin, koska se auttaa ihmisten välistä kanssakäymistä. Sosiaalisen pääoman puuttumista on pidetty yhtenä syynä esimerkiksi sille, miksi luonnonvaroiltaan rikkaat valtiot eivät pärjää taloudellisesti. (Grönlund & Setälä 2006, 154.)

Yhteiskunnan toimivuutta lisää kansalaisten ja valtion välillä vallitseva osittainen riippuvuussuhde. Siinä valtion ja kansalaisten välillä ei tarvitse olla suoraa yhteyttä, vaan välikäsinä voivat toimia esimerkiksi puolueet, ammattiliitot ja muut organisaatiot, jotka ovat riippuvaisia valtion tuesta ja suojelusta. Tämä luo tietynlaista turvallisuudentunnetta kansalaisille, jolloin he uskaltavat tehdä pidemmän ajan suunnitelmia ja sijoituksia, koska voivat luottaa siihen, että yhteiskunta on vakaa ja toimiva. Demokratisoitumisen esteenä puolestaan ovat sellaiset verkostot, jotka kehittyvät valtiosta erillään. Nämä verkostot vähentävät valtion suorituskykyä ja kansalaisten halua osallistua demokraattisiin prosesseihin. Riskinä on myös, että rikkaat ja vaikutusvaltaiset pyrkivät ajamaan omia etujaan puuttamalla politiikkaan. Ihmisten yleinen luottamus onkin tutkitusti alhaisempaa autoritaarisissa valtioissa verrattuna demokraattisiin valtioihin. Kun ihmiset verkostoituvat sekä luottavat toisiinsa ja epätasa-arvoa saadaan vähennettyä, demokatialla on mahdollisuus onnistua. (Tilly 2003, 40; Inglehart 1999.)

4.1. Korruptio

Kuten edellisessä kappaleessa nousi esille, sosiaalinen pääoma vaikuttaa ihmisten välisiin suhteisiin ja yhteiskunnan toimivuuteen. Sosiaalinen pääoma vaikuttaa myös korruption ilmenemiseen. Korruptio on ilmiö, joka vähentää ihmisten välistä luottamusta ja luo epätasa-arvoisuutta yhteiskuntaan. Korruptio onkin tietynlainen vääristymä niistä arvoista, jonka pohjalle poliittinen järjestelmä on rakennettu. Se voidaan nähdä demokratian ja kapitalismin yhteistyön synnyttämä sopimattomana tuotoksena. Korruptoituneisuuden aste vaihtelee eri maiden välillä rajustikin. Käytännössä korruptio on vaihtokauppaa, jossa politiikan tai hallinnon toimijat väärinkäyttävät asemaansa hyötyäkseen itse tai läheistensä eduksi. Korruption muotoja ovat muun muassa nepotismi, lahjonta ja julkisten varojen väärinkäyttö omiin tarkoituksiin. Poliitikassa monet asiat tapahtuvat klientelismi-periaatteella, jossa asioiden hoitaminen perustuu henkilökohtaisiin kontakteihin valtiokoneistossa ja sen ulkopuolella sekä vastavuoroisuuteen toimijoiden välillä. Tässä yhteydessä voidaan puhua niin sanotusta vääränlaisesta sosiaalisesta pääomasta, jossa tiettyjen ryhmien suosiminen ja veljeily syövät hallinnon ja erilaisten instituutioiden uskottavuutta. Henkilökohtainen osaaminen on toissijaista verrattuna poliittisiin kontakteihin, joiden kautta vaikutetaan siihen, kuinka

materiaalinen hyvinvointi jakaantuu. Korruptiota tapahtuu kaikilla yhteiskunnan tasoilla ja se haittaa taloudellisten järjestelmien toimintaa. Kun taloudellinen kilpailu vääristyy, myös investoinnit vähenevät. (Girling 2002, 3,6,19, 23; Grönlund & Setälä 2006, 157; Transparency International 2017.)

Nykyaikainen demokratia on aiheuttanut korporatiivisen poliittisen rahoituksen kasvun ja markkina-arvojen tulo valtion julkiselle puolelle. Näin on tapahtunut siksi, koska julkinen sektori ja sen tehtävät ovat laajentuneet suuresti. Laajentuneen julkisen sektorin ylläpito vaatii keskitettyä hallintoa ja kykyä rahoittaa julkisia palveluita. Samaan aikaan puolueet käyvät jatkuvaa kilpailua siitä, kenen pitäisi hallita ja miten. Puolueiden toimintaan liittyvät kysymykset vaalirahoituksesta ja rahoittajien yrityksistä vaikuttaa poliitikkoihin. Lisäksi kapitalistisen talousjärjestelmän aikana oman yksityisen hyödyn tavoittelu on helpottunut. Kapitalismin ja demokratian päällekkäisyys ilmentää yksityisen ja julkisen puolen sekoittumista yhteiskunnassa. Korruptio heijasteleekin arvojen kolausta. Julkisen sektorin tarkoitus on palvella kansalaisia ja tuottaa yleistä hyvää, kun taas kapitalismin tarkoitus on täysin toinen: sen tavoitteena on tuottaa omistajille voittoa ja toiminnan suunnan määrittävät markkina-arvot. Siten esimerkiksi kapitalistisen ajattelun mukaan virkamiesten ja äänestäjien lahjominen voi olla kannattavaa, jos se tuottaa kustannustehokkaita lopputuloksia. Tämä on ristiriidassa demokraattisen ajattelun kanssa, sillä sen mukaan poliittisen järjestelmän tulisi ensisijaisesti vaikuttaa talouteen, eikä toisin päin. Tämä ei tietenkään ole tilanne oikeassa elämässä. Poliitikot joutuvat tasapainottelemaan kansalaisten ja liike-elämän vaatimusten välillä. Päättäjien tulee huomioida taloudellisten toimijoiden intressit jo senkin takia, että tehokas talous yleensä edesauttaa poliittisen uran jatkumista. (Girling 2002, 3,7,8.)

Korruptio on siis laitonta toimintaa, mutta raja laillisen ja laittoman toiminnan välillä on ajoittain häilyvä. Joissain tapauksissa korruptio voidaan nähdä jopa hyvänä, asioita eteenpäin vievänä ilmiönä. Tällä tarkoitetaan tapauksia, joissa yhteiskunta on erittäin byrokraattinen, ja byrokraatia hidastaa asioiden toimeenpanoa. Myös valtion alhainen kehitystaso vaikuttaa siihen, että hallinnolla ei ole kunnan resursseja asioista päättämiseen ja päätösten toimeenpanoon. Suhtautuminen korruptioon vaihtelee valtiosta riippuen. Jos korruptio tuomitaan yhteiskunnan tasolla ankarasti, myös tarve korruption kitkemiseen on suuri. Jos taas korruptiota ei paheksuta suuremmin eikä siitä rangaista, kansalaiset eivät usko, että sen ilmenemiseen voidaan vaikuttaa mitenkään. On olemassa myös yhteiskuntia, joissa korruptio on luonnollinen osa yhteiskunnan toimintakulttuuria. Korruptio pysyykin voimissaan niin kauan kuin korruptiota harrastava eliitti ei ole vastuussa toiminnastaan kenellekään. (Girling 2002, 11,13, 30; Acemoglu & Verdier 2000; Transparency International 2017.)

Korruptio on omiaan nakertamaan kansalaisten luottamusta poliittiseen järjestelmään ja toisiinsa. Maissa, joissa ilmenee laajalti korruptiota, kansalaiset eivät ole tyytyväisiä demokratian tilaan. Jotta ihmiset voisivat olla tyytyväisiä demokratian tasoon, yhteiskunnan toiminnan tulee olla avointa, ja ihmisillä täytyy olla tunne, että he pystyvät luottamaan toisiin ihmisiin. (Paloheimo 2006, 138, 139.) Putnam (1993) huomauttaakin, että sosiaalisen pääoman ollessa vähäistä korruption ilmeneminen yhteiskunnassa on todennäköisempää.

Korruption poliittiset ja sosiaaliset vaikutukset näkyvät siten, että se vähentää hallinnon laillisuutta ja rationaalisuutta. Korruptio on vakava este demokratian ja oikeusvaltion toteutumiselle, sillä korruption seurauksena hallinto ja instituutiot menettävät legimitteettinsä, kun niitä käytetään oman edun tavoitteluun. Lisäksi korruptio loitontaa kansalaiset julkisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta sekä aiheuttaa ihmisten yhteiskunnallista syrjäytymistä. Korruptoituneissa maissa julkiset instituutiot eivät reagoi kansalaisten tarpeisiin, ja laajamittainen ja systemaattinen korruptio hyödyttää vain harvoja ihmisiä monien kustannuksella. Valtio voi yrittää erilaisilla toimilla vaikuttaa talouteen ja siten myös korruption ilmenemiseen. Toimet tiettyjen talouden alojen tukemiseksi ja monopolien suojelemiseksi ovat voineet saada alkunsa korruption seurauksena, mutta ovat samalla hedelmällinen maaperä myös korruption synnylle. Esimerkiksi varmistamalla tehokkaan taloudellisen kilpailun, vaatimalla työntekijöille minimipalkkaa ja tarjoamalla hyvinvointipalveluita valtio luo yleistä hyvää ja vahvistaa yhteiskunnassa mentaliteettia, joka ei tue korruptiota. (Girling 2002,11,13,21,30; Transparency International 2017.)

Korruptiotutkimuksissa on noussut esille korruption ja epätasa-arvon välinen suhde, jossa korruptio ja varakkuuden epätasainen jakautuminen ruokkivat toisiaan. Korruptio johtaa voimasuhteiden epätasaiseen jakautumiseen yhteiskunnassa, mikä johtaa taas taloudelliseen eriarvoisuuteen. (Uslaner 2008; Rothstein 2011.) Poliitiikan kentällä tämä näkyy siten, että sellaisten populististen toimijoiden suosio on kasvanut, jotka lupaavat lopettaa sekä korruption että epätasa-arvoisen tulonjaon. Harvemmin näillä toimijoilla on kuitenkin oikeasti keinoja epätasa-arvoisen tilanteen parantamiseksi. (Transparency International 2017.)

Demokratian nähdäänkin vähentävän korruption ilmenemistä ja vähäisen korruption lisäävän demokratiaa (Kolstad & Wiig 2015; Sarmiento 2015; Woodberry & Shah 2004). Tulee kuitenkin muistaa, että mikään maa ei ole immuuni korruptiolle. Niilläkin mailla, jotka pärjäävät erilaisissa korruptioindekseissä hyvin, on vielä työnsarkaa korruption täydellisessä nujertamisessa.

(Transparency International 2014.) Aiempaan tutkimuskirjallisuuteen pohjautuen luodaan seuraava hypoteesi:

H4: Valtio on sitä demokraattisempi mitä vähemmän korruptiota valtiossa esiintyy.

4.2. Uskonto

Kuinka uskontojen rooli on sitten nähty demokratian kannalta? Demokratian kolmannen aallon seurauksena monet kristityt maat demokratisoituivat, ja tämän perusteella esimerkiksi Samuel Huntington teki päätelmän, että demokratia ja kristinusko sopivat ongelmattomasti yhteen (Huntington 1996). Demokratisoituminen yhdistetäänkin pääosin kristinuskoon ja erityisesti protestanttisuuteen. Demokratian ja islamin välinen suhde on puolestaan nähty erityisen epäsovivana. (Huntington 1991; Barro 1999.) Tutkijat ovat huomauttaneet, että islamissa ei kuitenkaan ole sellaisia elementtejä, jotka estäisivät demokratian toimimisen (Boix 2006, 3; Stepan 2001, 236). Muslimien asenteet demokratiaa kohtaan ovat vaihdelleet tutkimuksesta riippuen. Norrisin ja Inglehartin tutkimuksen (2004, 146,147) mukaan suhtautumisessa demokratiaan ei ole eroa siinä, asuvatko ihmiset länsimaissa vai muslimimaissa. Muslimit kuitenkin kunnioittavat ja osoittavat enemmän tukea uskonnollisille auktoriteeteille verrattuna länsimaalaisiin ihmisiin. Pettersson (2009, 256) taas väittää, että muslimien suhtautuminen demokratiaan on kriittisempää kuin kristityillä, ja arabialaiset muslimit pitävät uskonnon roolia poliittisessa päätöksenteossa myönteisempänä kuin ei-arabialaiset muslimit. Espositon ja Mogahedin (2008, 29–63) sekä Jamalín ja Tesslerin (2008) tutkimuksissa muslimit ovat puolestaan kertoneet pitävänsä demokratiaa arvossa, vaikka monet muslimienemmistöisistä valtioista eivät olekaan demokratioita. Demokratian onnistumisen mahdollisuudet voivatkin kasvaa mitä kauemmaksi islamin synnyinmailta Lähi-idästä liikutaan. Esimerkkeinä tästä toimivat muslimienemmistöiset maat Indonesia ja Mali. Yleistäen voisi sanoa, että syyt demokratian onnistumiseen eivät siis ole ainoastaan uskonnossa, vaan myös kulttuurisissa ja historiallisissa tekijöissä. Kulttuuriset ja historialliset tekijät vaikuttavat myös siihen, millaisen muodon uskonto yhteiskunnassa saa. (Anckar 2011,136,169, 170.)

Voikin olla, että ihmisten asenteisiin demokratiaa kohtaan vaikuttaa enemmän se ympäristö missä ihmiset asuvat, eikä niinkään varsinaisesti uskonto. Joissain valtioissa uskonnollisille instituutioille ja johtajille annetaan huomattavan paljon painoarvoa. Länsimaat nähdään usein maallistuneina, kun taas muslimienemmistöisissä valtioissa korostetaan erityisesti uskonnollisten johtajien ja

auktoriteettien asemaa yhteisössä. (Hofmann 2004; Anckar 2011, 22.)

Anckar on myös pohtinut sitä mahdollisuutta, että demokratian onnistuminen ei välttämättä riipu varsinaisesti uskonnosta, vaan uskonnollisuuden asteesta. Demokratian onnistuminen on todennäköisempää, jos politiikka ja uskonto ovat erillään ja uskonnollisuuden aste on alhainen. (Anckar 2011,9,169,170.) Monille muslimeille maallisen ulottuvuuden erottaminen uskonnollisesta ulottuvuudesta on kuitenkin vierasta. Erityisesti arabimaissa uskonnon osuutta poliittisessä elämässä arvostetaan, ja uskonnon ja politiikan sekoittuminen voi selittää osaltaan sitä, miksi demokratian onnistuminen arabimaissa on niin haastavaa. (Anckar 2012,54,55.)

Valtion yhteiskunnalliseen tilanteeseen voi vaikuttaa se, onko jonkin uskonnon asema dominoiva. Uskonnon kannatuksen ollessa yli 50 prosenttia, se on luonnollisesti suurin uskonto, mutta se myös tarkoittaa sitä, että se on suurempi kuin muut uskonnot yhteensä. Anckarin mielestä uskonto on dominoiva siinä vaiheessa, kun sen kannattajia väestöstä on yli 70 prosenttia. Kun yhteiskunnassa on selkeästi jokin vahvasti dominoiva uskonto, muiden uskontokuntien kannattajat saattavat tuntea, etteivät he voi harjoittaa uskontoaan rauhassa ja vaivattomasti. Dominoivan uskonnon periaatteet vaikuttavat myös muiden uskontokuntien jäsenien poliittisiin asenteisiin. Demokratian onnistumisen mahdollisuudet ovat paremmat, jos yhteiskunnassa ei ole monia eri uskontokuntia eikä uskontokuntien välisiä ristiriitoja. Demokratian onnistumiseen vaikuttaa lisäksi se, kuinka myönteisesti suurimman uskontokunnan edustajat suhtautuvat demokratian periaatteisiin. Jos toinen suurista uskontoryhmistä uskoo demokratiaan, mutta toinen ryhmä puolestaan vastustaa sitä, tämä on omiaan lisäämään ristiriitoja näiden kahden ryhmän välillä. (Anckar 2011, 8,22.)

Silläkin on merkitystä, kuinka homo- tai heterogeenisiä pienemmät uskontokunnat ovat. Jos suurimman uskonnon kannattajamäärä väestöstä on esimerkiksi 55 prosenttia, ja toiseksi suurimman uskonnon 45 prosenttia, näiden kahden uskonnon välinen suhde voi olla jännittynyt. Tilanne on heti parempi, jos yhteiskunnassa ei ole vain kahta valta-asemasta taistelevaa ryhmää, vaan uskontoryhmiä on useampi. Vaikka jollain uskonnolla olisikin edellä mainittu 55 prosentin kannatus, mutta loput väestöstä ovat useamman eri uskontokunnan kannattajia, eri uskontokuntien kannattajien välinen konfliktiherkkyys voi vähentyä. Anckarin mielestä tämä perustuu eri uskontoryhmien hajanaisuuteen, jonka takia ne eivät pysty horjuttamaan suurimman uskonnon asemaa. (Anckar 2011, 8.) Näin ollen aiemman teorian valossa luodaan hypoteesit kristinuskon ja islamin kannattajien osuuksien vaikutuksesta demokratiaan. Hypoteesit ovat:

H5: Valtio on sitä demokraattisempi mitä suurempi kristittyjen osuus väestöstä on.

H6: Valtio on sitä demokraattisempi mitä pienempi muslimien osuus väestöstä on.

4.3. Etnisyys

Etnisyys käsittää yleensä kielen, kansallisen alkuperän ja uskonnon. Täytyy kuitenkin muistaa, että etnisyys on käsite, jota on vaikea operationalisoida. Ryhmän jäsenten oletetaan suosivan ryhmän kuuluvia jäseniä ja jättävän huomiotta ihmiset, jotka eivät kuulu ryhmään. Ryhmän jäsenet ajavat useimmiten vain omia etujaan ja tämä aiheuttaa helposti konflikteja. Tämän ajatuksen voi laajentaa koskemaan myös etnisiä ryhmiä. Vallitseva etninen rakenne vaikuttaa hyvin todennäköisesti valtion poliittiseen tasapainoon. Maissa, joissa on huomattavia etnisiä jännitteitä, myös demokratian toimiminen on vaikeampaa. Etnisten ja uskonnollisten ryhmien välillä olevat erot ovat haitallisia demokratialle, sillä silloin lojaalius ryhmälle nousee tärkeämmäksi kuin lojaalius valtiota kohtaan. Etnisesti jakautuneissa maissa poliittinen järjestäytyminen tapahtuu etnisten syiden perusteella eikä perinteisesti ideologisista syistä. (Anckar 2011, 16,17; Hadenius 1992, 112,113.)

Tosin Acemoglu ja Johnson (2006, 34) esittävät senkin mahdollisuuden, että ryhmien eriarvoisuus voi olla joissain tapauksissa hyväksi demokratialle, koska vallitseva epätasa-arvoinen tilanne johtaa kansalaisten keskuudessa turhautumisen kautta vallankumoukseen ja lopulta demokratiaan. Autoritaarinen hallinto voidaan kokea toimivaksi sellaisissa maissa, joissa on paljon etnisiä, uskonnollisia ja taloudellisia ristiriitoja. Näissä maissa vain valtion vallan monopoli pystyy pitämään yllä järjestystä sekä vakautta ja luomaan olosuhteet, joissa taloudellinen toiminta on mahdollista. (Halperin ym. 2010, 5,6.)

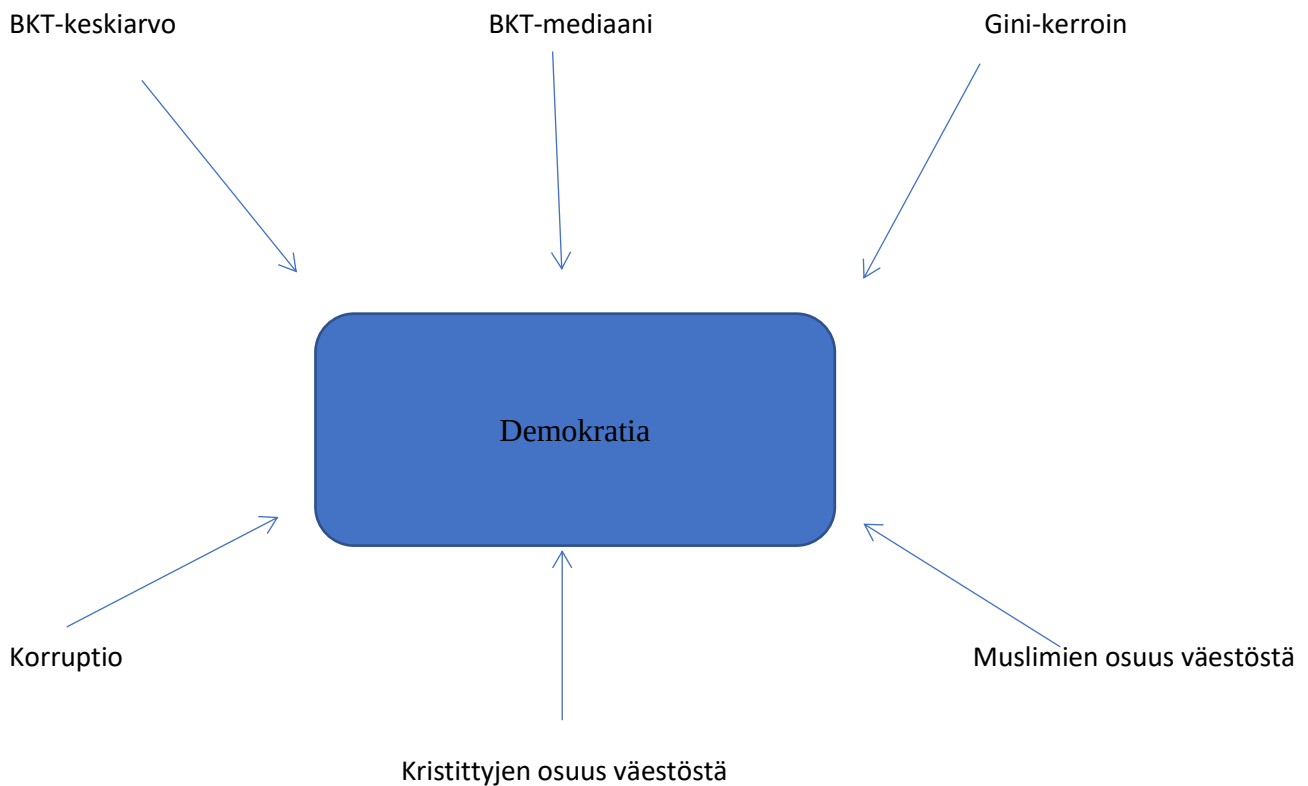
Samuel Huntington (1996) on esittänyt paljon kritiikkiä saaneen näkemyksensä maailman jakautumisesta kahdeksaan eri kulttuuripiiriin. Nämä kulttuuripiirit luovat jännitteitä ja konflikteja eri kulttuuripiireihin kuuluvien ihmisten välille. Kulttuuripiirit jakaantuvat länsimaiseen, latinalaisamerikkalaiseen, islamilaiseen, intialaiseen, kiinalaiseen, japanilaiseen, afrikkalaiseen ja ortodoksiseen. Pahimmat konfliktialueet ovat paikoissa, jotka sijaitsevat eri kulttuuripiirien raja-alueilla, ja konfliktin osapuolet ovat eri kulttuuripiirien edustajia. Huntington nostaa esille islamin konfliktiherkkyuden ja sen osallisuuden monissa pitkäikäisissä selkkauksissa.

Etniset jakolinjat ovat usein jääneet vähemmälle huomiolle taloudellisten syiden varjoon konfliktien aiheuttajina. Tämä johtuu siitä, että etniset, uskonnolliset ja kulttuuriset syyt konfliktien aiheuttajina nähdään vaikeampana ratkaista toisin kuin konfliktit, jotka juontavat juurensa taloudellisiin eroihin. Hallitusten on helpompi tasata taloudellista eriarvoisuutta kuin ratkaista etnisiä, uskonnollisia ja kulttuurisia ristiriitoja. Konflikteissa, jotka johtuvat etnisistä, uskonnollisista tai kulttuurisista tekijöistä, ihmiset ovat hyvin takertuneita tiettyihin toimintatapoihin eivätkä muuta käytöstään helposti. Poliittisten konfliktien taustalla onkin nykyään entistä enemmän etniset jakolinjat. Tätä selittävät poliittiset ja taloudelliset muutokset, jotka ovat nostaneet monille ryhmille etniset identiteetit tärkeämmiksi kuin esimerkiksi lojaalius juuri kansallisille intresseille. Etniset ryhmät voivat vaatia itselleen erilaisia etuoikeuksia, ja vallanpitäjät saattavat myös pelätä eri ryhmittymille myönnettyjen oikeuksien vain lietsovan ryhmien itsenäistymispyrkimyksiä, jotka aiheuttavat epävarmuutta valtion yhtenäisyydelle. (Birch 2001, 22, 25.)

4.4. Tutkimusasetelma

Alla oleva kuvio havainnollistaa tutkimusasetelmaa, ja niitä tekijöitä, joiden vaikutusta demokratiaan tutkitaan. Aiemman tutkimuksen valossa taloudellisen varakkuuden ja kehityksen tiedetään edistävän demokratiaa (esim. Acemoglu ym. 2008; Boix & Stokes 2003; Przeworski & Limongi 1997; Lipset 1959). Taloudellisen varakkuuden ja kehityksen mittarina on yleisesti käytetty bruttokansantuotteen keskiarvoa. Se on muuttujana myös tässä tutkimuksessa, mutta sen käytössä on omat ongelmansa. Se ei nimittäin huomio tulonjaon tasa-arvoisuutta. Valtion tulot voivat olla suuret, mutta näistä tuloista voi nauttia vain pieni osa väestöstä. Tulojen epätasa-arvoinen jakautuminen liitetäänkin helposti autoritarismiin. (Boix 2006; Boix & Stokes 2003). Tämän takia gini-kertoimen käyttö tutkimuksessa on perusteltua. Tulojen tasa-arvoisen jakautumisen ja demokratian välisen suhteen tarkasteluun käytetään lisäksi mediaanibruttokansantuotetta. Sen ja demokratian välistä suhdetta ei ole ennen tutkittu. Mediaanibruttokansantuote kuvaa tulojakaumaa luotettavammin kuin pelkkä bruttokansantuotteen keskiarvo sen kertoessa paremmin keskimääräisen henkilön tulotasosta. Lisäksi aiemman tutkimuksen perusteella korruption voi olettaa olevan haitallista demokratialle (Kolstad & Wiig 2015; Sarmiento 2015; Woodberry & Shah 2004). Suuret yhteiskunnalliset jakolinjat eivät myöskään ole hyväksi demokratialle. Niinpä eri uskontokuntien väliset erot ja jännitteet voivat olla haaste yhteiskuntarauhalle. Kristinuskon on nähty vaikuttavan demokratiaan positiivisesti, mutta islamin ja demokratian yhteensovittaminen on puolestaan nähty miltei mahdottomana (Hadenius 1992; Barro 1999; Anderson 2004).

Kuvio 1. Demokratiaan vaikuttavat tekijät.

Kaikki tutkielman hypoteesit saavat siis tukea aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta ja ne esitellään tässä vielä kertauksena:

H1: Valtio on sitä demokraattisempi mitä korkeampi sen keskiarvo- tai mediaanibruttokansantuote on.

H2: Mediaanibruttokansantuote selittää valtion demokraattisuuden astetta paremmin kuin bruttokansantuotteen keskiarvo.

H3: Valtio on sitä demokraattisempi mitä pienempi valtion saama gini-arvo on.

H4: Valtio on sitä demokraattisempi mitä vähemmän korruptiota valtiossa esiintyy.

H5: Valtio on sitä demokraattisempi mitä suurempi kristittyjen osuus väestöstä on.

H6: Valtio on sitä demokraattisempi mitä pienempi muslimien osuus väestöstä on.

5. Aineisto ja metodit

5.1. Demokratiamittarit

Demokratian mittaamiseen on kehitelty erilaisia mittareita. Jotta demokratiaa voidaan mitata, se täytyy ensin määritellä ja sen jälkeen konkretisoida tämä määritelmä empiiriseen muotoon (Piiroinen 2006, 24). Eri demokratiamääritelmät ja mittarit voivat pyrkiä arvovapaaseen ja tieteelliseen tulkintaan demokratiasta, mutta kuten jo aiemmin huomautettiin, arvovapaus harvoin toteutuu. Mittarit eroavat jonkin verran toisistaan siinä suhteessa, kuinka ne tarkastelevat poliittisten oikeuksien ja poliittisen järjestelmän kilpailullisuutta. Liberaalin demokratian piirteitä kuvaavia mittareita voidaan pitää kätevinä siksi, koska niitä voi testata empiirisesti ja ne tarjoavat vertailukelpoista informaatiota. Mittareiden heikkoutena on toisaalta se, että ne eivät tarjoa tietoa siitä, kuinka kansalaiset ovat kiinnittyneet poliittiseen järjestelmään tai tietoa eri valtioiden järjestelmien erityispiirteistä. (Setälä 2006, 5,6, 11.)

Analyysissa demokratian mittarina käytetään Freedom Housen demokratiamittaria *Freedom in the World*, joka on julkaistu vuosittain vuodesta 1973 lähtien. Freedom Housen mittari on yksi tunnetuimmista demokratian mittareista ja se tarkastelee kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien toteutumista. Oikeuksien toteutumista mitataan asteikolla 1–7, jossa yksi on paras mahdollinen vaihtoehto ja seitsemän on huonoin. Freedom House mittaa ja arvioi kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien toteutumista seitsemällä kriteerillä. Kansalaisoikeuksiin kuuluvat ilmaisun- ja uskonnonvapaus, yhdistymis- ja kokoontumisvapaus, oikeusvaltioperiaate sekä yksilön itsemääräämisoikeus. Poliittiset oikeudet koostuvat vaaliprosessista, poliittisesta osallistumisesta ja poliittisesta monimuotoisuudesta sekä hallinnon toiminnasta. Oikeuksien toteutumista tarkastellaan sen perusteella, kuinka vapaasti yksilöt voivat äänestää vaaleissa erilaisia vaihtoehtoja, liittyä poliittisiin puolueisiin ja kilpailla keskenään vaaleissa. Freedom Housen kriteerit vastaavat liberaalin demokratian käsityksiä, ja kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien tarkastelu myötäilee paljolti ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta. Mittarissa on myös nähtävissä vaikutuksia Dahlin polyarkia-termistä. Kansalais- ja poliittisten oikeuksien tulosten keskiarvon perusteella maat lopulta luokitellaan vapaisiin, osittain vapaisiin ja ei-vapaisiin. Valtioiden arviointi perustuu analyytikkojen, akateemikkojen ja asiantuntijoiden näkemyksiin, jotka toimivat ihmisoikeuksien parissa ja ajatushautomoissa. Lopulliset arvioinnit tehdään yhteisymmärryksessä analyytikkojen, asiantuntijoiden sekä Freedom Housen työntekijöiden kesken. (Freedom House 2015.) Freedom Housen demokratiamittarin kansalaisvapauksia ja

poliittisia oikeuksia arvioivat kysymykset löytyvät tutkielman liitteenä (liite 2).

Vaikka Freedom Housen demokratiamittari on yleisesti tunnettu ja käytetty, se on myös saanut kritiikkiä. Sitä on kritisoitu teoreettisen ulottuvuuden ja avoimuuden puutteesta sekä asioiden liiallisesta yksinkertaistamisesta ja yleistämisestä. Se ei myöskään huomioi valtioiden erityispiirteitä. Sitä voidaan lisäksi syyttää tietynlaisesta subjektiivisuudesta, koska vapauksien ja oikeuksien arviointi perustuu osittain asiantuntijoiden lausuntoihin. Se ei myöskään varsinaisesti mittaa demokratiaa, vaan pikemminkin siihen liitettyjä oikeuksia ja vapauksia. Freedom Housen mittari tarjoaa kuitenkin laajan vertailukelpoisen datan kaikista maailman itsenäisistä valtioista ja yhtenäiset mittaamistulokset. (Hadenius & Teorell 2005; Munck 2009; Munck & Verkuilen 2002; Piironen 2006, 24, 28.) Freedom Housen demokratiamittari on kuitenkin valikoitunut analyysiin juuri siitä syystä, että se on hyvin tunnettu ja paljon käytetty mittari tieteellisissä julkaisuissa sekä tiedotusvälineissä. Se huomio poliittisen osallistumisen ja kilpailun lisäksi kansalaisyhteiskunnan toteutumisen ja se painottaakin yksilöiden vapauksia ja vähemmistöjen oikeuksia huomattavasti muita demokratiamittareita enemmän. (Piironen 2006, 25, 37.)

Toinen tunnettu demokratiamittari on Polity-mittari. Se mittaa valtioiden instituutionaalisen demokratian piirteitä sekä valtion autokraattisia piirteitä. Demokratiaa ja autokratiaa tarkasteltaessa korostetaan osallistumisen kilpailullisuutta ja rajoituksia, toimeenpanovallan käyttäjien valinnan kilpailullisuutta ja avoimuutta, sekä toimeenpanovallan rajoituksia. Valtiot saavat arvoja välillä -10 (vahvasti autokraattinen) ja +10 (vahvasti demokraattinen). (Center for Systemic Peace 2017.) Freedom Housen mittariin verrattuna Polity ei anna kansalaisvapauksille niin suurta painoarvoa, ja sitä voidaan pitää pelkistetympänä mittarina sen keskittyessä osallistumisen kilpailullisuuteen ja vallan rajoituksiin.

Tatu Vanhanen on kehittänyt myös oman demokratiamittarinsa. Vanhasen mittarissa mitataan osallistumisastetta ja kilpailuastetta. Osallistumisaste mitataan käyttämällä vaaleissa äänestäneiden prosenttiosuutta koko väestöstä ja siinä huomioidaan myös järjestettyjen kansanäänestysten määrä. Kilpailuaste taas mitataan laskemalla pienempien puolueiden osuus parlamentti- tai presidenttivaalien äänistä. Osallistumis- ja kilpailumittarit yhdistetään demokratisoitumisen indeksiksi kertomalla niitä koskevat prosenttiluvut ja jakamalla tulos 100:lla. (Vanhanen 2008, 58,59.) Vanhasen mittaria voidaan pitää yhtenä yksinkertaisimmista ja objektiivisimmista tavoista mitata demokratiaa, mutta sekin jättää kansalaisvapauksien tarkastelemisen hyvin vähälle huomiolle (Piironen 2006, 27).

5.2. Analyysin muuttujat

Analyysissä ovat mukana kaikki kansainvälisesti tunnustetut itsenäiset valtiot ja tarkastelun kohteena on 195 valtiota. Selitettävänä muuttujana on valtioiden demokraattisuus vuonna 2014. Demokraattisuus saa arvoja välillä 1–7 Freedom Housen asteikon mukaan. Valtioiden demokraattisuus vastaa kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien keskiarvoa. Valtiot, jotka saavat kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien keskiarvoksi arvon välillä 1–2,5 luokitellaan vapaiksi. Arvoilla 3–5 valtio on osittain vapaa ja arvoilla 5,5–7 valtio luokitellaan ei-vapaaksi.

Analyysin pääpaino on erilaisissa taloudellisissa tekijöissä demokratian selittäjinä. Valtion taloustilanne vaikuttaa tutkitusti siihen, kuinka tyytyväisiä ihmiset ovat demokratian tilaan (Farrel & McAllister 2006; Andersson & Guillory 1997). Analyysin taloudellisina tekijöinä ovat bruttokansantuotteen keskiarvo, bruttokansantuotteen mediaani ja gini-kerroin. Kaikkien selittävien muuttujien tiedot ovat vuodelta 2014 ellei toisin mainita.

Bruttokansantuote kertoo kotimaisen kansantalouden tuotannon eli tavaroiden ja palveluiden yhteenlasketun arvon. Bruttokansantuotetta käytetään yleisesti kuvaamaan valtion vaurautta ja taloudellista hyvinvointia. Eri valtioiden bruttokansantuotteesta puhuttaessa tarkoitetaan nimenomaan bruttokansantuotteelle laskettua keskiarvoa. Keskiarvo reagoi kuitenkin herkästi poikkeaviin arvoihin ja pelkkää keskiarvoa käytettäessä jakauma voi vinoutua yksittäisten toimijoiden suurten tulojen takia. (Tilastokeskus 2017a.) Tiedot bruttokansantuotteesta ovat saatavilla 187 valtiolta ja ne löytyvät Maailmanpankin sivuilta.

Mediaanibruttokansantuote kuvaa tulojen jakaumaa luotettavammin kuin pelkkä bruttokansantuotteen keskiarvo sen kuvatessa paremmin jakauman keskikohtaa. Se jakaa aineiston kahteen yhtä suureen osaan. Mediaanibruttokansantuotteen ja demokratian välistä suhdetta ei ole aiemmin tutkittu. Dataa mediaanibruttokansantuotteesta on vaikea löytää, ja analyysissä käytetty data on peräisin brittiläiseltä hyväntekeväisyysjärjestöltä Giving What We Can. Tiedot bruttokansantuotteen mediaanista on saatavilla 142 valtiolta.

Gini-kertoimen avulla voidaan tarkastella valtion tulonjaon tasa-arvoisuutta sen kuvatessa suhteellisia tuloeroja. Suurin mahdollinen arvo on 1, joka tarkoittaa sitä, että rikkain tulonsaaja saa kaikki tulot. Pienin arvo on puolestaan 0, ja tällöin kaikkien tulot ovat yhtä suuret. Kertoimet on

kerrottu sadalla ja näin saadaan prosenttimäärät. (Tilastokeskus 2017b.) Valtioiden taloudelliset luvut voivat olla suuria, mutta ne eivät välttämättä kuvaa realistisesti varakkuuden jakautumista yhteiskunnassa. Kritiikkiä gini-kertoimelle voi antaa siitä, että se ottaa huomioon yleensä ainoastaan tuloerot, mutta ei varallisuuseroja. Varallisuuserot vaikuttavat luonnollisesti myös eriarvoisuuteen. Lisäksi autoritaarisista tai kehitysmaista on vaikeaa saada luotettavaa dataa, ja tämä vaikeuttaa kansainvälistä vertailua. (Finér 2017.) Omassa analyysissäni tämä näkyy siten, että gini-kerrointa käytetään vuosilta 2012-2015, ja silti gini-kerroin jää puuttumaan monelta valtiolta. Tiedot löytyvät 106 valtiolta. Valtioiden giniluvut on otettu Maailmanpankin sivuilta.

Korruption mittaamiseen käytetään Transparency Internationalin *Corruption Perception Indexiä*. Se on vuosittain julkaistava mittari, joka tarkastelee korruption ilmenemistä julkisella sektorilla ympäri maailmaa. Korruption arviointi perustuu asiantuntijoiden ja analytikkojen näkemyksiin. Korruption määrää mitataan asteikolla 0-100, jossa arvot lähellä nollaa ovat merkki yhteiskunnassa vallitsevasta suuresta korruption määrästä. Arvot lähellä sataa puolestaan kertovat siitä, että yhteiskunnassa on vähän korruptiota. Korruptioarvot löytyvät 173 valtiolta.

Yksi selittävä muuttuja on uskonto, tarkemmin sanottuna kristinuskon ja islamin kannattajien lukumäärä prosentteina. Uskontojen kannattajien lukumäärää on yksinkertaisempi mitata kuin uskonnollisuuden astetta, koska ihmiset ymmärtävät ja määrittelevät uskonnollisuuden eri tavoin eivätkä vastaukset välttämättä anna kovin yleistettävää tietoa. Uskontojen kannattajien osuudet on merkitty nolasta yhteen. Arvot lähellä nollaa kertovat kannattajien pienestä määrästä, ja arvot lähellä ykköstä suuresta kannattajamäärästä. Kun luvut kerrotaan sadalla, saadaan prosenttimäärät. Rajaus näihin kahteen uskontoon on tehty sillä perusteella, että ne ovat kaksi maailman suurinta uskontoa, ja suuri määrä maailman väestöä elää niiden vaikutuspiirissä. Data on kerätty Association of Religion Data Archives -sivustolta ja se on vuodelta 2012. Kristinuskon sisällä ei tehdä jaottelua eri uskontokuntiin, sillä ortodokseja lukuun ottamatta eri kristinuskon haarat suhtautuvat myönteisesti ajatukseen demokratiasta. Jaottelua ei myöskään tehdä islamin sisällä, sillä shiia-sunnijaolla ei ole merkitystä demokratian ilmenemiselle. (Anckar 2011,45,99,102,135.)

5.3. Metodi

Metodina käytetään korrelaatioanalyysia. Korrelaation avulla voidaan tutkia kahden muuttujan välistä lineaarista riippuvuutta eli muuttujan x arvojen muuttuessa muuttujan y arvot muuttuvat

samaan tai päinvastaiseen suuntaan. Korrelaatio on positiivinen silloin, kun muuttujan x arvojen noustessa muuttujan y arvot nousevat myös. Kyseessä on puolestaan negatiivinen korrelaatio silloin, kun muuttujan x arvojen noustessa muuttujan y arvot laskevat. Joskus muuttujien välillä ei ole korrelaatiota ollenkaan. (FSD Menetelmäopas 2004.) Korrelaatio ei kerro tutkittavien asioiden välisestä syy-seuraussuhteesta, mutta toisaalta myös regressioanalyysissä kausaliteetin osoittaminen voi olla epävarmaa ja ongelmallista.

Korrelaation laskemisessa täytyy ensin laskea muuttujien kovarianssi. Kovarianssissa tarkastellaan kahden muuttujan välistä yhteyttä silloin, kun yhden muuttujan poiketessa keskiarvosta myös toinen muuttuja poikkeaa keskiarvosta samaan tai päinvastaiseen suuntaan. Kun kovarianssi jaetaan keskihajonnallaan, saadaan Pearsonin korrelaatiokerroin. Korrelaatiota kuvatessa käytetään useimmiten Pearsonin korrelaatiokerrointa (r). Se saa arvoja välillä -1 ja +1. -1 tarkoittaa täydellistä negatiivista korrelaatiota ja +1 täydellistä positiivista korrelaatiota. Jos korrelaatiokerroin on 0, se tarkoittaa, ettei muuttujien välillä ole lineaarista riippuvuutta. Pearsonin korrelaatiokertoimen neliön (r^2) avulla pystytään kuvaamaan, kuinka paljon selittävä muuttuja selittää selitettävän muuttujan vaihteluista. Korrelaation merkitsevyytaso kertoo puolestaan, onko kertoimella merkitsevyyttä tilastollisesti. Analyysissä käytetään 5 %:n riskitasoa, mikä tarkoittaa sitä, että 95 %:n varmuudella tulos on validi tutkimuksen perusjoukossa ja virheen mahdollisuus on 5 %. Pearsonin korrelaatiokerrointa käytetään vähintään kahden välimatka-asteikollisen muuttujan keskinäisen riippuvuuden voimakkuuden kuvaamiseen. Kun Pearsonin korrelaatiokerrointa käytetään, oletetaan aineiston olevan normaalijakautunut. (FSD Menetelmäopas 2004; Tilastokeskus 2017c.)

Osittaiskorrelaatio on puolestaan korrelaatio kahden muuttujan välillä, kun muiden muuttujien vaikutus on vakioitu eli poistettu. Se kuvaa muuttujien lineaarista yhteyttä, joka saa arvoja välillä -1 ja +1. Osittaiskorrelaatioissa voidaan samanaikaisesti vakioida monia muuttujia ja toistaa toimenpide useita kertoja. (FSD Menetelmäopas 2004.)

Korrelaatiokertoimen käytössä on omat ongelmansa, jotka on hyvä huomioda. Korrelaatiokerroin ei siis ensinnäkään kerro asioiden välisestä syy-seuraussuhteesta, kuten aiemmin mainittiin. Myös yksittäiset poikkeavat havainnot voivat vaikuttaa paljonkin korrelaatiokertoimeen, mistä syystä on tärkeää tarkastella muuttujien hajontakuvioita. Lisäksi, jos muuttujien välillä on epälineaarista riippuvuutta sen vaikutus jää aliarvioiduksi. (FSD Menetelmäopas 2004.)

Pearsonin korrelaatiokertoimen lisäksi on olemassa myös Spearmanin korrelaatiokerroin.

Spearmanin järjestyskorrelaatiota käytetään lähtökohtaisesti vähintään järjestysasteikollisten muuttujien riippuvuuden tarkasteluun. Spearmanin korrelaatiossa muuttujat laitetaan suuruusjärjestykseen muuttujien arvojen mukaan, ja sitä tulkitaan samoin kuin Pearsonin korrelaatiokerrointa. (Tilastokeskus 2017d.) Spearmanin käyttö on hyödyllistä ja perusteltua silloin, jos aineisto ei ole normaalijakautunut, kuten tässä tapauksessa.

6. Analyysi

Analyysissa siis tarkastellaan valtioiden demokraattisuuden ja kuuden selittävän muuttujan välisiä korrelaatioita. Korrelaatiota tarkastellaan sekä Pearsonin että Spearmanin korrelaatiokertoimien avulla. Kaikille muuttujille tehdään myös vakioinnit.

Tarkastellaan ensin kuitenkin muuttujien keskiarvoja ja jakaumia. Kaikkien yksittäisten valtioiden arvot ovat löydettävissä tutkielman liitteistä (liite 1). Maailman valtioiden demokraattisuuden keskiarvo on 3,3 mitä voidaan pitää suhteellisen hyvänä lukuna. Freedom Housen asteikolla maailmaa voi pitää siten osittain vapaana. Kuten voi ennakoida, parhaat tulokset saavat länsimaalaiset valtiot, kun taas kansalaisvapauksien ja poliittisten oikeuksien kunnioittaminen on vähäistä Lähi-idän, Afrikan ja Aasian maissa. 195 valtiosta 46 prosenttia arvioidaan vapaiksi, 28 prosenttia osittain vapaiksi, ja 26 prosenttia ei-vapaiksi.

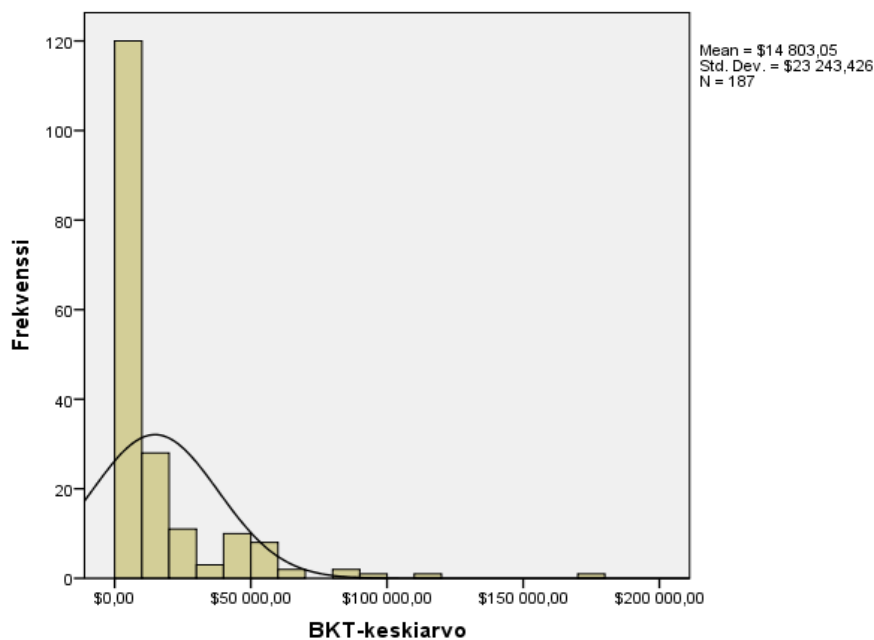
Maailman bruttokansantuotteen keskiarvo on 14 803 dollaria. Eri maita vertaillen erot ovat huimia: pienin bruttokansantuote löytyy Burundista, jonka bruttokansantuote on vain 312 dollaria. Liechtensteinilla on taas suurin bruttokansantuote, joka on melkein 180 000 dollaria. Mediaanibruttokansantuotteen keskiarvo on puolestaan 4 640 dollaria. Senkin suhteen valtiot eroavat paljon toisistaan: alhaisin mediaani löytyy Madagaskarilta (383 dollaria) ja korkein Norjasta (21 717 dollaria). Gini-kertoimen keskiarvo on 37, ja suurin gini-kerroin löytyy Sambialta (57,1) ja pienin Ukrainasta (24,1).

Valtioiden korruptoituneisuuden keskiarvo on noin 43, mikä osoittaa, että korruption kitkemisessä riittää vielä töitä. Parhaimmat tulokset korruptioindeksissä saa Tanska (92), ja jaetulla huonoimmalla sijalla ovat Pohjois-Korea ja Somalia (8). Korruptiota näyttää olevan vähiten länsimaissa.

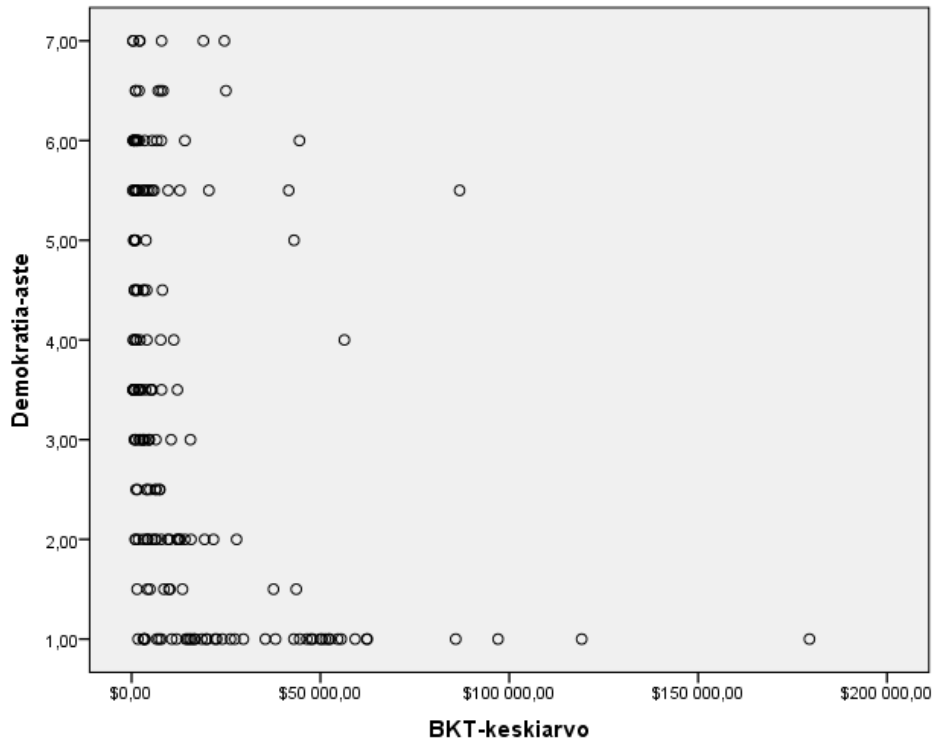
Lukumääräisesti kristittyjä on enemmän kuin muslimeita. Monissa maissa islamin kannatus on hyvin vahvaa, ja joissain valtioissa muslimien määrä lähentelee 100 prosenttia väestöstä. Nämä maat sijaitsevat Lähi-idässä, Afrikassa tai Aasiassa. Kristinuskon kannattajia löytyy laajalti ympäri maailmaa. Vahvin kannatus löytyy Euroopasta, Latinalaisesta Amerikasta sekä yksittäisiltä saarivaltioilta. Myös joissain Afrikan maissa kristinuskon kannatus on erityisen vahvaa.

Seuraavaksi aineistoa tarkastellaan pylväsdiagrammien ja hajontakuvioiden avulla. Pylväsdiagrammien avulla voidaan tarkastella muuttujien määriä. Hajontakuvioiden avulla taas on mahdollista tarkastella muuttujien välistä riippuvuutta ja sitä onko riippuvuus lineaarista. Hajontakuvio myös näyttää mahdolliset poikkeavat havainnot, jotka voivat vaikuttaa korrelaatiokertoimeen. Tarkastellaan ensin bruttokansantuotteen keskiarvoa pylväsdiagrammin avulla sekä bruttokansantuotteen keskiarvon ja demokratia-asteen välistä riippuvuutta hajontakuvion avulla. Näemme, että aineisto ei ole normaalijakautunut. Lisäksi huomaamme, että bruttokansantuotteen keskiarvon jakauma on oikealle vino ja siten positiivisesti vinoutunut.

Pylväsdiagrammi 1. BKT-keskiarvo.

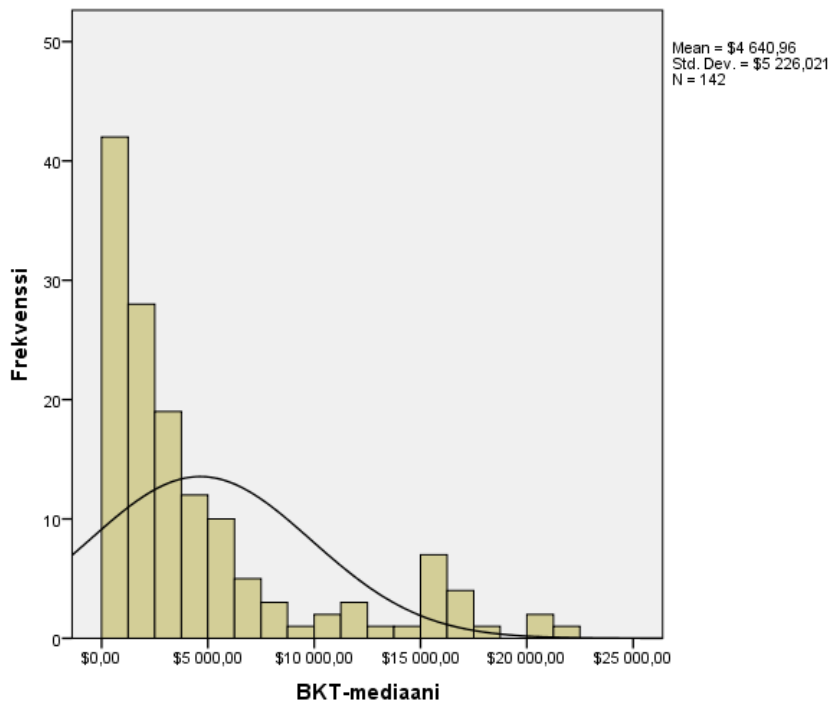

Hajontakuviot 1. BKT-keskiarvo ja demokratia-aste.

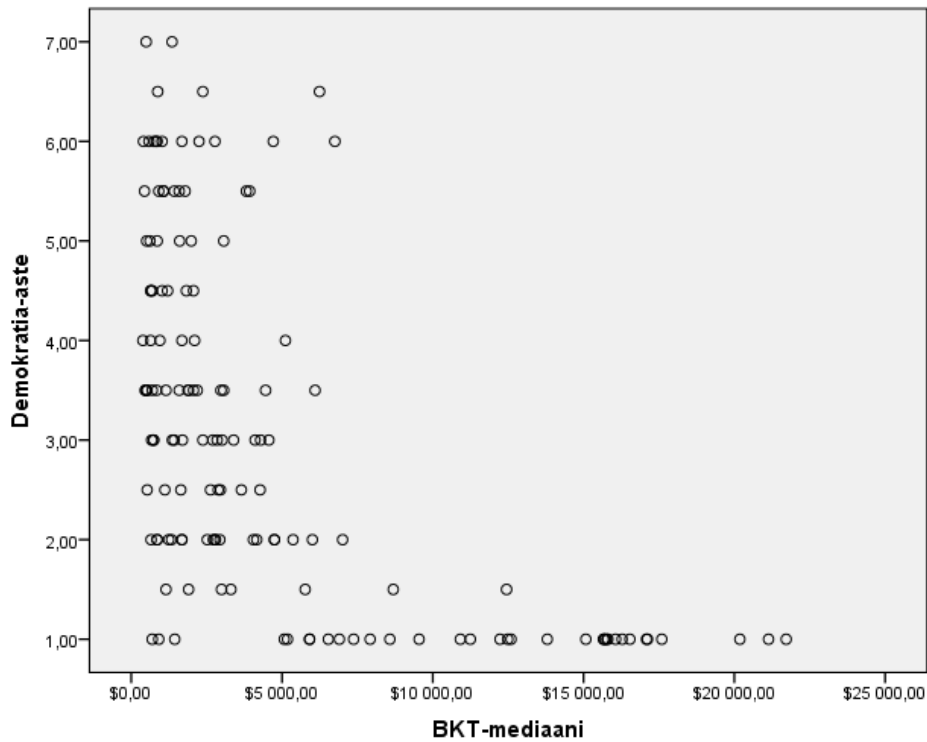
Kun puolestaan tarkastellaan bruttokansantuotteen keskiarvon ja demokratia-asteen välistä hajontakuviota, nähdään, että havaintopisteet ovat jakautuneet selvästi hajontakuviot toiseen päähän.

Pylväsdiagrammi 2. BKT-mediaani.

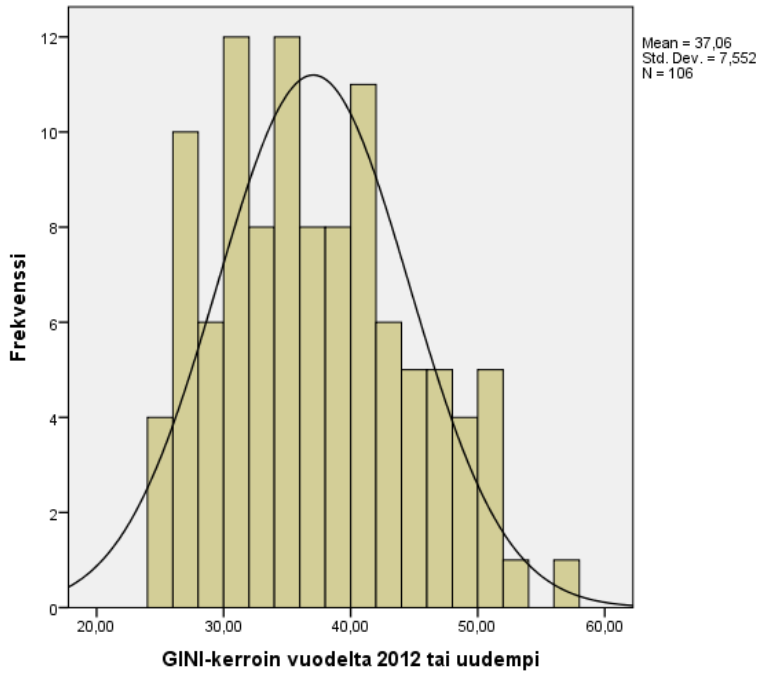

Bruttokansantuotteen mediaanin jakauma muistuttaa pitkälti bruttokansantuotteen keskiarvon jakaumaa, sillä sen jakauma on myös oikealle vino eli positiivisesti vinoutunut. Se ei myöskään ole normaalijakautunut. Bruttokansantuotteen mediaanin ja demokratia-asteen välisessä hajontakuviossa havaintopisteet ovat paljolti sijoittuneet myös hajontakuvion toiseen ääripäähän.

Hajontakuviot 2. BKT-mediaani ja demokratia-aste.

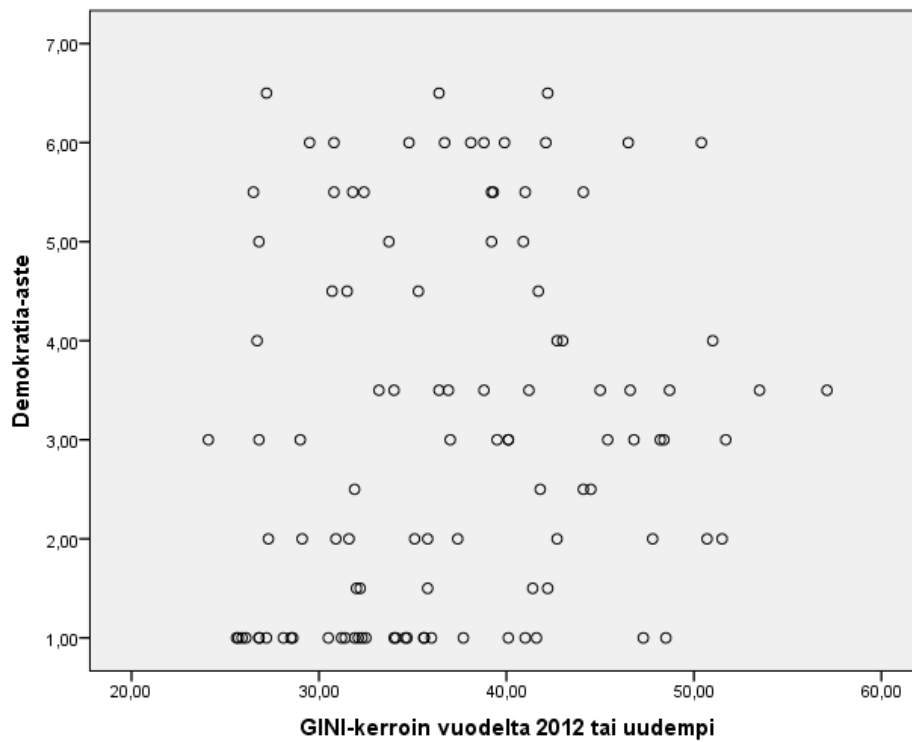

Pylväsdiagrammi 3. Gini-kerroin.

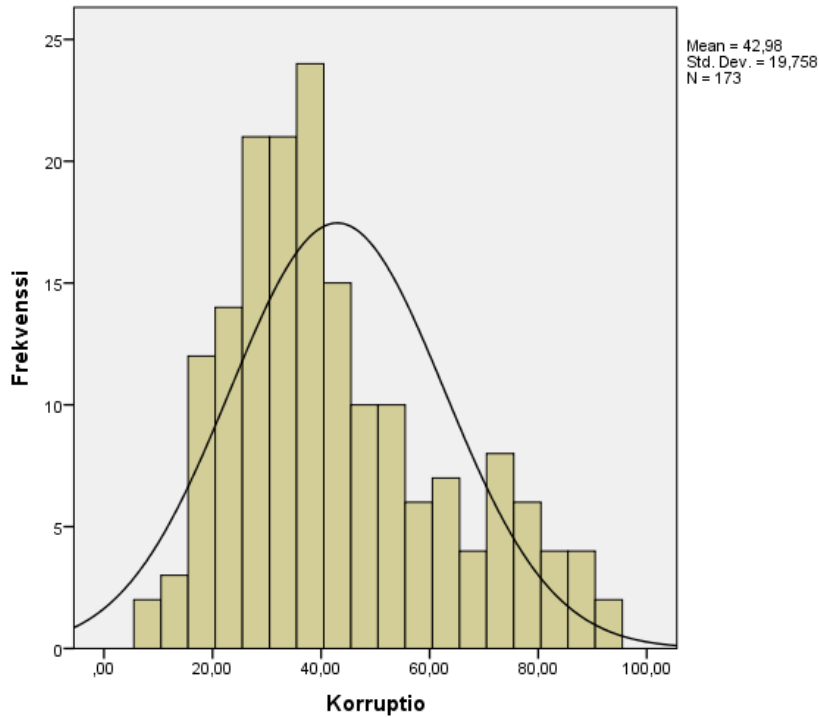

Gini-kertoimen jakauma näyttää jokseenkin normaalilta. Gini-kertoimen ja demokratia-asteen välisessä hajontakuviossa havaintopisteet ovat sijoittuneet satunnaisesti sinne tänne.

Hajontakuviio 3. Gini-kerroin ja demokratia-aste.

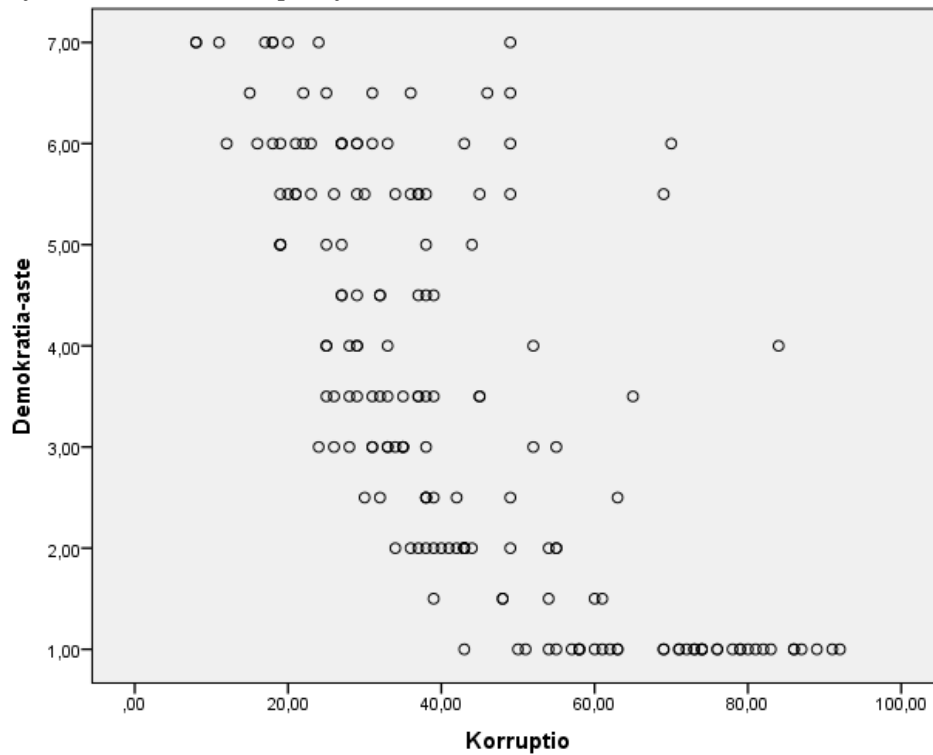

Pylväsdiagrammi 4. Korruptio.

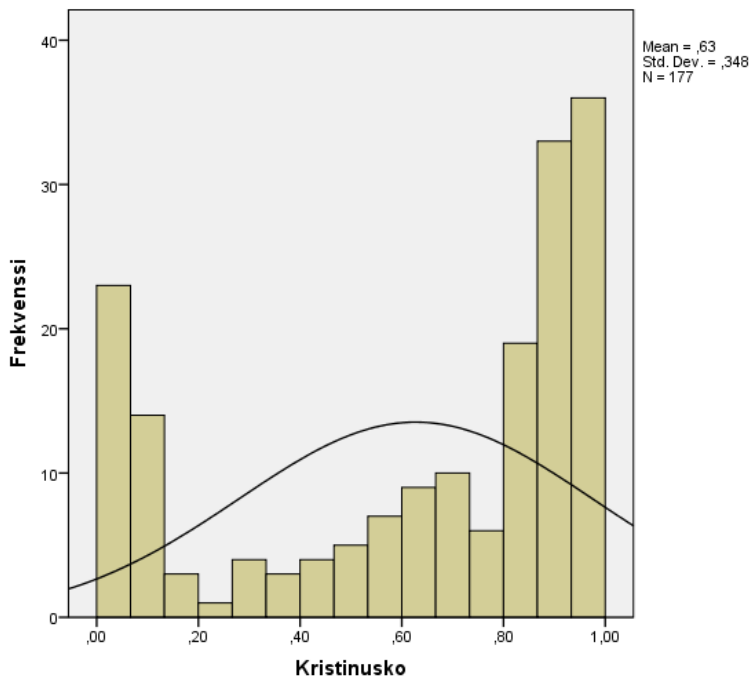

Korruption jakaumaa tarkasteltaessa nähdään, että suuri osa arvoista on sijoittunut asteikon keskivaiheen tuntumaan. Demokratia-asteen ja korruption välisessä hajontakuviossa havaintopisteet ovat levittyneet melko hajanaisesti.

Hajontakuvi 4. Korruptio ja demokratia-aste.

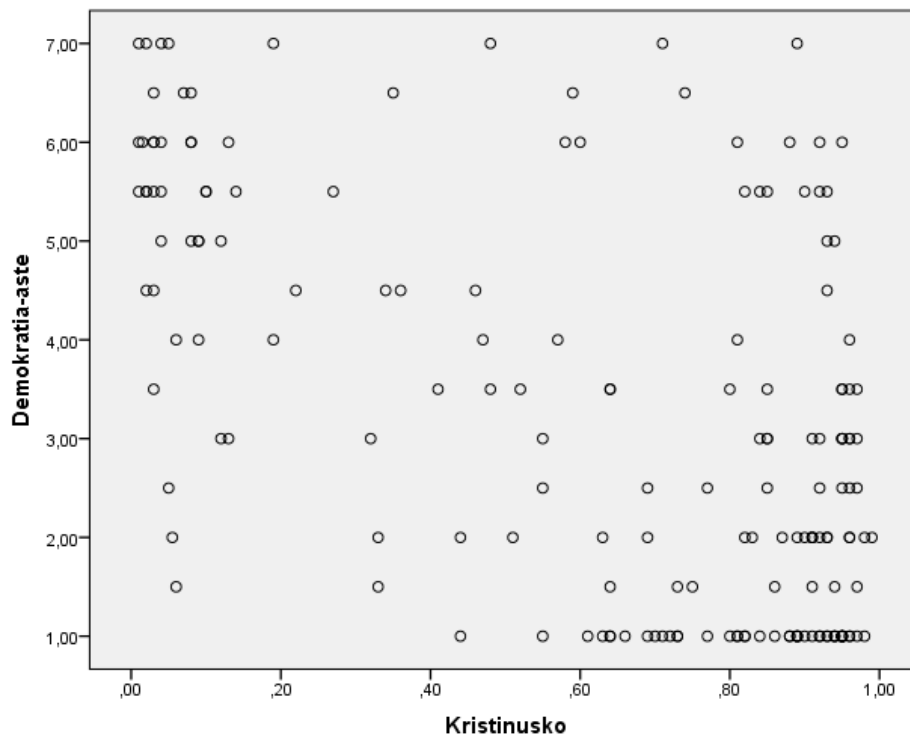

Pylväsdiagrammi 5. Kristinusko.

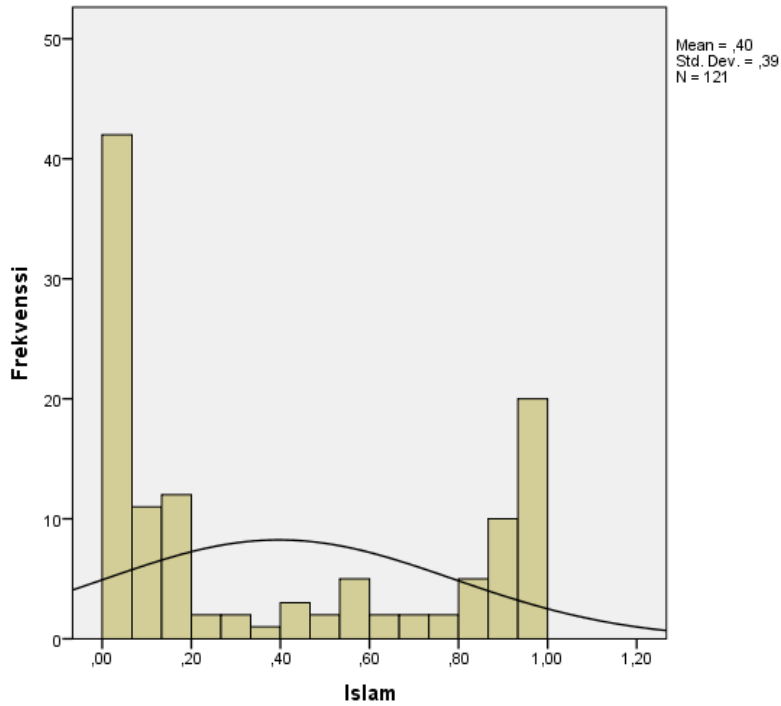

Pylväsdiagrammia tarkasteltaessa nähdään, että kristinuskon jakauma on hiukan vasemmalle vino eli negatiivisesti vinoutunut. Hajontakuviosta huomataan puolestaan, että havaintopisteet ovat tässäkin tapauksessa sijoittuneet hajanaisesti.

Hajontakuvio 5. Kristinusko ja demokratia-aste.

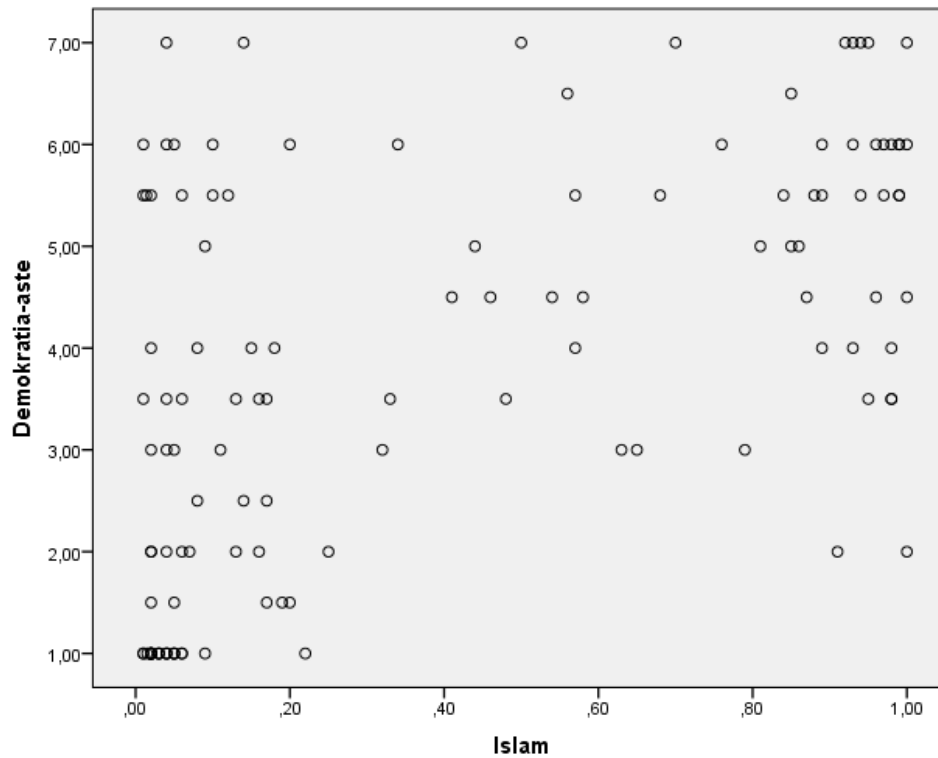

Pylväsdiagrammi 6. Islam.

Islamin jakauma on hyvin niukasti oikealle vino. Sitä tarkasteltaessa nähdään, että jakauman arvot ovat jommassakummassa ääripäässä: joko kannatus on vähäistä tai sitten islamin kannatus on suhteellisen korkealla. Myös islamin ja demokratia-asteen välisessä hajontakuviossa havaintopisteet ovat sijoittuneet melko hajanaisesti.

Hajontakuvio 6. Islam ja demokratia-aste.

Yhteenvedona aineistosta voi sanoa, että se ei näytä olevan normaalijakautunut minkään muun muuttujan paitsi gini-kertoimen kohdalla. Bruttokansantuotteen keskiarvon ja mediaanin jakaumien perusteella näyttää siltä, että maailmassa on paljon köyhiä ja vähän rikkaita maita. Vaikuttaa myös siltä, että rikkaat maat ovat harvoin epädemokraattisia. Molempien uskontojen kohdalla jakaumat edustavat suurimmaksi osaksi jompaakumpaa ääripäätä, eli joko kristittyjä tai muslimeita on yhteiskunnassa paljon tai sitten vain vähän. Siirrytään seuraavaksi tarkastelemaan Pearsonin ja Spearmanin korrelaatioita.

Taulukko 1. Selitettävän ja selittävien muuttujien väliset Pearsonin korrelaatiot.

		Demokratia-aste
Demokratia-aste	Pearson Correlation	1
	N	195
BKT-keskiarvo	Pearson Correlation	-,372**
	N	187
BKT-mediaani	Pearson Correlation	-,584**
	N	142
GINI-kerroin	Pearson Correlation	,169
	N	106
Korruptio	Pearson Correlation	-,717**
	N	173
Kristinusko	Pearson Correlation	-,563**
	N	177
Islam	Pearson Correlation	,566**
	N	121

*p < 0.05, **p < 0.01

Taulukko 2. Selitettävän ja selittävien muuttujien väliset Spearmanin korrelaatiot.

			Demokratia-aste
Spearman's rho	Demokratia-aste	Correlation Coefficient	1,000
		N	195
	BKT-keskiarvo	Correlation Coefficient	-,540**
		N	187
	BKT-mediaani	Correlation Coefficient	-,631**
		N	142
	GINI-kerroin	Correlation Coefficient	,230*
		N	106
	Korruptio	Correlation Coefficient	-,759**
		N	173
	Kristinusko	Correlation Coefficient	-,479**
		N	177
	Islam	Correlation Coefficient	,551**
		N	121

*p < 0.05, **p < 0.01

Pearsonin korrelaatioissa kaikki muut muuttujat paitsi gini-kerroin ovat tilastollisesti merkitseviä. Korruption korrelaatiokerroin on -0,717. Laskemalla korrelaatiokertoimen neliö saadaan selville, että korruptio selittää jopa 51 prosenttia demokratian vaihteluista. Mediaanibruttokansantuotteen korrelaatiokerroin on -0,584, joten se selittää demokratian vaihteluista 34 prosenttia. Kristinuskon korrelaatiokerroin on -0,563 ja se selittää demokratian vaihteluista noin 32 prosenttia. Islamin kohdalla korrelaatiokerroin on 0,566 eli sekin selittää 32 prosenttia demokratian vaihteluista. Bruttokansantuotteen keskiarvon korrelaatiokerroin on puolestaan -0,372 eli se selittää demokratian vaihteluista 13,8 prosenttia.

Spearmanin korrelaatiokertoimen käyttö on perusteltua, koska aineisto ei ole normaalijakautunut. Spearmanin korrelaatioissa kaikki selittävät muuttujat ovat tilastollisesti merkitseviä. Korruption korrelaatiokerroin on -0,759 ja se selittää demokratian vaihteluista 57,6 prosenttia. Mediaanibruttokansantuotteella korrelaatiokerroin on -0,631 ja mediaanibruttokansantuote selittää demokratian vaihteluista melkein 40 prosenttia. Islamin korrelaatiokerroin on puolestaan 0,551 ja sen selitysaste on 30 prosenttia. Bruttokansantuotteen keskiarvon korrelaatiokerroin on -0,540 ja se selittää demokratian vaihteluista 29 prosenttia. Kristinuskon korrelaatiokerroin on -0,479 ja selitysvoima on 23 prosenttia. Gini-indeksin korrelaatiokerroin on 0,230 ja demokratian vaihteluista se selittää 5 prosenttia. Kaikkien muiden muuttujien paitsi kristinuskon ja islamin selitysvoima nousee Spearmanin korrelaatioissa verrattuna Pearsonin korrelaatioon.

Korruption vaikutus demokratian asteen vaihteluihin on selvästi kaikista voimakkain, ja vähäinen korruption määrä on demokratiaa edistävä tekijä. Näin ollen hypoteesi vähäisen korruption vaikutuksesta valtion demokraattisuuteen saa tukea analyysissa. Lisäksi näyttää siltä, että mitä suurempi valtion bruttokansantuotteen keskiarvo on, sitä demokraattisempi valtio on. Sama pätee myös bruttokansantuotteen mediaaniin. Hypoteesit molempien bruttokansantuotteiden positiivisesta vaikutuksesta valtioiden demokratia-asteeseen pitävät siis paikkansa. Kaiken lisäksi hypoteesi siitä, että mediaanibruttokansantuote selittää valtion demokratia-astetta paremmin kuin bruttokansantuotteen keskiarvo käy toteen. Hypoteesi gini-kertoimen vaikutuksesta toteutuu vain Spearmanin korrelaatioissa, ja sen selitysvoima jää muutenkin yllättävän pieneksi. Myös hypoteesit uskontojen kannattajien määrän vaikutuksesta demokratiaan pitävät paikkansa. Kristinuskon kannattajien suuri määrä vaikuttaa valtion demokraattisuuteen positiivisesti, mutta islamin vaikutus on taas päinvastainen: jos valtiossa on paljon muslimeita, valtion demokraattisuus on vähäistä.

Teen aineistolle myös vakioinnin. Kaikki muuttujat vakioidaan, ja verrataan muuttuvatko korrelaatiot

vakioinnin seurauksena. Ensimmäisessä vakioinnissa tarkastellaan demokratian ja bruttokansantuotteen keskiarvon välistä suhdetta. Tässä vakioinnissa jätetään kuitenkin mediaanibruttokansantuote pois, koska keskiarvo ja mediaani poissulkevat toisensa mitatessaan melkein samaa asiaa. Bruttokansantuotteen mediaanin vakioinnissa jätetään puolestaan pois bruttokansantuotteen keskiarvo. Kristinusko ja islam ovat myös toisensa poissulkevia, joten kristinuskon korrelaatiota laskettaessa islam jätetään pois ja päinvastoin.

Taulukko 3. Korrelaatiovakioinnit.

Control Variables			Demokratia-aste	BKT-keskiarvo
GINI-kerroin & Korruptio & Kristinusko & Islam	Demokratia-aste	Correlation	1,000	,196
		Significance (2-tailed)	.	,160
		df	0	51
	BKT-keskiarvo	Correlation	,196	1,000
		Significance (2-tailed)	,160	.
		df	51	0

Control Variables			Demokratia-aste	BKT-mediaani
GINI-kerroin & Korruptio & Kristinusko & Islam	Demokratia-aste	Correlation	1,000	,112
		Significance (2-tailed)	.	,449
		df	0	46
	BKT-mediaani	Correlation	,112	1,000
		Significance (2-tailed)	,449	.
		df	46	0

Control Variables			Demokratia-aste	GINI-kerroin
Korruptio & Kristinusko & Islam & BKT-mediaani & BKT-keskiarvo	Demokratia-aste	Correlation	1,000	,229
		Significance (2-tailed)	.	,121
		df	0	45
	GINI-kerroin	Correlation	,229	1,000
		Significance (2-tailed)	,121	.
		df	45	0

Control Variables			Demokratia-aste	Korruptio
BKT-mediaani & BKT-keskiarvo & GINI-kerroin & Kristinusko & Islam	Demokratia-aste	Correlation	1,000	-,534
		Significance (2-tailed)	.	,000
		df	0	45
	Korruptio	Correlation	-,534	1,000
		Significance (2-tailed)	,000	.
		df	45	0

Control Variables			Demokratia-aste	Kristinusko
Korruptio & BKT-mediaani & BKT-keskiarvo & GINI-kerroin	Demokratia-aste	Correlation	1,000	-,418
		Significance (2-tailed)	.	,000
		df	0	81
	Kristinusko	Correlation	-,418	1,000
		Significance (2-tailed)	,000	.
		df	81	0

Control Variables			Demokratia-aste	Islam
Korruptio & BKT-mediaani & BKT-keskiarvo & GINI-kerroin	Demokratia-aste	Correlation	1,000	,248
		Significance (2-tailed)	.	,070
		df	0	52
	Islam	Correlation	,248	1,000
		Significance (2-tailed)	,070	.
		df	52	0

Vakioinnin tulokset poikkeavat Pearsonin ja Spearmanin korrelaatioista. Huomattavin muutos on se, että kaikkiaan neljä selittävää muuttujaa menettää tilastollisen merkitsevyytensä. Ainoiksi tilastollisesti merkitseviksi muuttujiksi jäävät korruptio ja kristinusko. Korruption korrelaatiokerroin on -0,534 ja se selittää demokratian vaihteluista 29 prosenttia. Vakioinnin jälkeenkin korruption vaikutus valtioiden demokraattisuuteen on ilmeinen. Kristinuskon korrelaatiokerroin on -0,418 sen

selittäessä demokratian vaihteluista 17 prosenttia. Näyttää siis siltä, että suuri kristittyjen määrä on hyväksi demokratialle.

Merkillepantavaa on bruttokansantuotteen keskiarvon ja bruttokansantuotteen mediaanin tilastollisen merkitsevyyden häviäminen vakioinnin tuloksena. Tuloksia voi selittää se, että mediaanibruttokansantuote ja gini-kerroin mittaavat pitkälti samaa asiaa, ja näin ollen ne syövät toistensa vaikutusta. Niiden vaikutus voikin oikeasti olla vahvempi kuin mitä vakiointi antaa ymmärtää.

Vakiointi voi keinotekoisesti laimentaa muiden tekijöiden vaikutusta ja joskus se voi pienentää korrelaatioita liikaa eli ylikorjata niitä. Ensisijainen tulos on vakioimaton, ja vakioidut puolestaan toissijaisia. Vakioinnin avulla voidaan tarkastella, kuinka vahvoja korrelaatiot loppujen lopuksi ovat.

7. Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu taloudellisten tekijöiden sekä korruption ja uskonnon kannattajien määrän vaikutusta valtioiden demokraattisuuteen. Demokratiaan siirtyminen voi tapahtua sodan, vallankaappauksen tai juuri taloudellisten muutosten seurauksena. Demokratiaan vaikuttavat monet tekijät, eikä demokratian saavuttaminen tai säilyminen ole vain parista tekijästä kiinni. Jokaisella valtiolla on omanlaisensa sekoitus historiaa, kulttuuria, uskontoa ja etnisyyttä, ja tämä sekoitus vaikuttaa valtion tasapainoisuuteen ja suorituskykyyn.

Siitä lähtien, kun Seymour Lipset (1959) julkaisi kuuluisan modernisaatio-teoriansa, tutkijat ovat käyneet debattia sen puolesta ja sitä vastaan. Demokratian ja talouden välinen suhde onkin monisävyinen. Ajatus taloudellisen kehityksen ja demokratian välisestä voimakkaasta riippuvuussuhteesta elää vahvana. Näin ollen talouskasvun myötä demokratian mahdollisuuksien nähdään paranevan. Mutta kuten tiedämme, asia ei ole näin yksinkertainen. Se, että valtio on rikas tai että se nauttii suuresta talouskasvusta ei tarkoita automaattisesti sitä, että se on myös demokraattinen. Selitystä tähän ollaan haettu tarkastelemalla esimerkiksi taloudellista eriarvoisuutta. Taloudellisella eriarvoisuudella viitataan yhteiskunnan tulo- ja varallisuuseroihin.

Tämä tutkielma tuo yhden uuden näkökulman taloudellisen eriarvoisuuden ja demokratian välisen suhteen tarkasteluun käyttämällä mediaanibruttokansantuotetta. Tutkielmassa taloudellisia selittäviä tekijöitä ovat bruttokansantuotteen keskiarvo ja mediaani sekä gini-kerroin. Muita selittäviä tekijöitä ovat valtioiden korruption aste sekä kristittyjen ja muslimien osuus väestöstä. Näiden tekijöiden ja demokratian välistä suhdetta on tarkasteltu korrelaatioiden avulla. Sekä parametrisessä että epäparametrisessä korrelaatioissa kaikki tekijät gini-kerrointa lukuunottamatta ovat tilastollisesti merkitseviä ennen vakiointeja. Taloudellisista tekijöistä mediaanibruttokansantuote selittää demokratian vaihteluita parhaiten. Tutkimuksissa perinteisesti käytetyn bruttokansantuotteen keskiarvon selitysvaiva ei ole läheskään yhtä hyvä. Gini-kertoimen avulla on aiemmin tutkittu taloudellista epätasa-arvoa, mutta tässä tutkimuksessa sen vaikutus jää arveltua pienemmäksi.

Kaikista selittäväistä tekijöistä yhden tekijän merkitys on kuitenkin kiistaton: korruption vaikutus demokratiaan pysyy merkittävänä myös vakioinnin jälkeen. Korruption vaikutusta pystyi jo ennakoimaan teorian ja aiemman tutkimuksen perusteella, mutta siitäkin huolimatta sen vaikutus on

yllättävän vahva. Korruptio vaikuttaa siihen, kuinka koko hallinto ja yhteiskunta toimivat. Vaikka demokratiolla olisi yhteiskunnassa vakiintunut asema, korruptio ja huono hallinto voivat jatkua tästä huolimatta. Yhteiskunnasta täytyykin löytyä oikeanlaista sosiaalista pääomaa, jotta korruptio saadaan kitkettyä. Korruption määrä ja vakavuus vaihtelevat eri maiden välillä huomattavasti. Joissain valtioissa korruption negatiivisia vaikutuksia koko yhteiskunnalle ei välttämättä edes kunnolla ymmärretä, vaan korruptio nähdään luonnollisena osana toimintakulttuuria. Tutkimustiedon valossa yhteiskuntien tulisikin kiinnittää entistä enemmän huomiota korruption kitkemiseen.

Hypoteesit kristittyjen ja muslimien osuuden vaikutuksesta demokratiaan pitävät myös paikkansa. Kristittyjen osuus väestöstä on toinen muuttujista, jonka merkitsevyys säilyy kaikissa analyysin vaiheissa. Kun yhteiskunnassa on paljon kristittyjä, demokratia on todennäköisempää. Demokratiaan suhtautuminen on kuitenkin vaihdellut myös kristinuskon sisällä eri aikoina. Kristinuskon haaroista protestanttisuus suhtautuu uskonnon vapauteen ja pluralismiin kaikista vapaamielisimmin. Protestanttisuus korostaa lisäksi kapitalistisen järjestelmän ja modernisaation tärkeyttä, ja nämä tekijät edesauttavat demokratiaa. Katolinen ja ortodoksinen kirkko ovat suhtautuneet demokratian periaatteisiin nihkeämmin, mutta ne ovat pyrkineet muuntautumaan ajan saatossa modernin yhteiskunnan muutoksiin. (Woodberry & Shah 2004, 51; Anckar 2011, 38;41,42,45.) Ehkä demokratian ja kristinuskon välistä positiivista riippuvuussuhdetta voi selittää se, että kristityt yhteiskunnat pääsivät osaksi modernisaatiota aiemmin kuin muslimimaat ja siten ne ovat taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kehittyneempiä. Tämän kehityksen seurauksena myös uskonnon rooli yhteiskunnassa on pienentynyt.

Tutkimuksen tulosten mukaan näyttää siltä, että muslimien suuri määrä puolestaan vähentää demokratian todennäköisyyttä. Uskonnon vaikutusta tarkasteltaessa on hyvä kuitenkin olla kriittinen. Kuten uskonto-kappaleessa jo tuotiin esille, monet muslimienemmistöiset yhteiskunnat rakentuvat erilaisten toimintaperiaatteiden varaan, ja uskonto vaikuttaa lähestulkoon kaikilla yhteiskunnan osaluilla. Sitä paitsi muslimimaissa yhteiskunnalliseen tilanteeseen vaikuttavat muutkin tekijät kuin vain tässä analyysissä käytetyt selittävät tekijät. Ehkä tulevaisuudessa taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen myötä uskonnon vahvaa roolia aletaan kyseenalaistamaan myös muslimimaissa. On hyvä muistaa, että kumpikaan tutkimuksessa käytetyistä uskonnoista ei ole este demokratialle. Kyse on pikemminkin siitä, että uskontoa voidaan käyttää joko demokratian oikeuttamiseen tai sitä vastaan riippuen valtaapitävien näkemyksistä. Demokratian onnistumisen taustalla onkin sekoitus uskontoa, kulttuuria ja historiaa (Anckar 2011, 136,169, 170).

Jos tutkimuksessa olisi tarkasteltu ihmisten uskonnollisuuden astetta, tulokset olisivat voineet antaa erilaisen käsityksen uskonnon asemasta yhteiskunnassa. Ihmiset voivat kuulua johonkin kirkkokuntaan, mutta eivät arjessaan ja sisimmässään oikeasti harjoita uskontoa. Selviä eroavaisuuksia onkin löydettävissä kristittyjen ja muslimimaiden välillä. Monissa länsimaissa kristinuskon valta-asemasta huolimatta monet ihmiset ilmoittavat olevansa agnostikkoja. Tämä ei sinänsä yllätä, sillä länsimaissa uskontojen kannatus on laskenut ja yhteiskuntia kutsuttu maallistuneiksi. Länsimaissa ja kristityissä valtioissa ihmisillä on vapaus olla myös uskomatta mihinkään. Kristityt yhteiskunnat sallivat ihmisille suuremman valinnanvapauden uskontojen suhteen. Näin ei kuitenkaan välttämättä ole muslimimaissa, vaan yhteiskunnan puolelta tulee suuri paine kuulua islaminuskoon. Muslimit eivät myöskään kyseenalaista uskonnollista auktoriteettia niin helposti kuin länsimaalaiset ihmiset. Tilastojen perusteella voikin näyttää siltä, että islamin kannatus kattaa lähestulkoon koko yhteiskunnan. Kun ihmisiltä on kysytty erikseen heidän uskostaan ja sen vahvuudesta, tulokset eivät olekaan linjassa islamin kannattajien määrän kanssa. Tämä on selvinnyt kyselyissä, joissa on tarkasteltu ihmisten uskonnollisuuden astetta (esim. World Values Survey).

Palataanpa vielä tutkielman pääpainotukseen eli taloudellisiin tekijöihin. Taloudellinen eriarvoisuus vaikuttaa sosiaaliseen pääomaan ja myös demokratiaan. Yhteiskunnissa, joissa on paljon taloudellista epätasa-arvoa, on vähemmän sosiaalista pääomaa verrattuna yhteiskuntiin, joissa tulonjako on tasa-arvoisempaa. (Badescu & Uslaner 2003.) Yleisesti valtioiden rikkauten kokonaisuutta on tarkasteltu bruttokansantuotteen keskiarvon avulla, mutta se ei kerro taloudellisesta tasa-arvosta paljoakaan. Rikkailla mailla on toki enemmän varallisuutta, jota ne voivat jakaa kansalaisilleen, mutta eri asia on se, haluaako valtio jakaa tätä varallisuutta kansalaisille vai antaako se vain pienen väestönsosan nauttia siitä.

Gini-kerrointa on puolestaan käytetty kuvaamaan tulojaon tasa-arvoisuutta, mutta sitä käytettäessä on hyvä olla tarkkaavainen. Valtion gini-arvo voi olla alhainen, mutta se ei suinkaan tarkoita, että kansalaiset nauttisivat taloudellisesta hyvinvoinnista. Alhainen gini-arvo voi kertoa lähinnä siitä, että köyhyys kansalaisten kesken on jakautunut tasaisesti. Esimerkkinä tästä käy Ukraina, jonka gini-arvo on maailman alhaisin (Maailmanpankki 2014). Pohjoismaissa gini-arvot ovat hyvin lähellä Ukrainan tasoa, mutta näissä yhteiskunnissa taloudellinen hyvinvointi on oikeasti korkeammalla tasolla ja hyvinvointi on suhteellisen tasaisesti jakautunutta.

Taloudellisella eriarvoisuudella on merkitystä poliittisen järjestelmän toimivuudelle. Eriarvoisuus vaikuttaa ihmisten kokemaan tyytyväisyyteen ja järjestelmälle annettavaan tukeen. Suuri taloudellinen epätasa-arvo lisää väestön jakautumista, ja tuloerojen kasvu horjuttaa demokratian perustuksia. Kun osa kansalaisista tippuu taloudellisen kehityksen kyydistä, se on haitallista loppupeleissä koko yhteiskunnalle. Tämä on nähtävissä nykypäivän politikassa ympäri maailmaa. Ihmiset ovat valmiita protestoimaan huonon taloustilanteen ja työttömyyden takia. Kamppailu rajallisista resursseista voi kärjistyä konflikteiksi, jotka järkyttävät yhteiskunnallista vakautta. Vakauden järkkyessä myös taloudellinen toiminta vaikeutuu ja investoinnit vähenevät. Pelkkä talouskasvu itsessään ei siis riitä, jos ihmiset eivät pääse nauttimaan talouskasvun hedelmistä riittävässä määrin.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tapana tehdä kaikenkattavia yleistyksiä. Vaikka talouskasvun ja demokratian välinen riippuvuussuhde on ilmeinen useimpien valtioiden kohdalla, löytyy aina yksittäistapauksia, joihin yleistettävyydet eivät päde. Jotkin autoritaariset valtiot ovat nauttineet vauhdikkaasta talouskasvusta, mutta yhteiskunnassa ei ole tapahtunut demokraattista kehitystä. Esimerkkinä tästä käy nykypäivän Kiina. Kiinan kaltaisen maan tapauksessa näyttää siltä, että ihmiset ovat valmiita luopumaan kansalaisvapauksistaan, jos he pääsevät nauttimaan talouskasvusta. Tulevaisuus näyttää mitä tapahtuu sitten, jos ja kun talouskasvu loppuu ja ihmisten toimeentulo vähenee. Tehokkuuden ja talouskasvun näkökulmasta demokratioita voidaan kritisoida siitä, että ne huomioivat kansalaisten tarpeita liikaa. Tällaisina ylimääräisinä valtion taloutta nakertavina kuluerinä voidaan pitää esimerkiksi halpaa terveydenhoitoa ja koulutusta. Nämä kuluerät pitäisikin nähdä ennemmin sijoituksina yhteiskunnalliseen vakauteen ja hyvinvointiin, mikä palvelee kaikkia kansalaisia pitkällä tähtäimellä. Tuloja tasa-arvoistamalla voidaan esimerkiksi tarjota kansalaisille mahdollisuus koulutukseen ja samalla luodaan myös pohja talouskasvulle. Pohjoismaiset hyvinvointivaltiot ovat loistava esimerkki siitä, kuinka tulojakoa tasa-arvoistamalla luodaan yhteistä hyvää.

Tämän tutkimuksen tulosten valossa taloudellisen eriarvoisuuden hillitsemisellä on merkitystä demokratian toimivuudelle. Mediaanibruttokansantuote tuo tarvittavaa uutta näkökulmaa taloudellisen eriarvoisuuden tarkasteluun pelkän gini-kertoimen lisäksi. Kyse ei ole siitä, etteikö taloudellista eriarvoisuutta saisi ilmetä lainkaan. Kyse on pikemminkin siitä, että räikeä epätasa-arvoisuus ei ole hyväksi yhteiskunnalle ja tätä epätasa-arvoa on mahdollista vähentää yhteiskunnan taholta. Demokratian kannalta on suotuisaa, että väestön enemmistöllä on kohtuullinen tulotaso, ja

silloin ei haittaa, vaikka tulonjakauma olisi jossakin määrin epätasainen. Yhtenä esimerkkinä tästä toimii Yhdysvallat, jossa tuloerot voivat olla suuria, mutta enemmistöllä kansalaisista on tarpeeksi tyydyttävä tulotaso. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tasainen tulonjakauma ei sinänsä hyödytä, jos kaikki ihmiset ovat tasapuolisesti yhtä köyhiä, kuten Ukrainassa. Yksinkertaistaen voidaan siis sanoa, että demokratiaa ei edistä se, että kaikki ovat tasapuolisesti yhtä köyhiä (matala gini-kerroin ja matala mediaanibruttokansantuote), vaan se, että edes puolella väestöstä on kohtuullinen toimeentulo (kohtuullisen korkea mediaanibruttokansantuote).

On muistettava, että demokratisoitumisprosessi on pitkä ja kivinen, ja positiivisia muutoksia yhteiskunnassa voidaan nähdä vasta vuosien kuluttua. Demokraattisten arvojen juurtuminen vie aikaa. Taloudellisen eriarvoisuuden hillitseminen ja riittävän tulotason tarjoaminen ihmisille kuitenkin edistää yhteiskunnallista vakautta ja tyytyväisyyttä ja siten demokratiaa. Tehokkaan ja reilun taloudellisen järjestelmän toimiminen perustuu sosiaaliseen pääomaan ja ihmisten väliseen luottamukseen sekä yhteistyöhön. Samat asiat auttavat korruption kitkemisessä. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että demokraattisten instituutioiden pelkkä olemassaolo ei varmista demokratian toimivuutta, jos ihmiset eivät oikeasti kunnioita demokraattisia arvoja (Setälä 2006,6).

Tutkimusta voi pitää onnistuneena siinä mielessä, että tilastollinen voima ja löydösten vahvuus riittivät hyvin todentamaan hypoteesit. Tulee kuitenkin muistaa, että tutkimuksen tulokset valottavat selittävien tekijöiden yhteyttä demokratian vaihteluihin, mutta eivät voi todistaa kausaalisuhdetta. Jatkotutkimusta ajatellen demokraattisuuden ja sitä selittävien tekijöiden välistä suhdetta tulisi tutkia aikasarja-analyysin avulla. Siten voitaisiin selvittää muun muassa, onko tavallisempaa, että mediaanibruttokansantuotteen nousua seuraa demokratia-asteen nousu vai seuraako demokratia-asteen noususta mediaanibruttokansantuotteen nousu. Näin selittävien tekijöiden vaikutuksesta demokratiaan voisi saada syvällisempää tietoa.

Lähdeluettelo

Primäärilähteet

Freedom House (2015). Saatavissa: <<https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2015/table-country-ratings>>, luettu 23.9.2017.

Maaailmanpankki (2017). Saatavissa: <<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2014&start=1960>>, luettu 15.9.2017.

Giving What We Can (2016). Saatavissa: <https://www.givingwhatwecan.org/post/2016/05/giving-and-global-inequality/>, luettu 2.9.2017.

Maaailmanpankki (2017). Saatavissa: <<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=SI.POV.GINI&country=>>, luettu 2.9.2017.

Transparency International (2014). Saatavissa: <<https://www.transparency.org/cpi2014/results>>, luettu 25.9.2017.

The Association of Religion Data Archives (2012). Saatavissa: <<http://www.thearda.com/internationalData/>>, luettu 2.11.2017.

Sekundaarilähteet

Acemoglu, Daron & Thierry Verdier (2000), "The Choice Between Market Failure and Corruption", *The American Economic Review*, 90 (1): 194–211.

Acemoglu, Daron & James Robinson (2006), *Economic Origins of Dictatorship and Democracy*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

Acemoglu, Daron, Simon Johnson, James Robinson & Pierre Yared (2008), "Income and Democracy", *American Economic Review* 98 (3): 808–84.

Acemoglu, Daron, Suresh Naidu, Pascual Restrepo & James Robinson (2014), "Democracy Does Cause Growth". National Bureau of Economic Research.

- Alesina, Alberto, Nouriei Roubini & Gerald Cohen (1997), *Political Cycles and the Macroeconomy*. Cambridge: MIT Press.
- Anckar, Carsten & Dag Anckar (1995), "Size, Insularity and Democracy", *Scandinavian Political Studies* 18, 211–229.
- Anckar, Carsten (2011), *Religion and Democracy: A Worldwide Comparison*. London & New York: Routledge.
- Anderson, Christopher & Christine Guillory (1997), "Political Institutions and Satisfaction with Democracy: A Cross-National Analysis of Consensus and Majoritarian Systems", *American Political Science Review*, 91(1): 66–81.
- Anderson, John (2004), "Does God Matter, and if so Whose God? Religion and Democratization", *Democratization* 11: 192–217.
- Ansell, Ben & David Samuels (2010), "Inequality and Democratization: A Contractarian Approach", *Comparative Political Studies* 43 (12): 1543–1574.
- Babst, Dean (1964), "Elective Governments – A Force For Peace", *The Wisconsin Sociologist* 3 (1): 9-14.
- Badescu, Gabriel & Eric Uslaner (2003) (toim.), *Social capital and the transition to democracy*. London and New York: Routledge.
- Barber, Benjamin (1984), *Strong Democracy. Participatory Politics for a New Age*. Berkeley: University of California Press.
- Barro, Robert (1997) *Getting it Right: Markets and Choices in a Free Society*. Cambridge: MIT Press.
- Barro, Robert (1999), "Determinants of democracy", *Journal of Political Economy* 107 (6): 158-183.
- Beitz, Charles (1989), *Political Equality*. Oxford: Princeton University Press.
- Bengtsson, Åsa & Kimmo Grönlund (2005), "Muu poliittinen osallistuminen". Teoksessa Paloheimo, Heikki (toim.), *Vaalit ja demokratia Suomessa*. Helsinki: WSOY.
- Beramendi, Pablo & Christopher Anderson (2008), *Democracy, inequality and representation: a comparative perspective*. New York: Russell Sage Foundation.
- Birch, Anthony (2001), *The Concepts and Theories of Modern Democracy*. Toinen painos. London & New York: Routledge.
- Blanton, Richard & Lane Fargher (2015), "With moralizing gods, exclusion reigns", *Science* 350

(6259): 393.

Blaydes Lisa & James Lo (2011), "One man, one vote, one time? A model of democratization in the Middle East", *Journal of Theoretical Politics* 24(1): 110-146.

Bobbio, Norberto (1990), *Liberalism and democracy*. London: Verso.

Boix, Carles (2003), *Democracy and Redistribution*. New York: Cambridge University Press.

Boix, Carles & Susan Stokes (2003), "Endogenous Democratization", *World Politics* 55 (4): 517-549.

Boix, Carles (2006), "The Roots of Democracy". *Policy Review* 135 (3).

Bourdieu, Pierre (1986), "Forms of Capital". Teoksessa J. G. Richardson (toim.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology and Education*, 241–260. New York: Greenwood Press.

Bueno de Mesquita, Bruce, Alastair Smith, Randolph M. Siverson & James D. Morrow (2003), *The Logic of Political Survival*. Cambridge: MIT Press.

Bunce, Valerie (2001), "Democratization and Economic Reform", *Annual Review of Political Science* 4: 43–65.

Cain, Bruce, Russell Dalton & Susan Scarrow (2003), "Democratic publics and democratic institutions". Teoksessa Cain, Bruce, Russell Dalton & Susan Scarrow (toim.), *Democracy Transformed? Expanding Political Opportunities in Advanced Industrial Democracies*. Oxford: Oxford University Press.

Callaghy, Thomas (1993), "Political passions and economic interests". Teoksessa Callaghy, Thomas & John Ravenhill (toim.), *Hemmed in*, 463-519. New York: Columbia University Press.

Cederman, Lars-Erik; Kristian Gleditsch & Halvard Buhaug (2013), *Inequality, Grievances, and Civil War*. Cambridge: Cambridge University Press.

Center for Systemic Peace (2017), *The Polity Project*. Saatavissa: <<http://www.systemicpeace.org/polityproject.html>>, luettu 10.12.2017.

Christiano, Thomas (1993), "Social Choice and Democracy". Teoksessa David Copp, Jean Hampton & Jon E. Roemer (toim.), *The Idea of Democracy*, 173-195. Cambridge: Cambridge University Press.

Constant, Benjamin (1988), *Political writings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dahl, Robert (1971), *Polyarchy: Participation and opposition*. New Haven: Yale University Press.

Dahl, Robert (1989), *Democracy and its Critics*. New Haven and London: Yale University Press.

Dahl, Robert (1998), *On democracy*. New Haven and London: Yale University Press.

Dahl, Robert (2005), "What political institutions does large-scale democracy require?" *Political Science Quarterly* 120 (2): 187–97.

Deliberatiivisen demokratian instituutti (2017), *Deliberatiivinen demokratia*. Saatavissa: <http://www.deliberaatio.org/~delibero/wordpress/?page_id=145>, luettu 27.10.2017.

Demokratiasanasto (2015), *Suora demokratia*. Saatavissa: <<http://www.termipankki.fi/ext/demokratiasanasto/netmot.exe?UI=figr&height=190&qfind=suora%20demokratia>>, luettu 27.10.2017.

Demokratiasanasto (2015), *Osallistuva demokratia*. Saatavissa: <<http://www.termipankki.fi/ext/demokratiasanasto/netmot.exe?page=results&UI=figr&SearchWord=osallistuva+demokratia&Opt=1&dic=1>>, luettu 27.10.2017.

Denk, Thomas & Daniel Silander (2011), "Problems in paradise? Challenges to future democratization in democratic states", *International Political Science Review* 33 (1): 25–40.

Diamond, Larry & Juan Linz (1989), "Introduction: Politics, Society, and Democracy in Latin America,". Teoksessa Larry Diamond, Juan Linz & Seymour Lipset (toim.), *Democracy in Developing Countries: Latin America*. Boulder: Lynne Rienner.

Diamond, Larry (1992), "Economic development and democracy reconsidered". Teoksessa: Marks, Gary & Larry Diamond (toim.), *Reexamining democracy: Essays in honor of Seymour Martin Lipset*. Newbury Park: Sage Publications.

Diamond, Larry (1995), "Democracy and economic reform". Teoksessa Edward P. Lazear (toim.), *Economic transition in Eastern Europe and Russia*, 107-158. Stanford, CA: Hoover Institution Press.

Diamond, Larry & Svetlana Tsalik (1999), "Size and democracy: The case for decentralization". Teoksessa Diamond Larry (toim.), *Developing democracy: Towards consolidation*, 117-160. Baltimore, MD: The John Hopkins University Press.

Esposito, John & Dalia Mogahed (2008), *Who Speaks for Islam? What a Billion Muslims Really Think*. New York: Gallup Press.

Evans, Peter (1979), *Dependent development*. Princeton: Princeton University Press.

Farrell, David & Ian McAllister (2006), "Voter Satisfaction and Electoral Systems: Does Preferential Voting in Candidate-Centred Systems Make a Difference?", *European Journal of Political Research*, 45(5): 723–49.

Finér, Lauri (2017), "Gini-kerroin aliarvioi eriarvoisuutta", Veropolitiikka-blogi. 18.10.2017. Saatavissa: <<https://veropolitiikka.wordpress.com/2017/10/18/gini-kerroin-aliarvioi-eriarvoisuutta/>>, luettu 5.12.2017.

Fish, Steven & Omar Chodhry (2007), "Democratization and Economic Liberalization in the Postcommunist World", *Comparative Political Studies* 40 (3): 254-282.

Freedom House (2015), luettavissa <<https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2015/methodology>>, luettu 22.10.2016.

Friedman, Milton (1962), *Capitalism and freedom*. Chicago: University of Chicago Press.

FSD Menetelmäopas (2004), *Korrelaatio ja riippuvuusluvut*. Saatavilla: <<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/korrelaatio/korrelaatio.html>>, luettu 5.12.2017.

Fukuyama, Francis (1992), *The End of History and the Last Man*. New York: Free Press.

Galbreath, David (2012), "Securitizing Democracy and Democratic Security: A Reflection on Democratization Studies", *Democracy and Security* 8 (1): 28-42.

Girling, John (2002), *Corruption, Capitalism and Democracy*. London: Routledge.

Gleditsch, Kristian & Håvard Hegre (2014), "Regime Type and Political Transition in Civil War". Teoksessa DeRoen Karl & Edward Newman (toim.), *Routledge Handbook of Civil War, 145-156*. London: Routledge.

Goodin, Robert, Bruce Headey, Ruud Muffels & Henk-Jan Dirven (1999), *The Real Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Cambridge University Press.

Grönlund, Kimmo & Maija Setälä (2006), "Sosiaalinen pääoma". Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Suomen demokratiaindikaattorit*, 154–170. Helsinki: Oikeusministeriö.

Habermas, Jürgen (1996), *Between Facts and Norms*. Cambridge: MIT Press.

Hadenius, Axel (1992), *Democracy and Development*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hadenius, Axel & Jan Teorell (2005), Assessing alternative indices of democracy. Committee on Concepts and Methods – Working Paper Series No 6.

Halperin, Morton, Joseph Siegle & Michael Weinstein (2010), *The Democracy Advantage: How Democracies Promote Prosperity and Peace*. New York: Routledge.

Hegre, Håvard (2014), "Democracy and Armed Conflict", *Journal of Peace Research* 51(2): 159-172.

Held, David (1995), *Democracy and the Global Order: From the Modern State to Cosmopolitan Governance*. Stanford, CA: Stanford University Press.

Hinnebusch, Raymond (2006), "Authoritarian persistence, democratization theory and the Middle East: An overview and critique". *Democratization* 13 (3): 373-395.

- Hirschman, Albert (1977), *The passions and the interests*. Princeton: Princeton University Press.
- Hofmann, Steven Ryan (2004), "Islam and Democracy: Micro-Level Indications of Compatibility". *Comparative Political Studies*, 37: 652 – 76.
- Huntington, Samuel (1991), *The third way: Democratization in the late twentieth century*. Norman and London: University of Oklahoma Press.
- Huntington, Samuel (1996), *The Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order*. New York: Touchstone.
- Inglehart, Ronald (1999), "Trust, well-being and democracy". Teoksessa Warren Mark (toim.), *Democracy and Trust*, 88-120. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jamal, Amaney & Mark Tessler (2008), "The Democracy Barometers: Attitudes in the Arab World". *Journal of Democracy* 19:(1) 97–110.
- Khondker, Habibur Haque (2011), "Role of the New Media in the Arab Spring". *Globalizations* 8 (5): 675–679.
- Kolstad, Ivar, & Aarne Wiig (2016), "Does democracy reduce corruption?" *Democratization*, 23 (7): 1198–1215.
- Kuznets, Simon (1955), "Economic growth and income inequality", *American Economic Review*, 45, 1–28.
- Landsberg, Martin (1979), "Export-led industrialization in the Third World", *Review of Radical Political Economics*, 11(4): 50-63.
- Lerner, David (1958), *The passing of traditional society: Modernizing the Middle East*. New York: Free Press.
- Linz, Juan & Alfred Stepan (1996), *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America and Post-Communist Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Lipset, Seymour Martin (1959) "Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy", *The American Political Science Review* 53 (1): 69-105.
- Mansfield, Edward & Jack Snyder (1995), "Democratization and the Danger of War", *International Security* 20 (1): 5-38.
- Mansfield, Edward & Jack Snyder (2005), *Electing to Fight: Why Emerging Democracies go to War*. Cambridge: MIT Press.

- Mansfield, Edward & Jack Snyder (2012), "Democratization and Civil War." Teoksessa Snyder, Jack (toim.), *Power and Progress*. London: Routledge.
- Marx, Karl & Friedrich Engels (1998), *The Communist Manifesto: A Modern Edition*. London and New York: Verso.
- Mill, John Stuart (1861), *Considerations on Representative Government*. Indianapolis, New York: The Bobbs-Merrill Company Inc.
- Munck, Geraldo & Jay Verkuilen (2002), "Conceptualizing and measuring democracy: evaluating alternative indices", *Comparative Political Studies* 35(1): 5–34.
- Munck, Geraldo (2009), *Measuring Democracy: A Bridge between Scholarship and Politics*. Baltimore, MD: John Hopkins University Press.
- Norris, Pippa & Robert Inglehart (2004), *Sacred and Secular: Religion and Politics Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- O'Donnell, Guillermo (1973), *Modernization and bureaucratic-authoritarianism*. Berkeley: University of California International and Area Studies.
- Offe, Claus (1975) "The theory of the capitalist state and the problem of policy formation". Teoksessa Lindberg, Leon, Robert Alford, Colin Crouch & Claus Offe (toim.), *Stress and Contradiction in Modern Capitalism*. Lexington, MA: D. C. Heath.
- Offe, Claus (1980), "The separation of form and content in liberal democratic politics", *Studies in Political Economy* 3 (1): 5–16.
- Osallistu (2017), *Monta erilaista tapaa vaikuttaa*. Saatavissa: <<http://www.osallistu.fi/opi-vaikuttamaan/monta-erilaista-tapaa-vaikuttaa/>>, luettu 27.10.2017.
- Paloheimo, Heikki (2014), *Demokratiapolitiikan ulkoinen arviointi 2013*. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Pateman, Carole (1970), *Participation and Democratic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pettersson, Thorleif (2009), "Religious Commitment and Socio-Political Orientations: Different Patterns of Compartmentalisation among Muslims and Christians?". Teoksessa Haynes, Jeffrey (toim.), *Routledge Handbook of Religion and Politics*. London: Routledge.
- Piironen, Ossi (2006), "Suomi kansainvälisissä demokratiavertailuissa". Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Suomen demokratiaindikaattorit*, 22–48. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Przeworski, Adam (1991), *Democracy and the market*. New York: Cambridge University Press.
- Przeworski, Adam, Michael Alvarez, Jose Antonio Cheibub & Fernando Limongi (1996), "What makes democracies endure?" *Journal of Democracy* 7(1): 39-55.

Przeworski, Adam & Fernando Limongi (1997), "Modernization: Theories and Facts", *World Politics* 49 (2): 155-183.

Przeworski, Adam, Michael Alvarez, Jose Antonio Cheibub & Fernando Limongi (2000), *Democracy and Development: Political Institutions and Well-Being in the World 1950-1990*. Cambridge: Cambridge University Press.

Putnam, Robert (1993), *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Putnam, Robert (2000), *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

Putnam, Robert (2002), *Democracies in Flux. The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. New York: Oxford University Press.

Rawls, John (1999), *A Theory of Justice*. Oxford: Oxford University Press.

Riker, William (1982), *Liberalism against populism*. Prospect Heights, IL: Waveland Press.

Rothstein, Bo (2011), *The Quality of Government. Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective*. Chicago: The University of Chicago Press.

Rousseau, Jean-Jacques (1762/1997), *Yhteiskuntasopimuksesta*. Suomentanut J. V. Lehtonen. 3.painos. Hämeenlinna: Karisto.

Sarmiento, Junior (2015), "Corruption and human development: a correlation study between political-social phenomena", *Cuhsa Cultura-hombre-Sociedad* 25 (1): 113-138.

Schumpeter, Joseph (1975, alunperin julkaistu 1942), *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: Harper Torchbooks.

Setälä, Maija (2003), *Demokratian arvo: teorit, käytännöt ja mahdollisuudet*. Helsinki: Gaudeamus.

Setälä, Maija (2006), "Demokratiakäsite ja demokratian normatiiviset perusteet". Teoksessa Borg, Sami (toim.), *Suomen demokratiaindikaattorit*, 1-12. Helsinki: Oikeusministeriö.

Smith, Graham (2009), *Democratic Innovations: Designing Institutions for Citizen Participation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Spilerman, Seymour (2000), "Wealth and Stratification Processes", *Annual Review of Sociology* 26: 497-524.

Stepan, Alfred (2001), *Arguing Comparative Politics*. Oxford: Oxford University Press.

Stolle, Dietlind (2003), "The Sources of Social Capital". Teoksessa Hooghe, Marc & Dietlind Stolle (toim.): *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in a Comparative Perspective*. New York: Palgrave Macmillan.

Tang Min, Narisong Huhe & Qiang Zhou (2015), "Contingent Democratization: When Do Economic Crises Matter?" *British Journal of Political Science* 47 (1): 71-90.

Friedman, Thomas (2009), "Our One-Party Democracy". The New York Times. Saatavissa: <<http://www.nytimes.com/2009/09/09/opinion/09friedman.html>>, luettu 15.9.2017.

Tilastokeskus (2017a), *Bruttokansantuote*. Saatavissa: <<http://www.stat.fi/meta/kas/bktmarkkina.html>>, luettu 5.12.2017.

Tilastokeskus (2017b), *Gini-kerroin*. Saatavissa: <http://www.stat.fi/meta/kas/gini_kerroin.html>, luettu 22.10.2016.

Tilastokeskus (2017c), *Pearsonin korrelaatiokerroin*. Saatavissa: <http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=4&subject_id=4&page_type=sisalto>, luettu 5.12.2017.

Tilastokeskus (2017d), *Spearmanin järjestyskorrelaatio*. Saatavissa: <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/spearman_jarj_k.html>, luettu 5.12.2017.

Tilly, Charles (2003), "Inequality, Democratization, and De-Democratization", *Sociological Theory* 21 (1): 37-43.

Transparency International (2017), *Corruption and Inequality: How Populists Mislead People*. Saatavissa: <https://www.transparency.org/news/feature/corruption_and_inequality_how_populists_mislead_people>, luettu 30.11.2017.

Ulkoasianministeriö (2014), *Suomi on hyvän hallinnon mallimaa*. Saatavissa: <<http://global.finland.fi/public/default.aspx?contentid=269549>>, luettu 22.12.2017.

Uslaner, Eric (2008), *Corruption, Inequality, and the Rule of Law: The Bulging Pocket Makes the Easy Life*. New York: Cambridge University Press.

Vanhanen, Tatu (2003), *Democratization: A comparative analysis of 170 countries*. London: Routledge.

Vanhanen, Tatu (2008), *Gloaalit ongelmat*. Helsinki: Terra Cognita.

Whitehead, Lauren (2004), "Significant recent developments in the field of democratization". Teoksessa Berg-Schlosser Dirk (toim.), *Democratization: The state of the art*. Wiesbaden: VS Verlag fur Sozialwissenschaften.

Williamson, John (1990), "What Washington means by policy reform" Teoksessa Williamson John (toim.), *Latin American adjustment*, 7–20. Washington, DC: Institute for International Economics.

Woodberry, Robert & Timothy Shah (2004), "The Pioneering Protestants", *Journal of Democracy*, 15(2): 47–51.

Liitteet

Liite 1. Tarkastelussa mukana olevien valtioiden saamat arvot: selitettävä ja selittävät muuttujat.

	Kansalaisvapaudet ja poliittiset oikeudet	KeskiarvoBKT\$	MediaaniBKT\$	Gini-kerroin	Korruptioindeksi	Kristinuskon kannattajat %	Islamin kannattajat %
	keskiarvo			2012-2015			
Afghanistan	6	\$612.00			12		1
Alankomaat	1	\$52,157.00	\$15,804.50	28,6 (2014)	83	0,63	0,06
Albania	3	\$4,575.00	\$2,372.50	29 (2012)	33	0,32	0,63
Algeria	5,5	\$5,470.00			36		0,99
Andorra	1					0,92	0,01
Angola	5,5	\$4,709.00	\$1,058.50		19	0,93	0,01
Antigua & Barbuda	2	\$12,888.00				0,93	
Argentiina	2	\$12,245.00		42,7 (2014)	34	0,91	0,02
Armenia	4,5	\$3,994.00	\$1,825.00	31,5 (2014)	37	0,93	
Australia	1	\$62,214.00	\$16,060.00		80	0,73	0,02
Azerbaidzan	6	\$7,891.00	\$2,774.00		29	0,03	0,93
Bahama	1	\$22,550.00			71	0,93	
Bahrain	6,5	\$24,983.00			49	0,07	0,85
Bangladesh	4	\$1,084.00			25		0,89
Barbados	1	\$15,359.00			74	0,95	
Belgia	1	\$47,439.00	\$15,695.00	28,1 (2014)	76	0,71	0,05
Belize	1,5	\$4,852.00	\$1,898.00			0,91	
Benin	2	\$943.00	\$657.00	47,8 (2015)	39	0,44	0,25
Bhutan	3,5	\$2,522.00	\$2,190.00	38,8 (2012)	65		
Bolivia	3	\$3,124.00	\$3,394.50	48,4 (2014)	35	0,92	
Bosnia- Herzegovina	3,5	\$5,193.00	\$6,095.50		39	0,48	0,48
Botswana	2,5	\$7,497.00	\$1,642.50		63	0,69	
Brasilia	2	\$12,026.00	\$4,161.00	51,5 (2014)	43	0,91	
Brunei	5,5	\$41,590.00				0,14	0,57
Bulgaria	2	\$7,853.00	\$4,745.00	37,4 (2014)	43	0,83	0,13
Burkina Faso	4,5	\$705.00	\$638.75	35,3 (2014)	38	0,22	0,54
Burundi	5,5	\$312.00	\$438.00	39,2 (2013)	20	0,92	0,02
Chile	1	\$14,817.00	\$5,183.00	47,3 (2013)	73	0,89	
Costa Rica	1	\$10,647.00	\$5,073.50	48,5 (2014)	54	0,96	
Djibouti	5,5	\$1,740.00	\$1,423.50	44,1 (2013)	34	0,02	0,97
Dominica	1	\$7,257.00			58	0,94	
Dominikaaninen tasavalta	2,5	\$6,268.00	\$2,956.50	44,5 (2014)	32	0,95	
Ecuador	3	\$6,432.00	\$2,847.00	45,4 (2014)	33	0,97	
Egypti	5,5	\$3,327.00		31,8 (2015)	37	0,1	0,89
El Salvador	2,5	\$3,988.00	\$2,628.00	41,8 (2014)	39	0,97	
Eritrea	7				18	0,48	0,5
Espanja	1	\$29,600.00	\$11,242.00	36 (2014)	60	0,88	0,02
Etelä- Afrikka	2	\$6,479.00	\$1,679.00		44	0,82	0,02
Etelä- Korea	2	\$27,811.00		31,6 (2012)	55	0,33	
Etelä- Sudan	6,5	\$1,151.00			15		
Etiopia	6	\$571.00	\$857.75		33	0,6	0,34
Fidzi	3,5	\$5,046.00	\$2,062.25	36,4 (2013)		0,64	0,06
Filippiinit	3	\$2,842.00	\$1,423.50	40,1 (2015)	38	0,91	0,05
Gabon	5,5	\$9,692.00	\$1,788.50		37	0,85	0,1
Gambia	6	\$442.00	\$748.25		29	0,04	0,89
Georgia	3	\$4,429.00	\$1,697.25	40,1 (2014)	52	0,85	0,11
Ghana	1,5	\$1,432.00	\$1,149.75	42,2 (2012)	48	0,64	0,2
Grenada	1,5	\$8,569.00				0,97	
Guatemala	3,5	\$3,687.00	\$1,879.75	48,7 (2014)	32	0,97	
Guinea	5	\$561.00	\$857.75	33,73 (2012)	25	0,04	0,85
Guinea- Bissau	5	\$642.00	\$511.00		19	0,12	0,44
Guyana	2,5	\$4,030.00			30	0,55	0,08
Haiti	5	\$830.00	\$620.50	40,90 (2012)	19	0,94	
Honduras	4	\$2,242.00	\$1,679.00	51 (2014)	29	0,96	
Indonesia	3	\$3,491.00	\$1,359.62	39,5 (2013)	34	0,12	0,79
Intia	2,5	\$1,573.00	\$1,113.25		38	0,05	0,14
Irak	6	\$6,703.00		29,5 (2012)	16	0,02	0,98
Iran	6	\$5,424.00	\$4,708.50	38,8 (2014)	27		0,99
Irlanti	1	\$55,503.00	\$12,483.00	31,9 (2014)	74	0,94	
Islanti	1	\$52,473.00	\$15,074.50	25,6 (2014)	79	0,95	
Iso- Britannia	1	\$46,412.00	\$13,797.00	34,1 (2014)	78	0,73	0,03
Israel	1,5	\$37,582.00	\$8,687.00	41,4 (2012)	60	0,73	0,19
Italia	1	\$35,396.00	\$12,227.50	34,7 (2014)	43	0,81	0,02

Itä-Timor	3	\$1,153.00				28	0,85	0,04
Itävalta	1	\$51,322.00	\$17,082.00	30,5 (2014)		72	0,77	0,05
Jamaika	2,5	\$4,855.00	\$2,883.50			38	0,85	
Japani	1	\$38,096.00	\$12,592.50			76		
Jemen	6	\$1,647.00		36,7 (2014)		19		0,99
Jordania	5,5	\$4,066.00				49	0,03	0,94
Kambodza	5,5	\$1,098.00		30,8 (2012)		21	0,02	
Kamerun	6	\$1,441.00	\$1,022.00	46,5 (2014)		27	0,58	0,2
Kanada	1	\$50,440.00	\$17,118.50	34 (2013)		81	0,69	0,02
Kap Verde	1	\$3,529.00				57	0,95	0,03
Kazakhstan	5,5	\$12,806.00	\$3,814.25	26,5 (2014)		29	0,27	0,68
Kenia	4	\$1,335.00	\$949.00			25	0,81	0,08
Keski-Afrikan tasavalta	7	\$377.00	\$492.75			24	0,71	0,14
Kiina	6,5	\$7,683.00	\$2,372.50	42,2 (2012)		36	0,08	
Kirgisia	5	\$1,077.00	\$1,606.00	26,8 (2014)		27	0,08	0,81
Kiribati	1	\$1,684.00	\$1,441.75				0,97	
Kolumbia	3,5	\$7,913.00	\$3,066.00	53,5 (2014)		37	0,96	
Komorit	3,5	\$853.00	\$1,587.75	45 (2013)		26		0,98
Kongon demokraattinen tasav	6	\$461.00	\$401.50	42,1 (2012)		22	0,95	0,01
Kongon tasavalta	5,5	\$2,910.00	\$1,076.75			23	0,9	0,01
Kosovo	4	\$4,054.00		26,7 (2013)		33	0,06	0,93
Kreikka	2	\$21,673.00	\$7,008.00	35,8 (2014)		43	0,92	0,04
Kroatia	1,5	\$13,467.00	\$5,767.00	32,2 (2014)		48	0,94	0,02
Kuuba	6,5	\$7,050.00				46	0,59	
Kuwait	5	\$42,996.00				44	0,09	0,86
Kypros	1	\$27,340.00	\$7,920.50	35,6 (2014)		63	0,72	0,22
Laos	6,5	\$2,017.00		36,4 (2012)		25	0,03	
Latvia	2	\$15,725.00	\$5,365.50	35,1 (2014)		55	0,69	
Lesotho	2,5	\$1,174.00	\$529.25			49	0,92	
Libanon	4,5	\$8,161.00				27	0,36	0,58
Liberia	3,5	\$458.00	\$529.25	33,2 (2014)		37	0,41	0,16
Libya	6					18	0,03	0,97
Liechtenstein	1	\$179,478.00					0,89	0,06
Liettua	1	\$16,555.00	\$5,913.00	37,7 (2014)		58	0,89	
Luxembourg	1	\$119,172.00	\$21,133.50	31,2 (2014)		82	0,82	0,02
Madagaskar	4	\$452.00	\$383.25	42,7 (2012)		28	0,57	0,02
Makedonia	3,5	\$5,469.00	\$2,974.75	36,9 (2014)		45	0,64	0,33
Malawi	3,5	\$354.00	\$456.25			33	0,8	0,13
Malediivit	4	\$7,716.00	\$2,098.75					0,98
Malesia	4	\$11,184.00	\$5,110.00			52	0,09	0,57
Mali	4,5	\$825.00	\$693.50			32	0,03	0,87
Malta	1	\$26,180.00				55	0,98	
Marokko	4,5	\$3,154.00	\$2,062.25			39		1
Marshallinsaaret	1	\$3,461.00					0,95	
Mauritania	5,5	\$1,326.00	\$1,587.75	32,4 (2014)		30		0,99
Mauritius	1,5	\$10,153.00	\$3,303.25	35,8 (2012)		54	0,33	0,17
Meksiko	3	\$10,452.00	\$2,701.00	48,2 (2014)		35	0,96	
Mikronesian liittovaltio	1	\$3,057.00	\$693.50	40,1 (2013)			0,95	
Moldova	3	\$2,244.00	\$3,011.25	26,8 (2014)		35	0,96	
Monaco	1,5						0,86	
Mongolia	1,5	\$4,181.00	\$2,993.00	32 (2014)		39		0,05
Montenegro	2,5	\$7,378.00	\$4,270.50	31,9 (2014)		42	0,77	0,17
Mosambik	3,5	\$623.00	\$492.75			31	0,52	0,17
Myanmar	6	\$1,262.00		38,1 (2015)		21	0,08	0,04
Namibia	2	\$5,421.00	\$1,241.00			49	0,91	
Nauru	1,5	\$9,872.00					0,75	
Nepal	3,5	\$706.00	\$1,149.75			29	0,03	0,04
Nicaragua	3,5	\$1,975.00	\$1,898.00	46,6 (2014)		28	0,95	
Niger	3,5	\$430.00	\$693.50	34 (2014)		35		0,95
Nigeria	4,5	\$3,221.00	\$657.00			27	0,46	0,46
Norja	1	\$97,005.00	\$21,717.50	26,8 (2014)		86	0,9	0,03
Norsunluurannikko	4,5	\$1,596.00	\$1,022.00	41,7 (2015)		32	0,34	0,41
Oman	5,5	\$20,458.00				45	0,04	0,88
Pakistan	4,5	\$1,317.00	\$1,204.50	30,7 (2013)		29	0,02	0,96
Palau	1	\$11,894.00					0,93	0,02
Panama	2	\$12,593.00	\$4,745.00	50,7 (2014)		37	0,9	

Papua-Uusi-Guinea	3,5	\$2,182.00	\$839.50		25	0,95	
Paraguay	3	\$4,712.00	\$4,106.25	51,7 (2014)	24	0,95	
Peru	2,5	\$6,491.00	\$3,650.00	44,1 (2014)	38	0,96	
Pohjois-Korea	7				8		
Portugali	1	\$22,077.00	\$7,373.00	35,6 (2014)	63	0,91	
Puola	1	\$14,341.00	\$5,913.00	32,1 (2014)	61	0,95	
Päiväntasaajan Guinea	7	\$19,002.00				0,89	0,04
Qatar	5,5	\$86,852.00			69	0,1	0,84
Ranska	1	\$42,955.00	\$15,768.00	32,3 (2014)	69	0,66	0,09
Romania	2	\$10,020.00	\$2,938.25	27,3 (2012)	43	0,98	
Ruanda	6	\$706.00	\$584.00	50,4 (2013)	49	0,92	0,05
Ruotsi	1	\$59,180.00	\$16,279.00	27,2 (2014)	87	0,64	0,04
Saint Kitts & Nevis	1	\$15,775.00				0,95	
Saint Lucia	1	\$7,857.00	\$912.50		71	0,96	
Saint Vincent & Grenadiinit	1	\$6,656.00			62	0,89	0,02
Saksa	1	\$47,902.00	\$16,534.50	31,4 (2013)	79	0,7	0,05
Salomonsaaret	3	\$2,009.00	\$748.25	37 (2013)		0,95	
Sambia	3,5	\$1,738.00	\$492.75	57,1 (2015)	38	0,85	0,01
Samoa	2	\$4,179.00	\$2,518.50			0,99	
San Marino	1					0,92	
Sao Tome & Príncipe	2	\$1,821.00	\$857.75		42	0,96	
Saudi-Arabia	7	\$24,575.00			49	0,04	0,92
Senegal	2	\$1,052.00	\$857.75		43	0,06	0,91
Serbia	2	\$6,200.00	\$4,051.50	29,1 (2013)	41	0,89	0,07
Seychellit	3	\$15,570.00	\$4,562.50	46,8 (2013)	55	0,95	
Sierra Leone	3	\$708.00	\$675.25		31	0,13	0,65
Singapore	4	\$56,336.00			84	0,19	0,15
Slovakia	1	\$18,595.00	\$9,544.75	26,1 (2014)	50	0,86	
Slovenia	1	\$24,020.00	\$10,913.50	25,7 (2014)	58	0,88	0,02
Somalia	7	\$417.00			8		1
Sri Lanka	5	\$3,820.00	\$1,989.25	39,2 (2012)	38	0,09	0,09
Sudan	7	\$2,176.00	\$1,350.50		11	0,19	0,7
Suomi	1	\$49,914.00	\$15,695.00	26,8 (2014)	89	0,81	
Suriname	2	\$9,564.00	\$1,679.00		36	0,51	0,16
Swazimaa	6	\$3,464.00	\$821.25		43	0,88	
Sveitsi	1	\$85,814.00	\$20,184.50	32,5 (2013)	86	0,82	0,04
Syyria	7				20	0,05	0,93
Tadzikistan	6	\$1,104.00	\$1,679.00	30,8 (2014)	23	0,01	0,96
Taiwan	1,5	\$43,599.00	\$12,446.50		61	0,06	
Tansania	3	\$950.00	\$730.00		31	0,55	0,32
Tanska	1	\$62,425.00	\$15,658.50	28,5 (2014)	92	0,84	0,04
Thaimaa	5,5	\$5,941.00	\$3,923.75	39,3 (2012)	38	0,01	0,06
Togo	4	\$620.00	\$638.75	43 (2015)	29	0,47	0,18
Tonga	2	\$4,192.00	\$2,719.25			0,96	
Trinidad & Tobago	2	\$19,325.00	\$2,792.25		38	0,63	0,06
Tsad	6,5	\$1,026.00	\$876.00		22	0,35	0,56
Tsekki	1	\$19,744.00	\$8,577.50	25,9 (2014)	51	0,55	
Tunisia	2	\$4,271.00	\$2,774.00		40		1
Turkki	3,5	\$12,127.00	\$4,453.00	41,2 (2014)	45		0,98
Turkmenistan	7	\$7,962.00			17	0,02	0,95
Tuvalu	1	\$3,415.00				0,94	
Uganda	5,5	\$719.00	\$912.50	41 (2012)	26	0,84	0,12
Ukraina	3	\$3,104.00	\$4,288.75	24,1 (2014)	26	0,84	0,02
Unkari	2	\$14,118.00	\$6,004.25	30,9 (2014)	54	0,87	
Uruguay	1	\$16,737.00	\$6,533.50	41,6 (2014)	73	0,64	
Uusi-Seelanti	1	\$44,503.00			91	0,61	
Uzbekistan	7	\$2,050.00			18	0,01	0,94
Valko-Venäjä	6,5	\$8,318.00	\$6,241.50	27,2 (2014)	31	0,74	
Vanuatu	2	\$3,148.00	\$1,332.25			0,93	
Venezuela	5	\$3,066.00			19	0,93	
Venäjä	6	\$14,125.00	\$6,752.50	39,9 (2014)	27	0,81	0,1
Vietnam	6	\$2,052.00	\$2,244.75	34,8 (2014)	31	0,08	
Viro	1	\$19,941.00	\$6,898.50	34,6 (2014)	69	0,44	
Yhdistyneet arabiemiirikunnat	6	\$44,449.00			70	0,13	0,76
Yhdysvallat	1	\$54,598.00	\$17,593.00	41 (2013)	74	0,8	0,01
Zimbabwe	5,5	\$1,027.00			21	0,82	

Lähteet:

Kansalaisvapaudet ja poliittiset oikeudet keskiarvo: Freedom House.

<https://freedomhouse.org/report/freedom-world-2015/table-country-ratings>

Keskiarvo-BKT: Maailmanpankki.

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?end=2014&start=1960>

Mediaani-BKT: Giving What We Can. <https://www.givingwhatwecan.org/post/2016/05/giving-and-global-inequality/>

Gini-kerroin:

Maailmanpankki. <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=2&series=SI.POV.GINI&country=>

Korruptioindeksi: Transparency International. <https://www.transparency.org/cpi2014/results>

Kristittyjen ja muslimien osuus väestöstä: Association of Religion Data Archives.

<http://www.thearda.com/internationalData/>

Liite 2. Poliittisten oikeuksien ja kansalaisvapauksien arviointikysymykset. (Freedom in the World Survey)

Political Rights (0-40 points)

A. Electoral Process (0-12 points)

1. Is the head of government or other chief national authority elected through free and fair elections?

- Did established and reputable national and/or international election monitoring organizations judge the most recent elections for head of government to be free and fair? (Note: Heads of government chosen through various electoral frameworks, including direct elections for president, indirect elections for prime minister by parliament, and the electoral college system for electing presidents, are covered under this and the following sub-questions. In cases of indirect elections for the head of government, the elections for the legislature that chose the head of government, as well as the selection process of the head of government himself, should be taken into consideration.)
- Have there been undue, politically motivated delays in holding the most recent election for head of government?
- Is the registration of voters and candidates conducted in an accurate, timely, transparent, and nondiscriminatory manner?
- Can candidates make speeches, hold public meetings, and enjoy media access throughout the campaign free of intimidation?
- Does voting take place by secret ballot or by equivalent free voting procedure?
- Are voters able to vote for the candidate or party of their choice without undue pressure or intimidation?
- Is the vote count transparent, and is it reported honestly with the official results made public? Can election monitors from independent groups and representing parties/candidates watch the counting of votes to ensure their honesty?
- Is each person's vote given equivalent weight to those of other voters in order to ensure equal representation?
- Has a democratically elected head of government who was chosen in the most recent election subsequently been overthrown in a violent coup? (Note: Although a peaceful, "velvet coup" may ultimately lead to a positive outcome—particularly if it replaces a head of government who was not freely and fairly elected—the new leader has not been freely and fairly elected and cannot be treated as such.)
- In cases where elections for regional, provincial, or state governors and/or other subnational officials differ significantly in conduct from national elections, does the conduct of the subnational elections reflect an opening toward improved political rights in the country, or, alternatively, a worsening of political rights?

2. Are the national legislative representatives elected through free and fair elections?

- Did established and reputable domestic and/or international election monitoring organizations judge the most recent national legislative elections to be free and fair?
- Have there been undue, politically motivated delays in holding the most recent national legislative election?

- Is the registration of voters and candidates conducted in an accurate, timely, transparent, and nondiscriminatory manner?
- Can candidates make speeches, hold public meetings, and enjoy media access throughout the campaign free of intimidation?
- Does voting take place by secret ballot or by equivalent free voting procedure?
- Are voters able to vote for the candidate or party of their choice without undue pressure or intimidation?
- Is the vote count transparent, and is it reported honestly with the official results made public? Can election monitors from independent groups and representing parties/candidates watch the counting of votes to ensure their honesty?
- Is each person's vote given equivalent weight to those of other voters in order to ensure equal representation?
- Have the representatives of a democratically elected national legislature who were chosen in the most recent election subsequently been overthrown in a violent coup? (Note: Although a peaceful, "velvet coup" may ultimately lead to a positive outcome—particularly if it replaces a national legislature whose representatives were not freely and fairly elected—members of the new legislature have not been freely and fairly elected and cannot be treated as such.)
- In cases where elections for subnational councils/parliaments differ significantly in conduct from national elections, does the conduct of the subnational elections reflect an opening toward improved political rights in the country, or, alternatively, a worsening of political rights?

3. Are the electoral laws and framework fair?

- Is there a clear, detailed, and fair legislative framework for conducting elections? (Note: Changes to electoral laws should not be made immediately preceding an election if the ability of voters, candidates, or parties to fulfill their roles in the election is infringed.)
- Are election commissions or other election authorities independent and free from government or other pressure and interference?
- Is the composition of election commissions fair and balanced?
- Do election commissions or other election authorities conduct their work in an effective and competent manner?
- Do adult citizens enjoy universal and equal suffrage? (Note: Suffrage can be suspended or withdrawn for reasons of legal incapacity, such as mental incapacity or conviction of a serious criminal offense.)
- Is the drawing of election districts conducted in a fair and nonpartisan manner, as opposed to gerrymandering for personal or partisan advantage?
- Has the selection of a system for choosing legislative representatives (such as proportional versus majoritarian) been manipulated to advance certain political interests or to influence the electoral results?

B. Political Pluralism and Participation (0–16 points)

1. Do the people have the right to organize in different political parties or other competitive political groupings of their choice, and is the system open to the rise and fall of these competing parties or groupings?

- Do political parties encounter undue legal or practical obstacles in their efforts to be formed and to operate, including onerous registration requirements, excessively large membership requirements, etc.?
- Do parties face discriminatory or onerous restrictions in holding meetings, rallies, or other peaceful activities?
- Are party members or leaders intimidated, harassed, arrested, imprisoned, or subjected to violent attacks as a result of their peaceful political activities?

2. Is there a significant opposition vote and a realistic opportunity for the opposition to increase its support or gain power through elections?

- Are various legal/administrative restrictions selectively applied to opposition parties to prevent them from increasing their support base or successfully competing in elections?
- Are there legitimate opposition forces in positions of authority, such as in the national legislature or in subnational governments?
- Are opposition party members or leaders intimidated, harassed, arrested, imprisoned, or subjected to violent attacks as a result of their peaceful political activities?

3. Are the people's political choices free from domination by the military, foreign powers, totalitarian parties, religious hierarchies, economic oligarchies, or any other powerful group?

- Do such groups offer bribes to voters and/or political figures in order to influence their political choices?
- Do such groups intimidate, harass, or attack voters and/or political figures in order to influence their political choices?
- Does the military control or enjoy a preponderant influence over government policy and activities, including in countries that nominally are under civilian control?
- Do foreign governments control or enjoy a preponderant influence over government policy and activities by means including the presence of foreign military troops, the use of significant economic threats or sanctions, etc.?

4. Do cultural, ethnic, religious, or other minority groups have full political rights and electoral opportunities?

- Do political parties of various ideological persuasions address issues of specific concern to minority groups?
- Does the government inhibit the participation of minority groups in national or subnational political life through laws and/or practical obstacles?
- Are political parties based on ethnicity, culture, or religion that espouse peaceful, democratic values legally permitted and de facto allowed to operate?

C. Functioning of Government (0–12 points)

1. Do the freely elected head of government and national legislative representatives determine the policies of the government?

- Are the candidates who were elected freely and fairly duly installed in office?
- Do other appointed or non–freely elected state actors interfere with or prevent freely elected representatives from adopting and implementing legislation and making meaningful policy decisions?

- Do nonstate actors, including criminal gangs, the military, and foreign governments, interfere with or prevent elected representatives from adopting and implementing legislation and making meaningful policy decisions?

2. Is the government free from pervasive corruption?

- Has the government implemented effective anticorruption laws or programs to prevent, detect, and punish corruption among public officials, including conflict of interest?
- Is the government free from excessive bureaucratic regulations, registration requirements, or other controls that increase opportunities for corruption?
- Are there independent and effective auditing and investigative bodies that function without impediment or political pressure or influence?
- Are allegations of corruption by government officials thoroughly investigated and prosecuted without prejudice, particularly against political opponents?
- Are allegations of corruption given wide and extensive airing in the media?
- Do whistleblowers, anticorruption activists, investigators, and journalists enjoy legal protections that make them feel secure about reporting cases of bribery and corruption?
- What was the latest Transparency International Corruption Perceptions Index score for this country?

3. Is the government accountable to the electorate between elections, and does it operate with openness and transparency?

- Are civil society groups, interest groups, journalists, and other citizens able to comment on and influence pending policies or legislation?
- Do citizens have the legal right and practical ability to obtain information about government operations and the means to petition government agencies for it?
- Is the budget-making process subject to meaningful legislative review and public scrutiny?
- Does the government publish detailed accounting expenditures in a timely fashion?
- Does the state ensure transparency and effective competition in the awarding of government contracts?
- Are the asset declarations of government officials open to public and media scrutiny and verification?

Additional Discretionary Political Rights Questions:

A. For traditional monarchies that have no parties or electoral process, does the system provide for genuine, meaningful consultation with the people, encourage public discussion of policy choices, and allow the right to petition the ruler? (0–4 points)

- Is there a non-elected legislature that advises the monarch on policy issues?
- Are there formal mechanisms for individuals or civic groups to speak with or petition the monarch?
- Does the monarch take petitions from the public under serious consideration?

B. Is the government or occupying power deliberately changing the ethnic composition of a country or territory so as to destroy a culture or tip the political balance in favor of another group? (–4 to 0 points)

- Is the government providing economic or other incentives to certain people in order to change the ethnic composition of a region or regions?

- Is the government forcibly moving people in or out of certain areas in order to change the ethnic composition of those regions?
- Is the government arresting, imprisoning, or killing members of certain ethnic groups in order change the ethnic composition of a region or regions?

Civil Liberties (0–60 points)

D. Freedom of Expression and Belief (0–16 points)

1. Are there free and independent media and other forms of cultural expression? (Note: In cases where the media are state controlled but offer pluralistic points of view, the survey gives the system credit.)

- Are print, broadcast, and/or internet-based media directly or indirectly censored?
- Is self-censorship among journalists common, especially when reporting on politically sensitive issues, including corruption or the activities of senior officials?
- Are libel, blasphemy, or security laws used to punish journalists who scrutinize government officials and policies or other powerful entities through either onerous fines or imprisonment?
- Is it a crime to insult the honor and dignity of the president and/or other government officials? How broad is the range of such prohibitions, and how vigorously are they enforced?
- If media outlets are dependent on the government for their financial survival, does the government withhold funding in order to propagandize, primarily provide official points of view, and/or limit access by opposition parties and civic critics? Do powerful private actors engage in similar practices?
- Does the government attempt to influence media content and access through means including politically motivated awarding of broadcast frequencies and newspaper registrations, unfair control and influence over printing facilities and distribution networks, selective distribution of advertising, onerous registration requirements, prohibitive tariffs, and bribery?
- Are journalists threatened, arrested, imprisoned, beaten, or killed by government or nongovernmental actors for their legitimate journalistic activities, and if such cases occur, are they investigated and prosecuted fairly and expeditiously?
- Are works of literature, art, music, or other forms of cultural expression censored or banned for political purposes?

2. Are religious institutions and communities free to practice their faith and express themselves in public and private?

- Are registration requirements employed to impede the free functioning of religious institutions?
- Are members of religious groups, including minority faiths and movements, harassed, fined, arrested, or beaten by the authorities for engaging in their religious practices?
- Are religious practice and expression impeded by violence or harassment from nonstate actors?
- Does the government appoint or otherwise influence the appointment of religious leaders?

- Does the government control the production and distribution of religious books and other materials and the content of sermons?
- Is the construction of religious buildings banned or restricted?
- Does the government place undue restrictions on religious education? Does the government require religious education?
- Are individuals free to eschew religious beliefs and practices in general?

3. Is there academic freedom, and is the educational system free of extensive political indoctrination?

- Are teachers and professors free to pursue academic activities of a political and quasi-political nature without fear of physical violence or intimidation by state or nonstate actors?
- Does the government pressure, strongly influence, or control the content of school curriculums for political purposes?
- Are student associations that address issues of a political nature allowed to function freely?
- Does the government, including through school administration or other officials, pressure students and/or teachers to support certain political figures or agendas, including pressuring them to attend political rallies or vote for certain candidates? Conversely, does the government, including through school administration or other officials, discourage or forbid students and/or teachers from supporting certain candidates and parties?

4. Is there open and free private discussion?

- Are people able to engage in private discussions, particularly of a political nature (in places including restaurants, public transportation, and their homes) without fear of harassment or detention by the authorities or powerful nonstate actors?
- Do users of personal online communications—including private e-mail, text messages, or personal blogs with a limited following—face legal penalties, harassment, or violence from the government or powerful nonstate actors in retaliation for critical remarks?
- Does the government employ people or groups to engage in public surveillance and to report alleged antigovernment conversations to the authorities?

E. Associational and Organizational Rights (0–12 points)

1. Is there freedom of assembly, demonstration, and open public discussion?

- Are peaceful protests, particularly those of a political nature, banned or severely restricted?
- Are the legal requirements to obtain permission to hold peaceful demonstrations particularly cumbersome and time consuming?
- Are participants of peaceful demonstrations intimidated, arrested, or assaulted?
- Are peaceful protestors detained by police in order to prevent them from engaging in such actions?

2. Is there freedom for nongovernmental organizations? (Note: This includes civic organizations, interest groups, foundations, etc.)

- Are registration and other legal requirements for nongovernmental organizations particularly onerous and intended to prevent them from functioning freely?
- Are laws related to the financing of nongovernmental organizations unduly complicated and cumbersome?
- Are donors and funders of nongovernmental organizations free of government pressure?

- Are members of nongovernmental organizations intimidated, arrested, imprisoned, or assaulted because of their work?

3. Are there free trade unions and peasant organizations or equivalents, and is there effective collective bargaining? Are there free professional and other private organizations?

- Are trade unions allowed to be established and to operate free from government interference?
- Are workers pressured by the government or employers to join or not to join certain trade unions, and do they face harassment, violence, or dismissal from their jobs if they do?
- Are workers permitted to engage in strikes, and do members of unions face reprisals for engaging in peaceful strikes? (Note: This question may not apply to workers in essential government services or public safety jobs.)
- Are unions able to bargain collectively with employers and able to negotiate collective bargaining agreements that are honored in practice?
- For states with very small populations or primarily agriculturally-based economies that do not necessarily support the formation of trade unions, does the government allow for the establishment of peasant organizations or their equivalents? Is there legislation expressly forbidding the formation of trade unions?
- Are professional organizations, including business associations, allowed to operate freely and without government interference?

F. Rule of Law (0–16 points)

1. Is there an independent judiciary?

- Is the judiciary subject to interference from the executive branch of government or from other political, economic, or religious influences?
- Are judges appointed and dismissed in a fair and unbiased manner?
- Do judges rule fairly and impartially, or do they commonly render verdicts that favor the government or particular interests, whether in return for bribes or other reasons?
- Do executive, legislative, and other governmental authorities comply with judicial decisions, and are these decisions effectively enforced?
- Do powerful private concerns comply with judicial decisions, and are decisions that run counter to the interests of powerful actors effectively enforced?

2. Does the rule of law prevail in civil and criminal matters? Are police under direct civilian control?

- Are defendants' rights, including the presumption of innocence until proven guilty, protected?
- Are detainees provided access to independent, competent legal counsel?
- Are defendants given a fair, public, and timely hearing by a competent, independent, and impartial tribunal?
- Are prosecutors independent of political control and influence?
- Are prosecutors independent of powerful private interests, whether legal or illegal?
- Is there effective and democratic civilian state control of law enforcement officials through the judicial, legislative, and executive branches?

- Are law enforcement officials free from the influence of nonstate actors, including organized crime, powerful commercial interests, or other groups?

3. Is there protection from political terror, unjustified imprisonment, exile, or torture, whether by groups that support or oppose the system? Is there freedom from war and insurgencies?

- Do law enforcement officials make arbitrary arrests and detentions without warrants or fabricate or plant evidence on suspects?
- Do law enforcement officials beat detainees during arrest and interrogation or use excessive force or torture to extract confessions?
- Are conditions in pretrial facilities and prisons humane and respectful of the human dignity of inmates?
- Do citizens have the means of effective petition and redress when their rights are violated by state authorities?
- Is violent crime either against specific groups or within the general population widespread?
- Is the population subjected to physical harm, forced removal, or other acts of violence or terror due to civil conflict or war?

4. Do laws, policies, and practices guarantee equal treatment of various segments of the population?

- Are members of various distinct groups—including ethnic and religious minorities, LGBT and intersex people, and the disabled—able to exercise effectively their human rights with full equality before the law?
- Is violence against such groups widespread, and if so, are perpetrators brought to justice?
- Do members of such groups face legal and/or de facto discrimination in areas including employment, education, and housing because of their identification with a particular group?
- Do women enjoy full equality in law and in practice as compared to men?
- Do noncitizens—including migrant workers and noncitizen immigrants—enjoy basic internationally recognized human rights, including the right not to be subjected to torture or other forms of ill-treatment, the right to due process of law, and the rights of freedom of association, expression, and religion?
- Do the country's laws provide for the granting of asylum or refugee status in accordance with the 1951 UN Convention Relating to the Status of Refugees, its 1967 Protocol, and other regional treaties regarding refugees? Has the government established a system for providing protection to refugees, including against refoulement (the return of persons to a country where there is reason to believe they fear persecution)?

G. Personal Autonomy and Individual Rights (0–16 points)

1. Do citizens enjoy freedom of travel or choice of residence, employment, or institution of higher education?

- Are there restrictions on foreign travel, including the use of an exit visa system, which may be issued selectively?
- Is permission required from the authorities or nonstate actors to move within the country?
- Do state or non-state actors determine or otherwise influence a person's type and place of employment?

- Are bribes or other inducements needed to obtain the necessary documents to travel, change one's place of residence or employment, enter institutions of higher education, or advance in school?

2. Do citizens have the right to own property and establish private businesses? Is private business activity unduly influenced by government officials, the security forces, political parties/organizations, or organized crime?

- Are people legally allowed to purchase and sell land and other property, and can they do so in practice without undue interference from the government or nonstate actors?
- Does the government provide adequate and timely compensation to people whose property is expropriated under eminent domain laws?
- Are people legally allowed to establish and operate private businesses with a reasonable minimum of registration, licensing, and other requirements?
- Are bribes or other inducements needed to obtain the necessary legal documents to operate private businesses?
- Do private/nonstate actors, including criminal groups, seriously impede private business activities through such measures as extortion?

3. Are there personal social freedoms, including gender equality, choice of marriage partners, and size of family?

- Is violence against women—including domestic violence, female genital mutilation, and rape—widespread, and are perpetrators brought to justice?
- Is the trafficking of women and/or children abroad for prostitution widespread, and is the government taking adequate efforts to address the problem?
- Do women face de jure and de facto discrimination in economic and social matters, including property and inheritance rights, divorce proceedings, and child custody matters?
- Does the government directly or indirectly control choice of marriage partners and other personal relationships through means such as requiring large payments to marry certain individuals (e.g., foreign citizens), not enforcing laws against child marriage or dowry payments, restricting same-sex relationships, or criminalizing extramarital sex?
- Does the government determine the number of children that a couple may have?
- Does the government engage in state-sponsored religious/cultural/ethnic indoctrination and related restrictions on personal freedoms?
- Do private institutions, including religious groups, unduly infringe on the rights of individuals, including choice of marriage partner, dress, gender expression, etc.?

4. Is there equality of opportunity and the absence of economic exploitation?

- Does the government exert tight control over the economy, including through state ownership and the setting of prices and production quotas?
- Do the economic benefits from large state industries, including the energy sector, benefit the general population or only a privileged few?
- Do private interests exert undue influence on the economy through monopolistic practices, cartels, or illegal blacklists, boycotts, or discrimination?
- Is entrance to institutions of higher education or the ability to obtain employment limited by widespread nepotism and the payment of bribes?

- Are certain groups, including ethnic or religious minorities, less able to enjoy certain economic benefits than others? For example, are certain groups restricted from holding particular jobs, whether in the public or the private sector, because of de jure or de facto discrimination?
- Do state or private employers exploit their workers through activities including unfairly withholding wages and permitting or forcing employees to work under unacceptably dangerous conditions, as well as through adult slave labor and child labor?